

Betalingsformidling

Rapport 1998

NORGES BANKS ÅRSRAPPORT OM BETALINGSFORMIDLING FOR 1998

Norges Banks årsrapport om betalingsformidling er gratis og kan bestilles fra:

Norges Bank
Abonnementsservice
Postboks 1179 Sentrum
0107 Oslo
Telefon: 22 31 63 83
Telefaks: 22 41 31 05
E-post: central.bank@norges-bank.no

Rapporten er lagt ut på Norges Banks hjemmesider på Internett (www.norges-bank.no), der tabellene også er tilgjengelige i excel-format.

Ansvarlig redaktør: Gunnvald Grønvik
Redaksjonssekretær: Ola Storberg
Redaksjonens adresse: Norges Bank
Avdeling for finansielle instrumenter og betalingssystemer (FIBE)
Postboks 1179 Sentrum
0107 Oslo
Telefon: 22 31 63 34
22 31 60 24
Telefaks: 22 31 65 42

Spørsmål om rapportens innhold kan rettes til:

Rapportdel:

Kontaktavdeling:

<i>Kapittel 2:</i>	Viktige hendelser i betalingsformidlingen innenlands	FIBE
	- Norges Banks oppgjørssystem (NBO), NICS/NBO-prosjektet og videreutvikling av NICS	BANK og FIBE
	- Sedler og mynt	KOBE og FIBE
<i>Kapittel 3:</i>	Internasjonal utvikling	FIBE
<i>Kapittel 4:</i>	Viktige utviklingstrekk i betalingsformidlingen.....	STA og FIBE
	- Sedler og mynt	KOBE og FIBE
<i>Kapittel 5:</i>	Priser i betalingsformidlingen	STA og FIBE
<i>Kapittel 6:</i>	Norges Banks oppgaver i betalingsformidlingen	FIBE

FIBE: Avdeling for finansielle instrumenter og betalingssystemer
BANK: Bankavdelingen
STA: Statistikkavdelingen
KOBE: Avdeling for kontante betalingsmidler

Se også kapittel 6 for andre kontaktorganer.

Standardtegn i tabeller:

- : Opplysninger mangler/tall kan ikke offentliggjøres
- Null
- 0 Mindre enn (den absolutte verdien av) 0,5 av den brukte enheten
- * Foreløpige tall

Norges Bank bes oppgitt som kilde når tall fra denne rapporten gjengis.

ISBN 82-7553-138-1
0599/2000

Information in English	4
1. Innledning	7
1.1 Om årsrapporten.....	7
1.2 Oppsummering	7
2. Viktige hendelser i betalingsformidlingen innenlands.....	8
2.1 Oppgjørs- og avregningssystemene	9
2.1.1 Videreutvikling av Norges Banks oppgjørssystem (NBO)	9
2.1.2 NICS/NBO-prosjektet.....	10
2.1.3 Videreutvikling av NICS	11
2.1.4 Verdipapiroppjøret	11
2.1.5 Arbeid med EU-direktiv om endelig oppgjør i betalings- og verdipapirsystemer	12
2.1.6 Oppfølging av tiltak for å redusere sårbarheten ved infrastrukturen for elektronisk betaling.....	13
2.1.7 Utviklingen innen EDI	13
2.2 Betalingsmidler og systemer for betalingstjenester	14
2.2.1 Seddel- og mynttrekken.....	14
2.2.2 Internett og betalingsformidling	14
2.2.3 Elektroniske penger	15
3. Internasjonal utvikling.....	15
3.1 EU-kommisjonens arbeid.....	15
3.2 Arbeid i Den europeiske sentralbanken (ESB)	16
3.3 Systemer for avregning og oppgjør av transaksjoner i euro.....	16
3.4 Arbeid i Bank for International Settlements (BIS)	16
3.5 Systemer for avregning og oppgjør av valutahandel	17
3.6 Generelt om grensekryssende transaksjoner	18
4. Viktige utviklingstrekk i betalingsformidlingen.....	18
4.1 Hovedtrekkene i utviklingen.....	18
4.2 Giro	19
4.3 Betalingskort, sjekk og minibank	21
4.4 Sedler og mynt	25
4.5 Internasjonal betalingsformidling	27
5. Priser i betalingsformidlingen	28
5.1 Innenlandsk betalingsformidling.....	28
5.2 Overførslser til utlandet.....	31
6. Norges Banks oppgaver i betalingsformidlingen	31
6.1 Ansvar og oppgaver i betalingsformidlingen.....	31
6.2 Kontaktorganer.....	32
Vedlegg: Rundskriv nr. 2/2. mai 1998. Norges Bank oppgjørssystem (NBO), tilpasning av vilkår....	33
Rundskriv nr. 6/9. nov. 1998. Norges Bank oppgjørssystem (NBO), tilpasning av vilkår ...	34
Oversikt over aktuell litteratur	35
Tabellregister/ <i>List of Tables</i>	36
Tabeller/ <i>Tables</i>	38

INFORMATION IN ENGLISH

NORGES BANK'S ANNUAL REPORT ON PAYMENT SYSTEMS FOR 1998

Norges Bank is the central bank of Norway. Norges Bank's responsibilities with regard to the payment system can be divided into the following categories:

- *efficiency of the payment system*
- *clearing and settlement between banks*
- *issue and distribution of banknotes and coins*

Since 1987, Norges Bank has published an annual statistical report on payment system trends and prices. The report also includes the most important events in the area of payment systems.

The report is free of charge, and can be ordered from:

*Norges Bank, Subscriptions Service
PO Box 1179 Sentrum
N-0107 Oslo, Norway
Telephone: (+47) 22 31 63 83
Fax: (+47) 22 41 31 05
E-mail: central.bank@norges-bank.no*

The report is also available on Norges Bank's home pages on Internet: www.norges-bank.no

The main part of the report is in Norwegian only, while charts and the tables in the enclosure and on the Internet pages have both Norwegian and English text.

Standard notation in tables:

- :* *Figures not available/cannot be published*
- *Zero*
- 0* *Less than (the absolute value of) 0,5 of the figure used*
- ** *Temporary figures*

According to Norwegian standards, a comma (rather than a full stop) is used to indicate decimal places.

Norges Bank should be given as a source when figures from this report are used.

Payment system trends

The data are based on information from banks, banking data centres, the Banks' Central Clearing House (BBS), Bank-Axcept AS, card companies and oil companies. Due to problems involved in gathering the data, some figures are still lacking or appear in the charts and tables as estimates.

Postbanken has from 1995 coordinated its payment services with the other banks, and is included in the figures for commercial banks, using commercial banks' product names. Postbanken's figures for amounts transmitted through various giro services up to and including 1995 are of poor quality, and are therefore excluded for these years.

Prices in the payment system

Between 1989 and 1995, Norges Bank issued biannual reports on price trends in the payment system. Since 1995 these reports have appeared annually.

The price data in the report are based on information from 9 commercial banks (including Postbanken) and 18 savings banks. These banks account for 89 and 69 per cent, respectively, of the bank groups' market shares, measured by sight deposits. The two bank groups' average prices are calculated by weighting the price per transaction according to each bank's share of sight deposits, except for Postbanken where the actual market share is measured by number of transactions. Average prices for all banks in the survey are calculated by weighting the two bank groups' prices according to the bank groups' actual market shares, measured by the number of transactions on 1.1.97.

All banks in the survey operate with reduced prices or price exemptions for special accounts or customer groups on services which initially are subject to charges. The most common customers with reduced prices or price exemptions are the elderly. This customer group constitutes approximately 14 per cent of total active customer accounts in the personal customer market. In total, approximately 24 per cent of active personal customer accounts offer reduced prices or price exemptions on certain payment services. Special prices for these customer groups are not taken into account in the calculation of the average prices. The real average prices for these services are therefore somewhat lower than in the charts and tables.

Other information

Norges Bank is divided into organisational areas according to activity. Wing II is responsible for the policy-oriented activities involved with advancing the efficiency of payment and settlement systems and for the operational aspects of the settlement function. Policy activities are the responsibility of the Financial Instruments and Payment Systems Department while the Banking Department is responsible for operational activities. Wing III is responsible for the operational aspects of production, distribution, and destruction of banknotes and coin. The Statistics Department in Wing I collects and prepares statistics on the payment system.

In 1992 Norges Bank initiated a project to establish a new and improved system for final settlement of payment transactions. The new system was implemented in November 1997. It is a Real Time Gross Settlement (RTGS) system, but some further system expansions were undertaken in 1998 and early 1999. The principle aim of the system (Norges Bank's Settlement System) is to reduce the risk associated with payment settlements. For more information on the system, see the article: "Norges Bank's new settlement system - NBO", in Norges Bank's Economic Bulletin no. 3/1997.

In response to the Central Bank Act of 1985, giving Norges Bank the responsibility for promoting an efficient payment system, the Payment System Liaison Committee was established in January 1986. Its brief includes the exchange of payment system information and taking up issues of general interest. No meetings were held in 1998.

Norges Bank manages a payment system contingency task force. By means of set notification routines, the group is to ensure the necessary co-ordination between players in the financial sector such as, for instance, in cases of labour conflicts. The project task force is a permanent contingency group.

1. INNLEDNING

Norges Banks oppgaver i betalingsformidlingen kan deles i følgende kategorier:

- ansvar for å fremme effektiviteten i betalingsystemene
 - avregning og oppgjør mellom bankene
 - produksjon og distribusjon av sedler og mynt
- Opgavene er nærmere omtalt i kapittel 2, 3 og 6.

1.1 Om årsrapporten

Norges Bank har siden 1987 gitt ut årsrapporter om utviklingen i betalingsformidlingen. Rapportene presenterer hovedtrekkene i utviklingen og redegjør for de viktigste hendelsene i betalingsformidlingen i Norge og internasjonalt.

Årets rapport viderefører tidsseriene for hhv. priser og utviklingstrekk som ble innført i fjorårets rapport i kapittel 4 og 5. I de historiske dataene er det foretatt enkelte korrigeringer for årene 1994 t.o.m. 1997. Utviklingen i priser og bruk av betalingstjenester er også i år illustrert ved hjelp av figurer i teksten. Mer detaljerte opplysninger er presentert i tabeller i vedlegget med både norsk og engelsk tekst. I årets rapport presenteres for første gang særskilte tall for bruken av PC/Internett i girostatistikken. En annen endring er at kapittel 2 tar for seg omsetningen i Norges Banks oppgjørssystem (NBO) i 1998. Utover det er kapittel 2 også i år delt inn i en del som beskriver oppgjørs- og avregningssystemene, og en del som beskriver utviklingen for betalingsmidler og systemer for betalingstjenester. Bortsett fra dette er det bare foretatt mindre justeringer. Rapporten er lagt ut på Norges Banks hjemmesider på Internett¹ (med tabellvedlegget tilgjengelig i excel-format). Mens figurene i teksten og tabellene i vedlegget hovedsakelig gjelder ved utgangen av 1998, er teksten slutført ved utgangen av april 1999.

1.2 Oppsummering

Oppgjørs- og avregningssystemene

Tiltak for å redusere risikoen i systemene for oppgjør og avregning av betalinger har også i 1998 stått høyt på dagsorden i sentralbankene, inkludert Norges Bank. Dette gjelder både rene bankoppgjør og oppgjørsordningene knyttet til verdipapirhandelen.

Norges Banks oppgjørssystem, NBO, ble innført 24. november 1997. Formålet er å redusere risikoen og øke effektiviteten i betalingsoppgjørene i Norge. I 1998 ble NBO videreutviklet. Det nye systemet innebærer at bankene løpende gjennom dagen kan gjøre opp betalinger seg imellom i Norges Bank. Oppgjør av store interbanktransaksjoner skjer enkeltvis og fortløpende (bruttooppgjør) mens oppgjør på basis av avregning

bankene imellom (nettooppgjør) blir gjennomført oftere enn tidligere. I 1998 involverte slike enkeltoppgjør noe manuell behandling, men det ble jobbet videre med nytt elektronisk grensesnitt mellom bankenes felles avregnings- og likviditetsinformasjonssystem (NICS) og NBO. Dette systemet ble tatt i bruk 12. mars 1999. Det ble også arbeidet med spørsmål knyttet til beredskapsløsninger for betalingsystemene.

Arbeidet med et nytt verdipapiroppgjørssystem (VPO) fortsatte i første halvår 1998. Viktige deler av dette prosjektet ble lagt til side i påvente av arbeidet med å utrede mulighetene for en felles skandinavisk avregnings- og oppgjørssentral, kalt "Scandinavian Securities Settlement Systems" eller S4. Formålet med arbeidet med et nytt VPO var å oppnå bedre risikohåndtering gjennom et kombinert brutto-/nettosystem med flere oppgjør i døgnet. Dette ble søkt videreført i arbeidet med S4.

Internasjonale hendelser

Den europeiske sentralbanken, ESB, fortsatte i 1998 forberedelsene til innføring av TARGET, et felles system for overføring av betalinger i euro. Hensikten med systemet er å muliggjøre en effektiv gjennomføring av pengepolitikken i pengeunionen, ØMU, og å bidra til effektivisering av grensekryssende betalinger. TARGET ble operativt samtidig med innføringen av den nye felles europeiske valutaen euro fra 1. januar 1999.

De fleste filialer av utenlandske banker i Norge er tilknyttet TARGET gjennom sine nasjonale oppgjørssystem, og vil dermed kunne tilby norske kunder rask betalingsformidling i euro. Norske banker med filial i et EU-land har tilgang til TARGET gjennom det aktuelle lands nasjonale oppgjørssystem.

Utviklingstrekk

Det er fortsatt sterk vekst i bruk av betalingskort, men veksten avtok noe i 1998 i forhold til de siste par årene. Målt i antall transaksjoner, økte bruken av betalingskort eksklusive minibankuttak med 21 prosent fra 1997 til 1998. I 1998 ble 45 prosent av alle betalinger eksklusive de kontante betalingene gjort opp ved bruk av kort. Bruken av sjekk ble ytterligere redusert og utgjør nå bare litt over 1 prosent av betalingstransaksjonene.

Blant betalingsinstrumentene benyttes fortsatt girotjenestene oftest ved innenlandske betalinger (eksklusive kontanter), dvs. i 53 prosent av tilfellene. Det har vært en klar vridning mot bruk av elektroniske girotjenester på bekostning av de blankettbaserte i de siste par år. Dette skyldes avtakende vekst i antallet betalinger med giro per brev, klar nedgang for andre blankettbaserte tjenester og en markert vekst i bruken av elektroniske tjenester. I 1998 økte antall elektronisk baserte girotransaksjoner med 19 prosent, mens antallet blankettbaserte transaksjoner ble redusert med 6 prosent. Antall betalinger per brev økte med mindre enn 3 prosent, mens samlet beløp overført

¹www.norges-bank.no

per brev ble redusert med 22 prosent. Samlet beløp overført ved bruk av elektroniske girotjenester økte med 10 prosent fra 1997 til 1998. Bruken av telefonbaserte girotjenester, og særlig internettbaserte girotjenester, viser kraftig vekst, men har fortsatt lite omfang i forhold til de fleste andre betalingstjenestene målt både i antall transaksjoner og totalt beløp.

Årsgjennomsnittet for verdien av sedler og mynt i omløp var i 1998 på om lag 43,5 milliarder kroner, en økning på nesten 6 prosent fra 1997. Kontantomløpet har siden 1991 økt med 42 prosent. Det tilsvarer omtrent veksten i privat konsum i denne perioden.

Prisutvikling

Prisene på de fleste typer betalingstjenester har økt gjennom 1990-årene. Det er rimelig å se denne trenden i

sammenheng med bl.a. reduksjonen av rentemarginen i perioden sett under ett. Prisene har i gjennomsnitt økt mest for kostnadsstunge tjenester som blankettgiro og sjekk både når det gjelder perioden sett under ett og fra 1997 til 1998. Det har i stor grad sammenheng med at bankene gjennom sin prispolitikk har forsøkt å vri bruken over til mer kostnadseffektive tjenester som elektronisk giro og betalingskort. For de fleste elektronisk baserte tjenestene har det bare vært marginale prisøkninger. Gjennomsnittsprisen på minibankuttak har økt jevnt de siste årene. Siden de elektroniske tjenestene utgjør en stadig større andel av transaksjonene, har publikums samlede utgifter i betalingsformidlingen trolig ikke økt like mye som prisene for blankettbaserte tjenester.

Dagens prisnivå reflekterer trolig i større grad enn tidligere bankenes reelle kostnader ved de ulike tjenestene.

2. VIKTIGE HENDELSER I BETALINGSFORMIDLINGEN INNENLANDS

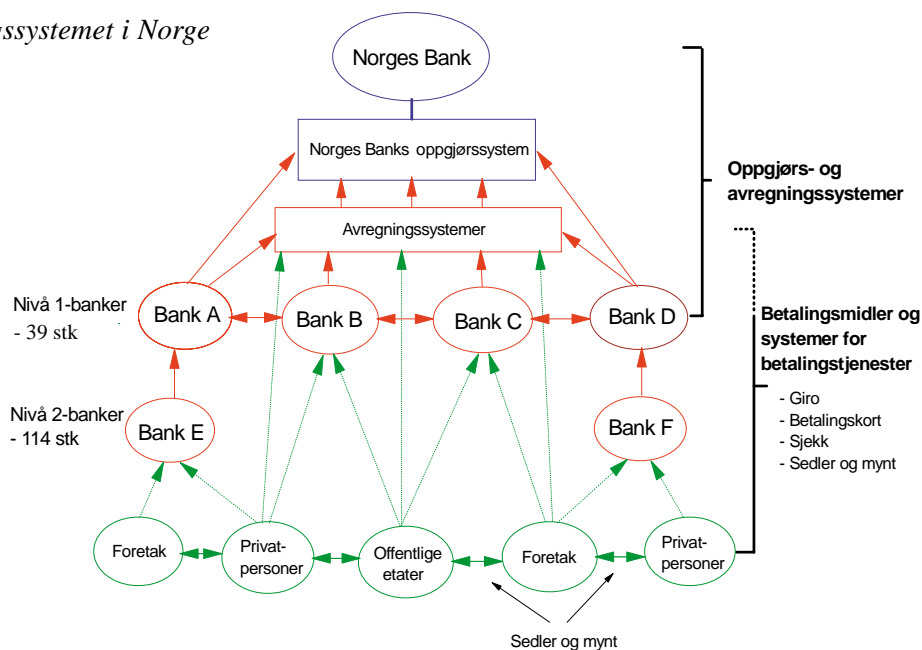
Betalingsystemet i Norge kan beskrives på ulike måter. Figur 2.1 beskriver betalingssystemet sett fra Norges Banks side. "Nederst" i systemet har vi sedler og mynt og systemer for betalingstjenester som gir adgang til å bruke bankinnskudd og kreditter som betalingsmiddel. "Øverst" har vi systemer for overføring av betalingsmidler bankene imellom. Sistnevnte kalles i figuren for oppgjørs- og avregningssystemer.

Betalinger skjer i dag i hovedsak ved bruk av kontopenger i bank og kontanter. I Norge er sedler og mynt tvungne betalingsmidler. Det vil si at kontanter i utgangspunktet kan brukes i enhver betalingssituasjon hvor ytelsen gjøres opp på stedet. Kontopenger disponeres vanligvis gjennom kontokort, sjekk og ulike former for gireringer. Nye tjenester basert på kontopenger utvikles stadig. Det arbeides også på ulike hold med såkalte e-penger, dvs verdienheter som kan lagres på et elektronisk medium, f.eks. et chip-kort eller en PC, og som kan overføres direkte fra betaler til betalings-

mottaker. Oppgjørssystemene omfatter Norges Banks oppgjørssystem (NBO) og systemer for oppgjør i private oppgjørsbanker. Alle banker med konto i Norges Bank kan få tilgang til NBO. Det innebærer tilgang til likviditetsinformasjon, oppgjør og intradaglån fra Norges Bank. Bankene kan velge om de vil ha oppgjør direkte i Norges Bank (nivå 1-banker) eller indirekte via en privat oppgjørsbank (nivå 2-banker).

Avregningssystemene omfatter bankenes felles system for interbankavregning (Norwegian Interbank Clearing System - NICS), og systemer for avregning av verdipapirhandel (Verdipapirsentralen) og derivathandel (Norsk Oppgjørssentral). Store og mellomstore betalingstransaksjoner går til oppgjør i Norges Bank via NICS i den såkalte SWIFT-avregningen (SWIFT - Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications - er et elektronisk nettverksystem for overføring av meldinger), eller enkeltvis (brutto) direkte til oppgjør i NBO. Små transaksjoner, som f.eks. giro og minibanktransaksjoner,

Figur 2.1 Betalingssystemet i Norge

blir sendt til oppgjør via den såkalte NICS-masseavregningen. Verdipapir- og derivattransaksjoner går til oppgjør i Norges Bank via henholdsvis Verdipapirsentralen (VPS) og Norsk Oppgjørssentral (NOS)

2.1 Oppgjørs- og avregningssystemene

Daglig bruttoomsetning i det norske betalingssystemet er anslått til 100-250 milliarder. En vesentlig del av betalingene involverer to eller flere banker og gjør dermed bankene avhengige av effektive systemer for overføring av betalingsmidler seg imellom. Slike systemer kalles oppgjørs- og avregningssystemer. For å redusere risiko forbundet med betalingsoverføringer er det nødvendig med forbedringer i hvordan interbankoppgjør og -avregning foregår.

På dette området var videreutviklingen av Norges Banks oppgjørssystem, NBO, viktig i 1998. Oppgjør av store interbanktransaksjoner skjer enkeltvis og fortløpende, mens oppgjør på basis av avregning bankene imellom blir gjennomført oftere enn tidligere. I 1998 involverte slike enkeltoppgjør noe manuell behandling, men det ble jobbet videre med nytt elektronisk grensesnitt mellom NICS og NBO. Dette systemet ble tatt i bruk 12. mars 1999. Det ble også arbeidet med spørsmål knyttet til beredskapsløsninger for betalingssystemene.

2.1.1 Videreutvikling av Norges Banks oppgjørssystem (NBO)

Sentralbanken er bankenes bank og har dermed en viktig oppgave som oppgjørsbank, det vil si som formidler av betalinger mellom banker. Et oppgjør mellom to banker gjøres ved at den betalende banks konto i oppgjørsbanken debiteres like mye som den mottakende banks konto krediteres. Rutiner og systemer for utveksling av, kontroll med og oppgjør av transaksjoner kan sies å utgjøre et oppgjørssystem.

Norges Banks nåværende oppgjørssystem, NBO, ble innført 24. november 1997². I dette systemet forgår både brutto- og nettooppgjør. Et bruttooppgjør innebærer at transaksjonene gjøres opp for seg etter hvert som forpliktelsene oppstår, mens et nettooppgjør utføres på bakgrunn av en avregning av flere transaksjoner mellom bankene. Ca. 39 banker deltar daglig i brutto- og nettooppgjør i NBO.

Et viktig prinsipp i NBO er at bankene som skal debiteres, må ha dekning på konto i Norges Bank før oppgjøret kan gjennomføres. Dersom det er dekning, skjer oppgjøret umiddelbart. Mangler en bank derimot dekning, blir transaksjonen holdt tilbake i systemet til banken har skaffet seg dekning. Enkelte typer oppgjør vil bli avvist hvis bankene ikke klarer å skaffe seg dekning innen en gitt tidsfrist. For å sikre gjennomføringen av prioriterte oppgjør, må bankene båndlegge (reservere) likviditet fra dagens start.

Omsetningen i NBO

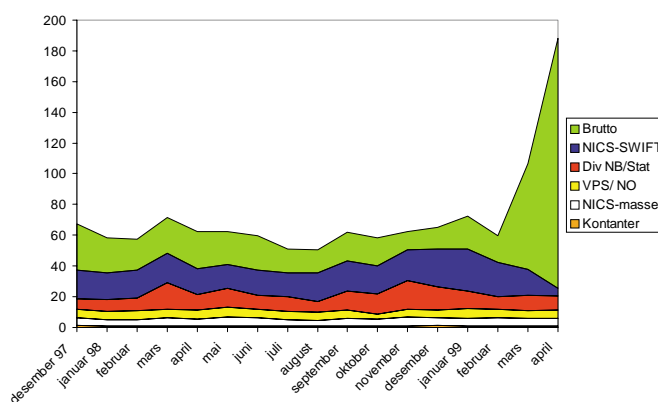
Omsetningen i NBO er fordelt på ulike typer oppgjør, som overordnet kan kategoriseres som følger:

- **Bruttooppgjør:** Bruttooppgjør er bilaterale oppgjør mellom banker og brukes særlig i forbindelse med store betalinger (f.eks. store kortsiktige lån mellom banker), men også mindre transaksjoner kan gjøres opp brutto. Bruttotransaksjoner blir ikke avregnet.
- **NICS-SWIFT-oppgjør** er multilaterale nettooppgjør basert på resultatet fra SWIFT-avregningene i NICS og omfatter i dag mellomstore interbankbetalinger for eksempel i forbindelse med valutahandel.
- **Norges Bank/Stat.** Her inngår overføringer til og fra statens konsernkonto og diverse overføringer som er forbundet med Norges Banks pengepolitiske operasjoner (som for eksempel F-lån, F-innskudd og valutahandel).
- **Verdipapiroppgjør (VPS/NOS).** Norges Bank står for pengesiden av oppgjør for handel med verdipapirer og derivater gjennom henholdsvis Verdipapirsentralen (VPS) og Norsk Oppgjørssentral (NOS).
- **NICS-masseoppgjøret** er et multilateralt nettooppgjør basert på resultatet fra masseavregningen i NICS. I denne avregningen blir bankenes nettoposisjoner i forbindelse med massebetalinger (for eksempel gireninger og kortbetalinger) beregnet. I tillegg til et daglig masseoppgjør i NBO foregår det også masseoppgjør på nivå-2 (jf figur 2.1).
- **Kontanter.** Norges Bank forsyner private banker med kontanter (sedler og mynt) og mottar brukte kontanter for omfordeling, kvalitetskontroll og sortering. Oppgjør for utleverte og mottatte kontanter skjer via bankenes konti i NBO.

Figur 2.1.1 illustrerer hvordan den totale omsetningen i NBO i perioden desember 1997 - april 1999 fordelte seg på de ulike kategoriene av oppgjør (kilder).

Som det blir forklart nedenfor, skjedde en omlegging av systemet i mars 1999, og det er derfor naturlig å dele perioden som er vist i to. Den første strekker seg fram til mars 1999, mens den andre begynner med april 1999. Omleggingen av systemet skjedde gjennom mars 1999, og den måneden står følgelig i en mellomstilling.

Figur 2.1.1 Omsetningen i NBO fordelt på oppgjørstypene. Daglig gjennomsnitt per måned. Milliarder kroner.

Kilde: Norges Bank

²Omtalt i artikkelen "Norges Banks oppgjørssystem" – NBO", Penger og Kreditt nr. 3/1997

Ser vi på 1998, går det fram at bruttooppgjør og NICS-SWIFT-oppgjør utgjør den største delen av omsetningen i NBO. I 1998 var dagsgjennomsnittet for bruttooppgjøret 19,0 milliarder og 18,3 milliarder for NICS-SWIFT-oppgjørene. Deretter følger postene Norges Bank/Stat (11,7 milliarder kroner), verdipapir- og derivatoppgjør (5,3 milliarder kroner), masseoppgjøret (4,8 milliarder kroner) og oppgjør for kontanter (1,0 milliarder kroner).

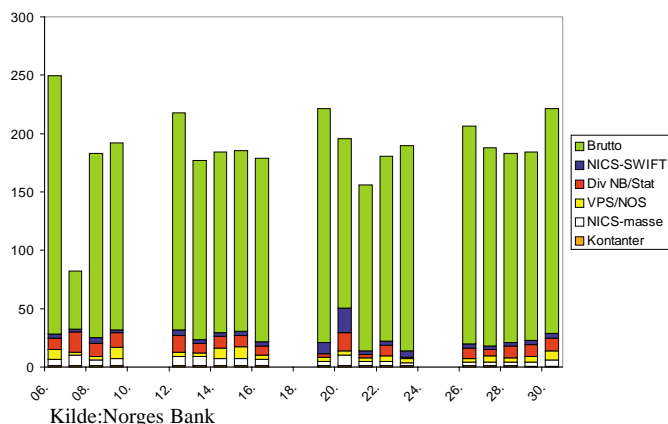
I denne første delen av perioden varierer total omsetning noe fra måned til måned. I 1998 var omsetningen høyest i mars med 71,5 milliarder kroner, og lavest i august med 50,4 milliarder. Deler av dette kan forklares med sesongvariasjoner i den økonomiske aktiviteten generelt. I tillegg kommer blant annet variasjoner pga. periodiske innbetalinger til og utbetalinger fra staten, og variasjoner i omfanget av pengepolitiske operasjoner. Dette er illustrert ved svingninger i kategorien "NB/Stat".

Den andre delen av perioden startet i begynnelsen av april 1999 gjennom en omlegging av brutto- og SWIFT-oppgjørene, som ble gjennomført trinnvis i mars 1999. Av figur 2.1.1 framgår det at omsetningen i bruttooppgjørene ble mangedoblet samtidig som omsetningen i NICS-SWIFT-oppgjørene ble vesentlig redusert. I april 1999 var gjennomsnittlig dagsomsetning i bruttoppgjørene 162,6 milliarder, og 4,8 milliarder i NICS-SWIFT-oppgjørene. Tidligere ble bruttooppgjør meldt til Norges Bank med fax- eller SWIFT-meldinger, og deretter registrert manuelt inn i NBO. Fra og med mars i 1999 kan bruttoppgjør også meldes elektronisk via NICS og bli automatisk registrert inn i NBO. Bruttooppgjør utføres løpende gjennom dagen, og etter omleggingen har antallet økt fra rundt tusen til i overkant av femtenhundre i snitt per dag.

I den første delen av perioden dekket SWIFT-avregningene både store og mellomstore betalinger. Fra midten av mars 1999 er det imidlertid innført en grense for hvor store betalinger som kan tas med ved avregningene. Grensen ble innført gradvis og er nå 100 millioner kroner. Større betalinger enn dette blir automatisk meldt inn i NBO enkeltvis som bruttooppgjør. I 1998 ble det utført 14-17 daglige NICS-SWIFT-oppgjør. Dette tallet er nå redusert til 7-8.

I tillegg til variasjon fra måned til måned er det også variasjon fra dag til dag. Dette er illustrert i figur 2.1.2, som viser daglig omsetning i NBO i april 1999 fordelt på oppgjørstyper.

Figur 2.1.2 Daglig omsetning i NBO i april 1999 fordelt på oppgjørstyper. Milliarder kroner

Som det framgår av figuren, varierte omsetningen fra om lag 80 milliarder per dag (7. april) til 250 milliarder per dag (6. april), og lå de fleste dager mellom 150 og 200 milliarder. I gjennomsnitt var den daglige omsetningen 188 milliarder kroner. Tilsvarende tall for de ulike oppgjørstypene var:

- Bruttooppgjør: 50 - 220 milliarder, gjennomsnittlig 163 milliarder
- NICS-SWIFT-oppgjør: 3 - 20 milliarder, gjennomsnittlig 4,8 milliarder
- NB/Stat: 1 - 17 milliarder, gjennomsnittlig 9,5 milliarder
- VPS/NOS: 2 - 10 milliarder, gjennomsnittlig 5,0 milliarder
- NICS-masse: 3 - 9 milliarder, gjennomsnittlig 5,2 milliarder
- Kontanter: 0,5 - 1,4 milliarder, gjennomsnittlig 1,1 milliarder

Noen av de daglige variasjonene kan forklares. For eksempel hadde 6. april høy omsetning fordi den var oppgjørsgdag for to dagers handel i penge- og valuta-markedet i forbindelse med påsken. Tilsvarende var omsetningen lavest 7. april, fordi denne dagen ikke var oppgjørsgdag for noen dags handel.

Gradvis innføring av vilkårene i låneordningen i NBO

Innføringen av NBO har medført at bankenes likviditetsbehov gjennom dagen har økt. Dette skyldes at NBO innebærer kontinuerlig oppgjør gjennom dagen, mens det tidligere bare var ett oppgjør ved dagens slutt. For å lette bankenes tilgang til likviditet gjennom dagen tilbyr Norges Bank intradaglån mot sikkerhet. For prioriterte oppgjør og ved utlevering av kontanter kan bankene dessuten få ekstraordinære intradaglån (E-lån).

For å sikre bankene god likviditet under innføringen av NBO måtte bankene i startfasen bare stille 50 prosent sikkerhet for ordinære intradaglån i Norges Bank. Kravet ble økt to ganger i løpet av 1998, først til 67 prosent fra 8. juni og deretter til 100 prosent fra 8. desember. Dette har ført til en noe strammere likviditet for bankene, som imidlertid har tilpasset seg endringene på en god måte.

For å sikre gjennomføringen av prioriterte oppgjør tilbyr Norges Bank i tillegg E-lån. Opprinnelig var det ingen gebyr for E-lånene, men fra 22. juni ble det innført et gebyr som tilsvarer halvparten av renten en bank blir belastet for overskridelse av D-lånsrammen over natten. Den 8. desember ble dette gebyret økt til den samme renten som en bank blir belastet ved overskridelse av D-lånsrammen over natten. I forbindelse med innføringen av økt sikkerhetskrav ble det gitt noen E-lån. Etter hvert har imidlertid denne tendensen avtatt, og slik sett kan det synes som gebyrene har virket etter hensikten.

Endring av likviditetsforskriften

Bankene er pålagt å holde et minimum av likvide reserver i forhold til et beregningsgrunnlag (skyldnader). Dette kravet er utformet i en forskrift fra Finansdepartementet av 16. desember 1998 (likviditetsforskriften). Den 2.

desember 1998 ble likviditetsforskriften endret ved at definisjonen av likviditet ble utvidet, slik at banker får full uttelling for verdipapirene som er pantsatt til fordel for Norges Bank, selv ved en høy utnyttelse av lånerammen for vedkommende D-lånsperiode. Dessuten fjernes bankenes insentiv til å redusere pantet, og dermed sin likviditet gjennom dagen, for å oppfylle kravene i forskriften.

2.1.2 NICS/NBO-prosjektet

Kontinuerlig oppgjør gjør det nødvendig for bankene å styre sin posisjon i Norges Bank gjennom dagen, mot tidligere bare fra døgn til døgn. Bankene trenger kontinuerlig informasjon om sine posisjoner i Norges Bank for å kunne drive slik intradag likviditetsstyring. Dessuten trenger bankenes datasystemer løpende elektronisk tilbakemelding fra Norges Bank om oppgjør som er gjennomført.

I samsvar med ønske fra bankene, besluttet Norges Bank vinteren 1995-96 å prioritere bankenes felles avregnings- og likviditetsinformasjonssystem (NICS) som kanal for informasjons- og transaksjonsutveksling mellom bankene og Norges Banks oppgjørssystem, NBO. Våren 1996 ble det derfor satt i gang et samarbeidsprosjekt, NICS/NBO-prosjektet, som fikk som sin første oppgave å utvikle en datateknisk løsning som gir den enkelte bank adgang til, via NICS-likviditetsinformasjon, å få sanntidsinformasjon om saldo, trekkrettigheter, posteringer og transaksjoner i kø i Norges Bank.

Informasjonsløsningen, kalt NICS/NBO-likviditetsoversikt, ble satt i drift for alle banker i oktober 1997 og har så langt Norges Bank er kjent med, fungert meget bra. I tillegg til å gi bankene adgang til sanntidsinformasjon fra NBO, gir løsningen også bankene adgang til å justere sin båndlegging til de prioriterte nettooppgjørene (jf 2.1.1) og adgang til omprioritering av transaksjoner i kø i Norges Bank. Ansvarsforholdene i forbindelse med bruk, drift, endring og videreutvikling av NICS/NBO-likviditetsoversikt, er regulert gjennom en egen avtale³.

Arbeidet med å etablere et nytt transaksjonsgrensesnitt mellom NICS og NBO har pågått gjennom hele 1998. Det nye grensesnittet ble satt i ordinær drift 12. mars 1999. Dette innebærer at NBO nå er et fullverdig system for bruttooppgjør i sanntid (Real Time Gross Settlement system - RTGS). Med et slikt system vil bankene kunne få gjort opp bruttotransaksjoner via sine konti i Norges Bank samtidig med eller før melding om betalingen er sendt til kreditors bank.

2.1.3 Videreutvikling av NICS

NICS er bankenes felles avregnings- og informasjonssystem. I NICS utføres det to typer interbankavregninger, som kalles henholdsvis masseavregninger (NICS-masse) og SWIFT-avregninger (NICS-SWIFT).

Masseavregningene er langt på vei identisk med de tidligere BBS-avregningene som har pågått siden 1970-tallet, og dekker de fleste innenlandske betalinger som utføres ved bruk av standardiserte betalingsinstrumenter (betalingskort, sjekker, giroblanketter o.a.) og standardiserte betalingstjenester (direkte remittering, autogiro, avtalegiro mv.). Karakteristisk for disse avregningene er at flertallet av inngående transaksjoner er relativt små. I 1998 var gjennomsnittlig størrelse på de inngående transaksjonene 7 625 kroner. I 1998 omfattet masseavregningen til sammen 615 millioner transaksjoner, tilsvarende en gjennomsnittlig daglig bruttoomsætning på 18,5 milliarder kroner. Masseoppgjør, dvs. oppgjør på basis av resultatet fra masseavregningene, utføres i all hovedsak i Norges Bank (39 banker), Sparebanken NOR (100 banker) og Sparebank 1 Midt Norge (12 banker).

Systemet for SWIFT-avregninger ble etablert i 1994-95, og var ved utgangen av 1998 tatt i bruk for avregning mellom 21 av de 26 bankene som bruker SWIFT. I SWIFT-avregningene er inngående transaksjoner normalt forholdsvis store. Gjennomsnittlig transaksjonsstørrelse i 1998 var på 28,1 millioner kroner. I 1998 omfattet SWIFT-avregningen til sammen ca. 1 million transaksjoner, tilsvarende en gjennomsnittlig daglig bruttoomsætning på 106 milliarder kroner. NICS-SWIFT-oppgjør, dvs. oppgjør på basis av SWIFT-avregningen, utføres bare i Norges Bank.

Innføringen av Norges Banks nye oppgjørssystem har medført at bankene har måttet gjøre tilpasninger i NICS. Dette gjelder bl.a. etablering av NICS som kanal for bruttooppgjør (jf. 2.1.2), og å muliggjøre at nettooppgjøret i NICS kan "nøstes opp" til enkelttransaksjoner. Arbeidet med dette pågikk hele 1998.

2.1.4 Verdipapiroppgjøret

Norges Bank er oppgjørsbank for pengeoppgjøret knyttet til verdipapirtransaksjonene som avregnes i Verdipapirsentralen (VPS) og derivater avregnet i Norsk Oppgjørssentral (NOS). Norges Bank ønsker å bidra til redusert risiko og høy effektivitet i verdipapiroppgjøret.

Arbeidet med et nytt verdipapiroppgjørssystem (VPO) fortsatte i første halvår 1998. Formålet med arbeidet med et nytt VPO var å oppnå bedre risikohåndtering gjennom et kombinert brutto-/nettosystem med flere oppgjør i døgnet. Arbeidet ble i 1998 lagt til side i påvente av arbeidet med å utrede mulighetene for en felles skandinavisk avregnings- og oppgjørssentral, kalt "Scandinavian Securities Settlement System" eller S4. Formålet med nytt VPO var tenkt videreført i arbeidet med S4.

De danske og svenske verdipapirsentralene (VP og VPC) inngikk i januar 1998 en intensjonsavtale om å utrede grunnlaget for å etablere et felles skandinavisk avregnings- og oppgjørssystem. Norske VPS sluttet seg til avtalen i oktober 1998. I samsvar med intensjonsavtalen ble det utarbeidet en markedsanalyse og iverksatt et forprosjekt. I tillegg utarbeidet VPS en konsekvensutredning for markedsaktørene. Utredningsarbeidet var ferdig 1. mars 1999.

³Avtalen er tatt inn i "Avtale- og regelverkssamling for innenlandsk betalingsformidling", 4. utgave (1997), Den norske Bankforening.

Formålet med prosjektet var å gi markedsaktører én inngang til det skandinaviske verdipapirmarkedet, med høy sikkerhet og god brukervennlighet. Innenfor S4 skulle det kunne handles aksje- og renteinstrumenter fra de tilknyttede nasjonale rettighetsregistre (VP, VPC og VPS). S4 tok sikte på å gjøre opp NOK, SEK, DKK og Euro i sentralbankpenger. S4 skulle tilby både brutto- og nettoavvikling, med flere nettooppgjør per dag. Systemet skulle være åpent for forbindelser til andre avregnings- og oppgjørssystemer, som f.eks. Euroclear, og S4 ønsket i den forbindelse også å kunne tilby oppgjør i andre valutaer.

Saken var oppe til behandling i styrene til de tre verdipapirsentralene den 10. mars 1999, og samtlige vurderte prosjektrisikoen som stor. Det ble uttrykt tvil om både kostnadsvurderinger og markedsvurderingene. Ettersom både VP og VPC er i ferd med å omdannes til aksjeselskap, besluttet styrene i VPC og VP at saken skulle legges på is til selskapene har fått valgt nye styrever. Styret i VPS besluttet at administrasjonen skulle utrede saken nærmere i samarbeid med de andre verdipapirsentralene. På grunnlag av styrebeslutningene i VP og VPC er imidlertid saken utsatt, og VPS arbeider derfor inntil videre med å gjennomføre et norsk oppgjørssystem etter linjene skissert i VPO-prosjektet.

En betydelig risiko i dagens avregnings- og oppgjørssystemer er juridisk uklarhet med hensyn til når et oppgjør er endelig og ugjenkallelig. EU-direktivet om "Settlement Finality" (jf. 2.1.5) vil bidra til å redusere denne risikoen i EØS-området. Det antas at lovutvalget som er nedsatt for å gjennomgå Verdipapirsentralloven med sikte på å utarbeide forslag til en ny eller revidert lovtekst også vil behandle problemstillingene i direktivet. Utvalget skal levere sin innstilling innen utgangen av 1999. Det er uklart hvordan man skal håndtere situasjonen for norske aktører hvis norsk lovgivning ikke er på plass når direktivets bestemmelser trer i kraft i EU.

Verdipapiroppkjøret i Norge har en høy andel falte (eller ikke-slutførte) handler på grunn av at selger ikke har verdipapiret på den innmeldte VPS-kontoen. For å avhjelpe dette har VPS og NOS i fellesskap arbeidet med å opprette en låneordning for verdipapirer der manglende dekning for verdipapirer blir lånt slik at levering kan gjennomføres. Det kan bli et problem å få långivere ettersom det antas at utlån regnes som realisasjon etter skatteloven, og dermed utløser beskatning. Ettersom verdipapirfond ikke er underlagt beskatning, antas det at de vil kunne bli långivere. NOS og VPS har i brev av 22. januar 1999 annonsert at en låneordning vil bli satt i gang før sommeren 1999. Det er imidlertid en del avklaringer som må gjøres i bl.a. verdipapirfondloven. Hittil har regelverket blitt tolket slik at verdipapirfond ikke kan låne ut verdipapirer. En slik låneordning antas å gi et viktig bidrag til å redusere antall falte handler. Et annet bidrag er at VPS har utviklet en modell som optimaliserer verdien av de handler som avvikles. Denne modellen vil også redusere antall falte handler. Modellen inkluderer i utgangspunktet ikke pengedekningen for VPO, men dette kan inkluderes hvis det p.g.a. manglende pengedekning blir nødvendig å foreta en ny beregning av posi-

sjonene i VPO. Tidligere har dette vært en tidkrevende prosess, men den nye modellen vil i løpet av en time gi et nytt avregningsresultat som også ligger innenfor alle oppgjørsdeltakernes pengedekning.

NOS fikk konsesjon den 4. februar 1999 som første og eneste oppgjørssentral for derivater etter lov om verdipapirhandel kapittel 6.

2.1.5 Arbeid med EU direktiv om endelig oppgjør i betalings- og verdipapirsystemer

I mai 1998 vedtok Europaparlamentet og Rådet for den europeiske union oppgjørsdirektivet om "settlement finality and securities settlement systems". Direktivet har som mål å redusere risikoen i nasjonale og grensekryssende betalings- og verdipapirsystemer, og dermed bidra til å fremme det indre marked og legge forholdene til rette for å kunne utøve en felles pengepolitikk innenfor den monetære unionen. Direktivet vil blant annet sikre at oppdrag om overføring av betalingsmidler eller finansielle instrumenter er bindende etter et fastsatt tidspunkt. Bindingen vil særlig få betydning ved insolvens hos en deltaker, ved at det vil redusere boets mulighet til såkalt "cherry picking". Dette er et sentralt mål for å redusere risikoen i betalings- og oppgjørssystemene. Direktivet innebærer at overføringsoppdrag også vil være bindende utenfor konkurs. Det vil klargjøre deltakernes forpliktelser i forhold til sine oppdrag om overføringer. Direktivets bestemmelser om rett til å realisere sikkerheter stilt overfor betalings- og verdipapirsystemer er et annet sentralt risikoreducerende tiltak. Direktivet inneholder også regler for lovvalg ved deltakelse fra flere land, i visse konkursrettslige regler. (Direktivet skal inkorporeres i medlemslandenes lovgivning innen 11. desember 1999).

EØS-komiteen vil i nær framtid antakelig treffe beslutning om at direktivet skal inntas i EØS-avtalen, slik at Norge blir forpliktet til å inkorporere direktivet i nasjonal lovgivning. Fristen for gjennomføring i norsk lov vil være den samme som for EU-landene, hvis det ikke blir gitt særskilt unntak. Norges Bank har uttalt i brev til Finansdepartementet at direktivet bør inngå i EØS-avtalen uten særskilt utsettelse for gjennomføringen. Norges Bank antar at en utsettelse vil være en konkurranseulemppe for norske banker og til fordel for aktører som omfattes av direktivets bestemmelser. Norges Bank og Kredittilsynet har vært i kontakt med Finansdepartementet for å påskynde implementeringen av direktivet i norsk rett.

Nordisk Ministerråd har etablert en nordisk arbeidsgruppe som arbeider for å komme fram til en felles nordisk tolkning og implementering av direktivet. De norske deltakerne i gruppen er fra Kredittilsynet og Norges Bank. Gruppen vil ferdigstille sitt arbeid i mai 1999.

Andre EØS-relaterte saker er EUs direktiv om pengeoverføringer på tvers av landegrensene fra 1997, som ble vedtatt tatt inn i EØS-avtalen 30. januar 1998. Fordi gjennomføringen i norsk rett krever lovendring, ble EØS-komiteens beslutning fattet med forbehold om Stortingets samtykke. Stortinget fattet vedtak om samtykke 30.

november 1998, og fristen for å gjennomføre direktivet i norsk rett er 14. august 1999. Norsk tilpasning til direktivet skal skje gjennom en forskrift i medhold av en kommende lov om finansavtaler og finansoppdrag. Selve direktivet er omtalt i årsrapport om 1996.

2.1.6 Oppfølging av tiltak for å redusere sårbarheten ved infrastrukturen for elektronisk betaling

I 1996 nedsatte Det sentrale koordineringsorgan for finansiell beredskap i bank- og pengevesenet en arbeidsgruppe for å vurdere sårbarheten ved infrastrukturen for elektronisk betalingsformidling. Arbeidsgruppen ble ledet av Norges Bank og hadde representanter fra de to bankforeningene og Posten Norge. Den avleverte sin rapport i januar 1998. Gruppen konkluderte med at aktørene generelt sett synes å ha et bevisst forhold til sårbarhet og risiko, og at de har erkjent behovet for vektlegging av beredskapsarbeid og kriseplanlegging. Ettersom aktørenes beredskapsplaner særlig er utarbeidet for å kunne håndtere kriser i egen virksomhet, og ettersom det er en høy grad av integrasjon innen elektronisk betalingsformidling, vil ikke slike planer alltid kunne ivareta helheten.

For å redusere sårbarheten på feltet foreslo arbeidsgruppen som oppfølgingstiltak å:

- 1 etablere et sentralt beredskapsråd for betalingsformidlingen med ansvar for varsling, informasjon og koordinering i krisesituasjoner.
- 2 utarbeide beredskapsplaner for alternative betalingsmåter dersom de ordinære betalingssystemene er rammet av krise og satt ut av spill.
- 3 vurdere om det er teknisk mulig og om det har noen praktisk verdi å prioritere betalingsformidlingens tilgang til tele-/datakommunikasjon og elektrisk strøm, og i så fall foreta en slik prioritetsvurdering.
- 4 styrke informasjonen om beredskapstiltakene i NBO og NICS.
- 5 utrede muligheten for å etablere en beredskapsplan for disponering og koordinering av nøkkelkompetanse og nøkkelpersonell mellom aktørene i betalingsformidlingen.

Arbeidsgruppens hovedkonklusjoner og anbefalinger er gjengitt i sin helhet i vedlegg til betalingsformidlingsrapporten for 1997.

Det sentrale koordineringsorgan sluttet seg til rapportens forslag. Finansdepartementet har senere sluttet seg til at det etableres et koordinerende samarbeidsorgan på sentralt nivå for beredskapsplanlegging innen finansiell sektor. Etter oppfordring fra departementet har Det sentrale koordineringsorgan for finansiell beredskap foreslått at et organ med betegnelsen Det sentrale beredskapsråd for betalingssystemene får ansvaret for varsling, informasjon og koordinering i krisesituasjoner. Rådet skal også bidra til at det blir gjennomført beredskapstester på overordnet nivå, og det skal utarbeide retningslinjer for myndighet, ansvar og rapportering i krisesituasjoner, jf pkt 1 ovenfor.

Koordineringsorganet oppnevnte i august 1998 en

arbeidsgruppe med representanter fra de to bankforeningene, Posten Norge og Norges Bank som skal fremme forslag om en beredskapsplan for alternative betalingsmåter til bruk ved fredstidskriser og beredskap/krig når de ordinære betalingssystemene ikke er tilgjengelige, jf pkt 2 ovenfor. Gruppen ledes av Norges Bank og har representanter fra bankforeningene og Posten Norge.

Koordineringsorganet har satt i gang oppfølging av punktene 3 og 5 ovenfor, mens det samtidig arbeides med å styrke informasjonen om beredskapstiltakene og avbruddshåndteringen i NICS/NBO, jf pkt 4 ovenfor.

2.1.7 Utviklingen innen EDI

Elektronisk datautveksling, EDI (Electronic Data Interchange), har lenge vært brukt innen betalingsformidling; dels mellom banker og dels mot enkelte større kunder. Slik datautveksling krever felles regler for utforming av de datasett som skal overføres mellom involverte datasystemer. Reglene kan avtales enten bilateralt eller multilateralt. Regler som er avtalt multilateralt, kalles gjerne for standarder.

Internasjonalt arbeides det med å utvikle ulike typer av felles standarder, såkalte SWIFT- og EDIFACT-standarder. Standarder som har betydning for elektronisk datautveksling mellom banker, defineres delvis i regi av SWIFT, delvis i en undergruppe til FN's EDIFACT-komite. Norske banker har innflytelse på standardiseringsarbeidet i SWIFT, og er dessuten representert i undergruppen til FN's EDIFACT-komite. Bankenes deltakelse koordineres av Bankenes Standardiseringskontor (BSK). Tidlig i 1998 opprettet bankene en egen faggruppe for EDIFACT-standardisering. Gruppen skal være rådgivende for BSK i utviklingen av nasjonale spesifikasjoner basert på internasjonale EDIFACT-standarder og til det internasjonale arbeidet på områder der norsk banknæring deltar. Arbeidet med standarder for elektronisk datautveksling involverer også mange andre norske aktører. Den totale norske innsatsen koordineres av Norsk EDIPRO (Norwegian Centre for EDI and Trade Procedures).

Etter et utredningsarbeid gjennomført i regi av BSK, besluttet spare- og forretningsbankene i 1994 å erstatte den norske interbankstandard, BOLS⁴, med en ny interbankstandard basert på EDIFACT-meldingen FINPAY (Financial Payment). For å forberede dette ble det høsten 1994 etablert et eget prosjekt for å arbeide med ny standard, kalt NIBE⁵. Den nye nasjonale EDIFACT-standard ble tatt i bruk av bankene fra sommeren 1998. Flere av de store bankene tok relativt raskt i bruk NIBE for sine transaksjoner. Som ledd i sikringen av overgangen til år 2000, har Kredittilsynet fastsatt at nye dataløsninger ikke skal implementeres fra 1. juli 1999 og ut året. Derfor vil ikke alle bankene ha gått over til NIBE før etter tusenårsskiftet. I bank-/kundesammenheng brukes EDIFACT-baserte meldingsstandarder i økende grad mellom bankene og større bedrifter i Norge.

⁴Bankenes on-line standard.

⁵Norsk interbankstandard basert på EDIFACT.

Bankenes felles spesifikasjoner for bruk av EDIFACT-standarden i relasjoner med kunder ble vedtatt i begynnelsen av 1997. Denne dokumentasjonen er imidlertid oppgradert av BSK i løpet av høsten 1998.

2.2 Betalingsmidler og systemer for betalingstjenester

Innføringen av felles giroblankett ble avsluttet i 1998, i og med at de "gamle" bank- og postgiroblankettene ikke lenger var gyldige etter 1. juni 1998. Det var en milepæl i arbeidet for forenkling av betalingsformidlingen, og slutten på en prosess som startet med Betalingsformidlingsutvalgets rapport i NOU 1979:16. Når det gjelder kortbetalinger, kan det nevnes at det i 1998 ble utplassert "norske" betalingsterminaler (EFTPOS) utenfor landets grenser, da det ble etablert flere terminaler på svensk side av Svinesund. Hendelser på områdene seddel og mynt, Internett og betalingsformidling, og elektroniske penger er omtalt nedenfor.

2.2.1 Seddel- og myntrekken

Norges Banks hovedstyre vedtok 2. desember 1992 at det skal utgis en ny norsk myntrekke. Bakgrunnen for vedtaket var bl.a. behovet for en mer harmonisk myntrekke ("familielikhet" og sammenheng mellom størrelser og valører) hvor det er lett å skille de enkelte valørene fra hverandre, og et ønske om å redusere kostnadene ved produksjon av norsk sirkulasjonsmynt ved å redusere de enkelte valørers størrelse og vekt.

Norges Bank lanserte den siste valøren i den nye myntrekken, en ny 5-kronemynt, den 15. september 1998. Mynten produseres med hull og har St. Olavs ordens storkorskjede med ordenstegn på avers og ornamentikk inspirert av akantusplantens blader i norsk treskjærerstil på revers. Mynten er utformet av Ingrid Austlid Rise. I forbindelse med lansering av mynten er det sendt ut brosjyrer via bank og post som beskriver den nye mynten for publikum.

Det var ingen endringer i seddelrekken i 1998. For øvrig opphørte Norges Banks innløsningsplikt for en del eldre sedler og mynter i 1998. Etter forskrift om tilbaketrekning av betalingsmidler opphører innløsningsplikten ti år etter at den er kunngjort. Etter forskrift i Norsk Lovtidend 13. juli 1988 er følgende sedler og mynter ikke lenger gyldige betalingsmidler i Norge etter 13. juli 1998:

Sedler av 1. utgave, i valørene 5, 10, 50, 100, 500 og 1000 kroner, produsert i årene 1877 til 1899, og mynter pålydende 1, 2, 5 og 25 øre, produsert i årene 1875 til 1982.

2.2.2 Internett og betalingsformidling

Internett er et verdensomspennende nett av datamaskiner som gjør det mulig å raskt overføre informasjon mellom mennesker gjennom edb-systemer. Blant de allment kjente anvendelser av Internett er elektronisk post (e-post), elektronisk datautveksling (EDI) og informasjonsspredning (via World Wide Web⁶).

Ved utgangen av 1998 hadde over 100 av de om lag

150 bankene som er aktive i Norge etablert såkalte "nettbanker" på Internett. I løpet av første kvartal 1999 fulgte flere banker etter, og dermed kunne nesten alle norske banker (og filialer av utenlandske banker) tilby "nettbank" til sine kunder. Via nettbankene kan kundene bl.a. se kontoutskrifter samt registrere, kontrollere og betale oppdrag (internettgiro). Det er også mulig å foreta overføringer mellom egne konti. I noen tilfeller er det også mulig å sende inn lånesøknader mv. Etter hvert vil nye tjenester trolig bli tilføyd.

Flere banker, bankdatasentraler og kortselskaper er dessuten involvert i arbeid med løsninger for *elektronisk handel* med tilhørende betalingstjenester. Det fantes anslagsvis flere hundre norske bedrifter som brukte Internett som kanal for salg av ulike varer i 1998 (f.eks. blomster, CD'er, dagligvarer, flyreiser, kino- og teaterbilletter, nyheter og programvare). Det finnes ikke gode tall for samlet omsetning gjennom disse "nettbutikkene", men det er klart at den elektroniske handelen fortsatt er liten i forhold til mer tradisjonell handel. Ifølge anslag fra Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH) utgjorde elektronisk handel til forbruker ca. 150 millioner kroner, eller 6 promille av total detaljhandel. Handelen mellom foretak over Internett er mer betydelig, ifølge HSHs anslag utgjorde den i 1998 om lag 1 milliard kroner. Dessuten er det klart at en stor del av den elektroniske handelen blir foretatt fra utenlandske nettsted. Når det gjelder betalingsmåter ved internett-handel, er det en klar økning i bruk av (etter-)fakturerings. Av andre vanlige betalingsformer kan nevnes bruk av postoppkrav og kredittkort. Det finnes også flere "nye" on-line betalingsmåter for internett-handel.

Secure Electronic Transactions (SET) er en planlagt industristandard (definert av ledende aktører i industrien) for sikker datautveksling og samvirke mellom datasystemer ved elektronisk handel innenlands og over landegrensene. Viktige deltakere i arbeidet med SET er de internasjonale kortselskapene og en rekke programvareleverandører. For å kunne benytte SET må både kjøper og selger ha et såkalt SET-sertifikat, utstedt av f.eks. et kortselskap eller en bank. I løpet av 1998 har flere banker og kortselskaper begynt å utstede SET-sertifikater til utvalgte kunder. Det har for øvrig også foregått flere pilotprosjekter med betalinger ved hjelp av SET i regi av blant annet Fellesdata. Det var ved utgangen av 1998 rundt 20 brukersteder og et relativt beskjedent antall brukere som var sertifisert for SET i Norge. BBS har nylig tatt initiativ til prosjektet "trygg netthandel" basert på SET-løsningen.

Direkte trekk er basert på bankenes systemer for automatisert regningsbetaling (tele-/internettgiro). Ved utgangen av 1998 var det bare én norsk bank som tilbød *direkte trekk*, og transaksjonsmengden var derfor begrenset. I betalingsformidlingsstatistikken i kapittel 4

⁶ World Wide Web (WWW) er en internett-basert katalog av lenkede dokumenter, der den enkelte fritt kan "klikke" seg fram til og føye til egne dokumenter og lenker. Det er dessuten mulig å åpne opp for mer direkte kommunikasjon, som f.eks. formidling av bestillinger og betalingsinformasjon.

er internett-giringer en egen kategori, mens direkte trekk er inkludert i direkte debiteringer.

Direkte Internett Penger (DIP) er en betalingsløsning for internett-handel basert på forhåndsbetaling. Telenor Link står bak DIP, som ble lansert mot slutten av 1998.

Samlet omsetning via Internett forventes å øke i årene fremover. Det kan dessuten bli etablert løsninger basert på såkalte "e-penger", se neste avsnitt.

2.2.3 Elektroniske penger

Elektroniske penger (e-penger) kan defineres som (lokalt), elektronisk lagret kjøpekraft med vid anvendelse. Det har i 1998 vært fokus på reguleringsmessige spørsmål knyttet til e-penger, både internasjonalt og i Norge. EU-kommisjonen fremmet to direktivforslag om regulering av institusjoner som utsteder e-penger. Ifølge det ene direktivforslaget blir e-pengeinstitusjoner (dvs. ikke-banker som utsteder e-penger) definert som kredittinstitusjoner, og de er dermed underkastet bestemmelsene i First and Second Banking Co-ordination Directives, noe som gir dem "European Passport". Siden e-pengeinstitusjoner driver en begrenset virksomhet, er det noen av bestemmelsene i bankdirektivene

som ikke blir anvendt eller blir anvendt i begrenset grad. Forslaget gir muligheter til å gjøre unntak for visse bestemmelser når det gjelder små systemer, og disse systemene vil ikke nyte godt av passport-bestemmelsene. Den europeiske sentralbanken (ESB) ga også ut en rapport om elektroniske penger i 1998. Hovedlinjene i rapporten var for en stor del sammenfallende med EU-kommisjonens direktivforslag .

Banklovkommisjonens 4. delutredning (NOU 1998:14) berører også regulering av e-penger. Her foreslås det at andre enn finansforetak bare kan utstede pengekort eller annet bevis for vanlig kjøpekraft dersom kjøpekraften i kortet ikke overstiger kr. 1.000 og kortet ikke er knyttet til kontoavtale.

Så langt er ingen systemer satt i full drift i Norge. Det arbeides imidlertid med planer om å innføre smartkortsystemet Mondex i løpet av 1999. Det vises for øvrig til artikkelen "Om elektroniske penger" i Penger og Kreditt nr. 4/1997, hvor en bl.a. ser nærmere på hva elektroniske penger egentlig er, hvilke krefter som driver utviklingen, hvem som er sentrale aktører, hvordan reguleringen av e-penger utformes og hvilke spørsmål myndighetene har vært særlig opptatt av.

3. INTERNASJONAL UTVIKLING

Betalingsformidling til og fra utlandet skiller seg vesentlig fra den innenlandske betalingsformidlingen, både med hensyn til de forskjellige betalingsinstrumenter og hva angår rollefordelingen mellom ulike aktører. Grensekryssende betalinger er ofte mer kompliserte, fordi de enkelte lands betalingssystemer ikke er så godt samordnet. I motsetning til innenlandsk betalingsformidling er det ikke mulig for en norsk bank å kreditere mottaker i en utenlandsk bank direkte. I stedet må norske banker benytte konti i utenlandske banker (korrespondentbanker). Betalingene blir formidlet ved hjelp av korrespondentbanker og kommer så inn i de i de nasjonale betalingssystemene på vanlig måte (jf. figur 2.1). For å redusere likviditetskostnader og risiko forbundet med grensekryssende betalinger er en rekke internasjonale avregnings- og oppgjørssystemer etablert og under etablering. Disse omtales nærmere nedenfor (se kapittel 3.3).

3.1 EU-kommisjonens arbeid

EU-kommisjonen foreslo i 1996 et direktiv for regulering av rettslige spørsmål knyttet til risiko ved deltakelse i betalingssystemene, det såkalte "Settlement Finality"-direktivet⁷. Nærmere omtale av direktivet finnes i kapittel 2.1.5 og i årsrapporten om betalingsformidling for 1996.

På grunn av innføringen av den felles europeiske myntenheten euro 1.1.1999, kom EU-kommisjonen

med flere praktiske anbefalinger om betalingsformidling i euro⁸. Særlig gjaldt dette anbefalinger til banknæringen om retningslinjer for priser på veksling mellom euro og de "låste" nasjonale valutaene, og standarder og krav til dobbel prising (i euro og nasjonal valuta) av varer og tjenester etter 1.1. 1999.

Sommeren 1998 foreslo kommisjonen et direktiv om regulering av og minstekrav til utstedere av elektroniske penger⁹. Direktivet følger opp tidligere års arbeid på dette området, hvor siktemålet er et oversiktlig lovverk med klart definerte minimumsstandarder for å sikre like vilkår for ulike typer utstedere av elektroniske penger (se også kapittel 2.2.3).

EU-kommisjonen sendte i 1998 ut et forslag som skal legge grunnlaget for en felles handlingsplan for bekjempelse av svindel og falsk med ikke-kontante betalingsmidler¹⁰. Ettersom slik svindel og falsk blir mer og mer grensekryssende, håper Kommisjonen at denne felles handlingsplanen vil føre til et harmonisert EU-regelverk

⁷ "Proposal for a European Parliament and Council Directive on settlement finality and collateral security".

⁸ Commission Recommendations on practical aspects of the introduction of the euro (15 April 1998).

⁹ Proposal for European Parliament and Council Directives on the taking up, pursuit and the prudential supervision of the business of electronic money institutions (29 July 1998).

¹⁰ EU Commission Communication "A framework for action on combatting fraud and counterfeiting of non-cash means of payment" (1 July 1998).

på området. Regelverket tar sikte på å gjøre alle former for svindel eller falsk med ikke-kontante betalingsmidler til en straffbar kriminell handling i alle 15 EU-land. Handlingsplanen skisserer en strategi for sikker bruk av ikke-kontante transaksjoner for Europas bedrifter og forbrukere. EU-kommisjonens strategi for å bekjempe svindel med ikke-kontante betalingsmidler inngår som et ledd i EUs kamp mot organisert kriminalitet.

3.2 Arbeid i Den europeiske sentralbanken (ESB)

Med utgangspunkt i Maastricht-traktaten ble *European Monetary Institute* (EMI) opprettet i januar 1994, med hovedoppgave å forberede tredje fase av EUs økonomiske og monetære union (ØMU). 1. juni 1998 ble EMI formelt omdannet til eurolandenes sentralbank, ESB. De nasjonale sentralbankene fungerer delvis som underenheter av ESB, i det såkalte *European System of Central Banks* (ESCB).

Innenfor dette systemet har ESB et overordnet ansvar for å følge opp felles standarder og koordinere medlemslandenes politikk vedrørende betalingssystemer. Utforming og drift av euro-oppgjørssystemet TARGET er ESBs ansvar, og i november 1998 ble den siste framdriftsrapporten for prosjektet publisert. I tillegg til TARGET har ESB en overordnet godkjennelsesmyndighet i forbindelse med etableringen av alle avregnings- og oppgjørssystemer for betalinger og verdipapirer i euro (se kapittel 3.3). Videre følger ESB utviklingen innen elektroniske penger nøye, og publiserte i august 1998 en rapport om emnet (*Report on Electronic Money*) (se kapittel 2.2.3). For en samlet oversikt over ESBs virksomhet og publikasjoner vises det til internett-adressen <http://www.ecb.int/>.

3.3 Systemer for avregning og oppgjør av transaksjoner i euro

Innføringen av en felles valuta i ØMU åpner for en strukturendring innen betalingssystemer i medlemslandene. Euro vil trolig bli en svært viktig oppgjørsv valuta i hele EU, og kan også komme til å bli mye brukt i Norge og ellers i verden. Tradisjonelt har betalinger over landegrensene gått gjennom bankenes nettverk av korrespondentbanker. Denne trafikken har til dels vært både ineffektiv og uoversiktlig. For å legge forholdene til rette for raske og sikre betalinger i euro mellom landene har ESB etablert et felles betalingssystem kalt TARGET¹¹. Dette knytter alle EUs nasjonale betalingssystemer sammen til et felles system for brutto (enkeltvis) betalinger med umiddelbart oppgjør. Betalinger mellom landene kan dermed normalt gjennomføres i løpet av sekunder eller høyst noen få minutter. Et særtrekk ved TARGET er at de grensekryssende betalingene foregår mellom de nasjonale sentralbankene, og ikke direkte mellom private banker eller avregningsentraler som ellers er vanlig. Et slikt system er en nød-

vendighet for at pengepolitikken skal kunne gjennomføres med lik virkning i hele euro-området. TARGET inkluderer hele EU, også de landene som ikke har innført euro som pengeenhet. Norges Bank har ikke adgang til å knytte seg til systemet, men norske banker med filialer innen EU vil ha tilgang til TARGET gjennom filialene.

I løpet av 1998 ble ECU-avregningssystemet, drevet av *Euro Bankers Association* (EBA), endret til å håndtere euro. Det nye systemet kalles *Euro 1* og tar eurotransaksjoner mellom de rundt 65 deltakerne til avregning og daglig oppgjør. Deltakerne har konto i sine nasjonale sentralbanker, og oppgjøret skjer gjennom betalinger til og fra EBAs sentrale konto i ESB ved bruk av TARGET. Alle banker av tilstrekkelig størrelse kan delta i Euro 1 gjennom filial i EU.

Adgangen til å være oppgjørspartner i et land uten å være fysisk representert (distansedeltakelse) og eksistensen av utstrakte filialnett, gjør at en stor del av euro-trafikken også kan gå gjennom de nasjonale avregnings- og oppgjørssystemene. EBA vil i så måte få delvis konkurranse fra blant annet EAF i Frankfurt, CHAPS Euro i London og SNP i Paris.

3.4 Arbeid i Bank for International Settlements (BIS)

Opgjør av valutakontrakter innebærer to ulike pengeoppgjør: i forskjellige land og på ulike tidspunkt. Dette innebærer at det kan gå lang tid, ofte tre virkedager, fra en bank har sendt fra seg solgt valuta til den med sikkerhet vet at kjøpt valuta er mottatt. I denne perioden risikerer banken å tape hele beløpet dersom motparten går konkurs. Denne spesielle risikoen kalles valutaoppgjør-risiko. I tillegg knytter det seg ulike likviditets- og markedsrisiko til oppgjørene, fordi en motpart kan være midlertidig betalingsudyktig eller oppgjøret forsinkes. BIS' egne undersøkelser tyder på at det daglig gjøres opp valutakontrakter for rundt 1500 milliarder dollar, noe som påfører finansiell sektor en enorm risiko globalt.

BIS er sekretariat for G10-landenes¹² *Committee on Payment and Settlement Systems* (CPSS). Valutaoppgjør-risiko ble kartlagt av CPSS i 1996 gjennom rapporten "*Settlement Risk in Foreign Exchange Transactions*" som også anbefalte ulike risikoreducerende tiltak. Komiteen publiserte i 1998 oppfølgingsrapporten "*Reducing Foreign Exchange Settlement Risk: A Progress Report*". Her konkluderes det med at den risikoreduksjonen som er oppnådd ikke er tilstrekkelig, og at innføringen av risikoreducerende tiltak i privat sektor må fortsette.

Det er opprettet en undergruppe av CPSS, også denne med sekretariat i BIS, spesielt for å følge opp private tiltak som skal redusere valutaoppgjør-risiko (se kapittel 3.5). Gruppens mandat omfatter også utarbeidelse av tiltak for å øke oppmerksomheten omkring problemet, både hos tilsynsmyndigheter og øvrige aktører. Under-

¹¹Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer.

¹²G-10 består av sentralbankene i Belgia, Canada, Frankrike, Italia, Japan, Nederland, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland og USA.

gruppen vil utarbeide retningslinjer for tilsyn, og en "lærebok" for sentralbanker utenfor G10-samarbeidet. Norges Bank deltar fra sommeren 1998 i denne undergruppen, noe som har sammenheng med at norske kroner inngår som en av flere valutaer i planene for en internasjonal valutapoppgjørsbank (se neste avsnitt).

3.5 Systemer for avregning og oppgjør av valutahandel

Et system som er under utvikling, og som skal sikre at begge valutaene i en handel gjøres opp samtidig og med full sikkerhet, er *Continuous Linked Settlement* (CLS). Mer presist skal systemet sikre såkalt "betaling mot betaling" (*Payment versus Payment* eller *PvP*). Det innebærer i valutahandel, som er bytte mellom valutaer, at en valuta utbetales hvis og bare hvis den andre valutaoverføringen finner sted. Deltakerne i systemet vil betale inn sine netto debetposisjoner i de ulike valutaene til en bank drevet av CLS. Deltakerne får på den måten gjort opp sine innbyrdes kontrakter som forfaller den dagen. Det endelige oppgjøret består av simultane kontooverføringer i denne banken, slik at "betaling mot betaling" er sikret. Etter hvert som handlene gjøres opp vil likviditeten slippes ut igjen til deltakerne med netto kreditposisjon i de ulike valutaene.

Undergruppen av CPSS har konsentrert mye av sin virksomhet om CLS. Det vurderes blant annet ulike risikoaspekter ved systemet og konsekvenser for likviditetssituasjonen i de ulike valutaene. Sett fra myndighetenes side er det i utgangspunktet viktig at flest mulig valutaer og banker omfattes av CLS, slik at den globale risikoreduksjonen blir maksimal. Det er imidlertid viktig at en ikke åpner for banker med høy risiko for likviditetsproblemer, eller valutaer der bank- og betalingssystemer kan gi problemer. En må også sikre systemet mot operasjonell risiko.

Et annet privat prosjekt tar sikte på å innføre et derivat som kan erstatte enkeltstående valutahandler i tilfeller aktørene kun har til hensikt å ta posisjoner mot kursvingninger. Derivatet eller metoden kalles *Contract for Difference* (CFD) og innebærer at det bare er tap eller gevinst i forhold til en referanseindeks som går til oppgjør. På den måten reduseres beløpene som gjøres opp, og valutapoppgjørsrisikoen blir lavere. Markedsdata tyder på at over 90% av alle ordinære valutatransaksjoner potensielt kan erstattes av CFD, fordi det ikke er nødven-

dig at hele kontraktsbeløpet leveres.

En mer tradisjonell metode for å redusere oppgjørsbeløp, er motregning (netting). Dette innebærer at to eller flere parter blir enige om å regne ut netto-fordringer og tilgodehavende i hver valuta basert på et antall ulike valutakontrakter. Det finnes flere typer internasjonale standardavtaler for motregning mellom to parter. Dessuten opererer det kommersielle motregningssentra-ler i markedet, som det amerikanske FXNET og inntil nylig det britisk-baserte ECHO, som inntil videre har avvirket sin virksomhet.

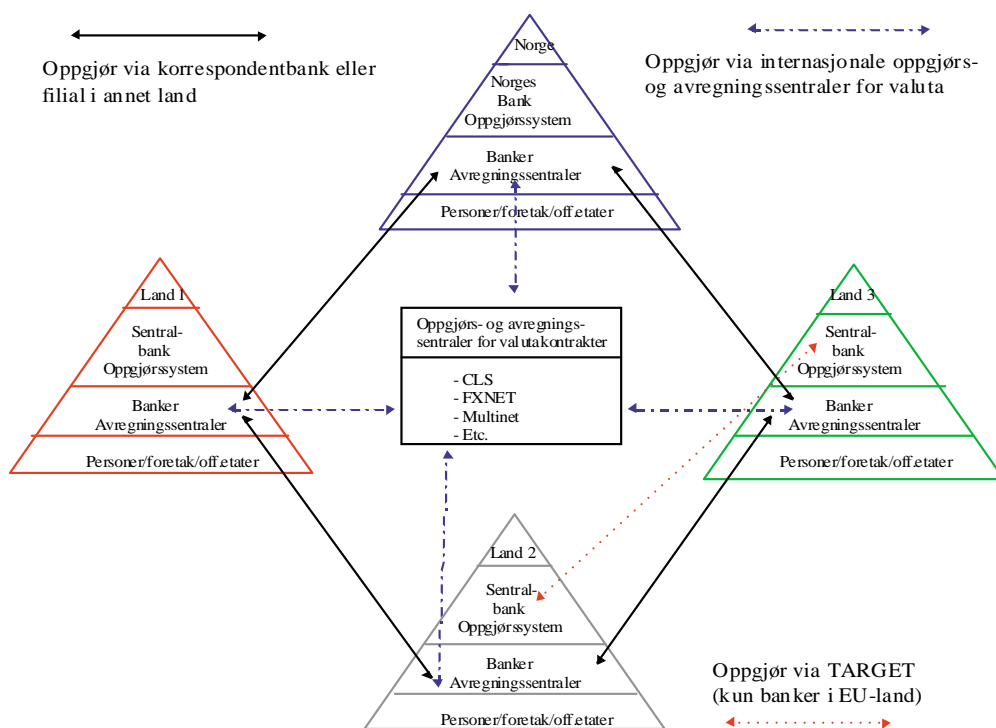
3.6 Generelt om grensekryssende transaksjoner

Figur 3.1 illustrerer i grove trekk gangen for større grensekryssende betalingstransaksjoner. Den heltrukne streken viser betalinger ved bruk av korrespondentbank. Det er basert på at bankene har konti hos hverandre. Banker som sender penger gir sin korrespondentbank beskjed om å kreditere mottakers konto. Melding om overføring blir som regel sendt via SWIFT-systemet, som er et elektronisk meldingsnettverk. Dersom mottaker har konto i korrespondentbanken, blir transaksjonen gjort opp i denne banken. Har mottaker konto i en annen bank, må transaksjonen gjennom det innenlandske betalingssystemet (se figur 2.1) før den blir gjort opp. Oppgjør ved bruk av egen filial i annet land følger tilsvarende mønster som ved bruk av korrespondentbank.

Den blå-stiplede streken illustrerer betalingsoppgjør via internasjonale avregnings- og oppgjørssystemer. Slike systemer er etablert for å bidra til å gjøre betalingsoppgjørene sikrere og mer effektive ved å redusere antall mellomledd og beløpene som går til oppgjør. For oppgjør av valutakontrakter eksisterer det allerede slike systemer, f.eks. FXNET (se kapittel 3.5).

Den rød-prikkede streken illustrerer TARGET-systemet. Fra 4. januar 1999 tok banker i EU-land i bruk oppgjørssystemet TARGET for å gjøre opp betalinger seg imellom i euro (se kapittel 3.3). Mange av betalingsinstrumentene som brukes for mindre innenlandske transaksjoner, kan også brukes for transaksjoner i utlandet. Det mest brukte betalingsinstrumentet er internasjonale betalingskort, men også ordinære bankkort, nasjonale kredittkort og oljeselskapenes kort har adgang til internasjonale nettverk og kan brukes i andre land. Internasjonale betalingskort kan også brukes til kontantuttak i minibanker i utlandet.

Figur 3.1 Grensekryssende transaksjoner

4. VIKTIGE UTVIKLINGSTREKK I BETALINGSFORMIDLINGEN

Norges Bank har siden 1987 utgitt statistikk om viktige utviklingstrekk i betalingsformidlingen. I årets rapport videreføres den detaljerte historiske presentasjonen av betalingstjenester i de figurene og tabellene som ble introdusert i fjor. Hovedtrekkene i utviklingen er illustrert ved hjelp av tekst og figurer. Mer detaljerte opplysninger finnes i tabellene i vedlegget.

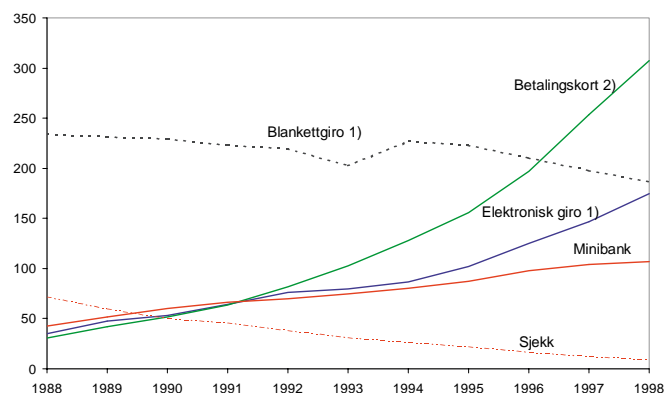
Statistikken er basert på opplysninger fra bankene, datasentraler, Bankenes Betalingsentral (BBS), Sparebank-Kort, kortselskapene og oljeselskapene. Enkelte tall mangler og foreligger derfor som anslag. I tillegg er det foretatt en del revideringer av tallmaterialet i forhold til tidligere års rapporter. Spesielt vil vi peke på at tallene for bruk av betalingskort og elektronisk giro i 1997 er justert noe ned.

Postbanken samordnet sine betalingstjenester med de øvrige bankene i 1995. Forretningsbankenes produkt navn er derfor brukt på Postbankens produkter. Postbankens tall for totalt beløp overført med giro er beheftet med stor usikkerhet for årene t.o.m. 1995, og er ikke tatt med. Det er derfor brudd i kurvene for en av figurene og i tallrekken for to av tabellene, noe som er markert i notene til den aktuelle figuren og de aktuelle tabellene. Også antall transaksjoner med postgiro for årene t.o.m. 1995 er beheftet med usikkerhet. Her er ikke usikkerheten like stor, og tallene er derfor tatt med.

4.1 Hovedtrekkene i utviklingen

Figur 4.1.1 viser tall for bruk av giro, betalingskort og minibankuttak, og sjekk i Norge i perioden 1988-98. Når en ser bort fra transaksjoner gjort opp med sedler og mynt, noe det ikke finnes tall for, ble det totalt i 1998

Figur 4.1.1 Antall transaksjoner i hovedgrupper betalinger 1988-98. Millioner

1) Postbankens giro tall for årene 1988-95 er beheftet med usikkerhet.

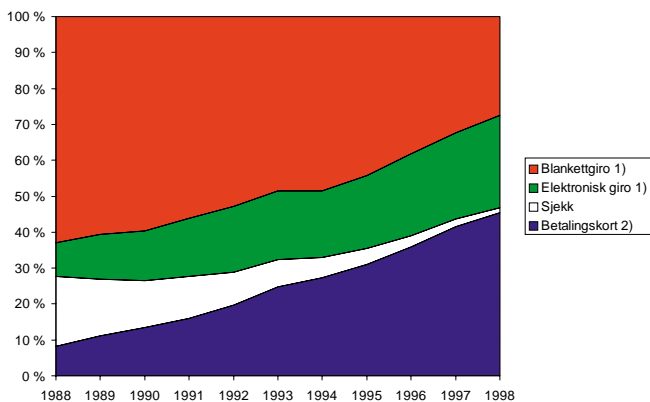
2) Eksklusive minibankuttak.

Kilde: Norges Bank

utført 677 millioner betalingstransaksjoner i Norge (eksklusive minibankuttak). Av disse ble 361 millioner betalt med giro, 307 millioner med betalingskort og 9 millioner med sjekk. Totalt økte antallet transaksjoner med 11 prosent fra 610 millioner i 1997. Det ble foretatt 107 millioner minibankuttak i 1998, en økning på 3 prosent fra 1997.

Antall betalinger med bruk av kort har økt sterkt gjennom hele perioden, samtidig som sjekkbruken er kraftig redusert. I 1998 ble det foretatt 10 ganger så mange betalinger med kort som i 1988, og betalingskort ble benyttet 33 ganger så ofte som sjekk. Antallet transaksjoner ved bruk av kort økte med 21 prosent fra 1997.

Figur 4.1.2 Prosentvis fordeling av antall betalings-transaksjoner fordelt på produkttype 1988-98.

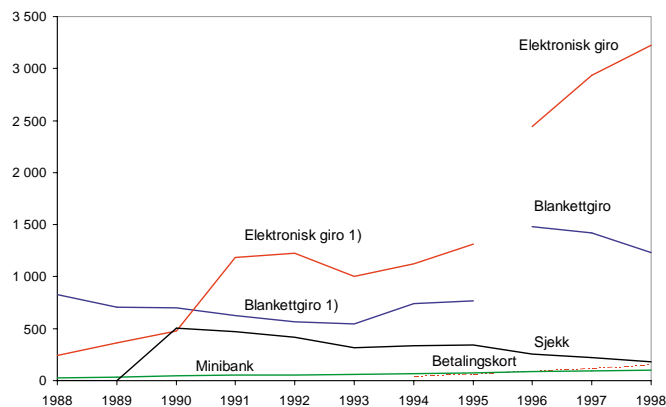
- 1) Postbankens girotall for årene 1988-93 er beheftet med usikkerhet.
2) Eksklusive minibankuttak.

Kilde: Norges Bank

Veksten har imidlertid avtatt noe i forhold til tidligere år. Det har også vært en vekst i bruk av elektroniske girotjenester på bekostning av de blankettbaserte tjenestene. Fra 1988 til 1998 er antallet blankettbaserte girotransaksjoner redusert med om lag 20 prosent. I samme periode er antall elektroniske girotransaksjoner femdoblet. Veksten i bruk av elektronisk giro skyldes bl.a. at masseutbetalinger som f.eks. utbetaling av lønn, skatt og trygd, i stadig større grad blir gjort elektronisk. En særlig vridning mot bruk av elektroniske framfor blankettbaserte girotjenester i de senere år, skyldes også at veksten i antall betalinger per brev ser ut til å stagnere og at det har vært sterk vekst i bruken av nye elektroniske tjenester rettet mot privatmarkedet. Målt i antall transaksjoner økte den samlede bruken av elektroniske girotjenester med 19 prosent fra 1997 til 1998, mens bruken av blankettbaserte girotjenester i samme periode gikk ned med 6 prosent. Antall minibankuttak har økt gjennom hele perioden, men også veksten i bruk av minibank har avtatt. Dette har bl.a. sammenheng med økt tilgang på kontanter ved bruk av kort i betalingsterminaler (cash-back).

Figur 4.1.2 viser den prosentvise fordelingen av antall betalingstransaksjoner fordelt på produkttype. Fram til 1988 var betalingskort lite benyttet som betalingsinstrument. Siden den gang har betalingskortenes andel av betalingstransaksjonene økt kraftig. Siden 1997 har betalingskort vært mer benyttet enn de øvrige enkeltgruppene av betalingsinstrumenter, og i 1998 utgjorde antallet betalinger med kort 45 prosent av de totale transaksjonene. Sjekkbruken utgjør en stadig mindre andel av transaksjonene. I 1998 ble bare 1 prosent av transaksjonene foretatt ved bruk av sjekk. Samlet benyttes imidlertid fortsatt giro mer enn kort og sjekk. I 1998 ble 53 prosent av betalingstransaksjonene foretatt ved bruk av girotjenester. Andelen blankettbaserte girotransaksjoner er redusert i forhold til elektronisk giro, men blankettgiro benyttes fortsatt oftere enn elektronisk giro. Om lag 27 prosent av betalingstransaksjonene ble foretatt ved bruk av blankettbaserte girotjenester og 26 prosent ved bruk av de elektroniske girotjenestene i 1998.

Figur 4.1.3 Totalt beløp i betalingsformidlingen 1988-98. Milliarder kroner

- 1) Eksklusive Postbankens girotall.

Kilde: Norges Bank

Figur 4.1.3 viser en fortsatt klar økning i samlet overført beløp ved bruk av de elektroniske girotjenestene fra 1997 til 1998. Veksten var imidlertid mindre enn fra 1996 til 1997. I 1998 var det totale beløpet overført med elektronisk giro over 2,6 ganger så stort som for blankettgiro. Minibank- og betalingskort har økt hvert år siden henholdsvis 1988 og 1994, men veksten har avtatt noe i forhold til tidligere år (se tabell 4.1.2 for detaljerte tall).

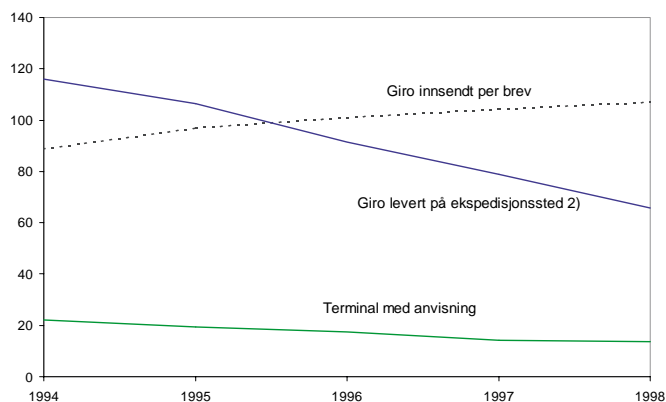
Til tross for omfattende bruk av betalingskort, er kortenes andel av omsetningen forholdsvis lav. Andelen av omsetningen økte fra vel 2 prosent til rundt 3 prosent i 1998. Bruken av sjekk er forholdsvis liten, og utgjorde bare 4 prosent av omsetningen. Den dominerende andelen av omsetningen gjelder bruk av girotjenester, fortrinnsvis de elektroniske girotjenestene. Andelen av beløp overført med elektronisk giro økte fra i overkant av 62 prosent til vel 67 prosent, mens andelen for blankettbasert giro ble redusert fra 30 til 26 prosent.

4.2 Giro

Blankettbaserte girotjenester

Giroblanketter leveres i stadig større omfang per brev, mens antall giroer levert på ekspedisjonssteder går ned. Siden 1996 har giro per brev vært den mest benyttede betalingsmåten blant de blankettbaserte girotjenestene, selv om veksten ser ut til å stagnere. Det skyldes i stor grad tjenesten Brevgiro, som ble introdusert av BBS i 1992. I tillegg har den tilsvarende tjenesten i Postbanken, Konvoluttgiro, vært utstrakt benyttet gjennom en mye lengre periode. I 1998 ble det foretatt 107 millioner betalinger med giro per brev og 66 millioner betalinger med giro på ekspedisjonssteder. Ved utgangen av 1998 hadde om lag 120 banker betalingsordninger med giro per brev, og det var til sammen om lag 2,5 millioner kunder med avtaler om forsendelser av giro per brev hos BBS og Postbanken. Det har vært størst nedgang i antall kontante innbetalinger, ca 25 prosent fra 1997 til 1998. Fortsatt utgjør kontante innbetalinger en stor del av betalingene med giro innlevert over skranke. Av giroene som ble

Figur 4.2.1 Blankettbaserte girotjenester 1994-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾

1) Postbankens tall for årene 1994-95 er usikre.

2) Giro levert i kasse eller skranke (både kontante innbetalinger og kontobelastninger).

Kilde: Norges Bank

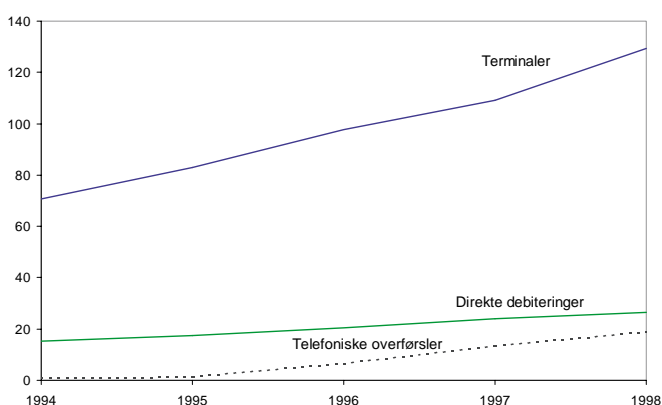
levert på ekspedisjonssteder og registrert av BBS eller Postbanken i 1998, sto kontante innbetalinger for 53 prosent og kontobelastninger for 47 prosent. Betalinger via terminal med anvisninger utgjorde som i 1997 vel 7 prosent av de blankettbaserte girotransaksjonene. Målt i antall transaksjoner har oppgangen for betalinger per brev vært mindre enn nedgangen for de øvrige blankettbaserte tjenestene, slik at bruken av blankettgiro er blitt redusert gjennom hele perioden. Reduksjonen i antall blankettbaserte tjenester skyldes bl.a. økning i bruken av elektroniske girotjenester til masseutbetalinger, som f.eks. lønns-, skatte- og trygdeutbetalinger. Reduksjonen i senere år skyldes også stagnasjon i veksten for giro per brev kombinert med vekst for forholdsvis nye tjenester som betalinger med telefon og betalinger ved bruk av PC, fortrinnsvis over Internett.

Med ett unntak gikk omsetningen ned for alle gruppene av blankettbaserte girotjenester fra 1997 til 1998. Unntaket er kontobelastninger på ekspedisjonssteder (dvs. giro innlevert i skranke og belastet konto) hvor det var en økning på 25 prosent fra 1997. Dette førte til en svak økning i omsetningen med blankettgiro på ekspedisjonssteder fra 1997 til 1998 (inkluderer de kontante innbetalingene). Nedgangen i omsetningen var størst for kontante innbetalinger med 30 prosent. I 1998 utgjorde giro levert per brev 52 prosent av det totale beløpet for blankettbasert giro, mens giro levert på ekspedisjonssted (kontant og kontobelastning) og blankettbasert terminalgiro utgjorde henholdsvis 45 og 2 prosent.

Elektroniske girotjenester

Elektroniske girotjenester er basert på bruk av terminaler i bedrifter, institusjoner og husholdninger (PC/Internett), direkte belastninger (debiteringer) og telefoniske overførslar. Det var en noe sterkere vekst i antall elektroniske girotransaksjoner fra 1997 til 1998 (19 prosent) enn fra 1996 til 1997 (17 prosent). Figur 4.2.2 viser at telefoniske overførslar øker markert. Trolig har imidlertid betalinger med PC over Internett

Figur 4.2.2 Elektroniske girotjenester 1994-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾

1) Postbankens tall for årene 1994-95 er usikre.

Kilde: Norges Bank

hatt den største relative veksten i 1998, selv om omfanget foreløpig er lite. Siden gode data mangler for 1997, er ikke PC/Internett-tjenestene med i figuren. De første PC-løsningene for betalinger over Internett ble introdusert i 1996. Ved inngangen til 1999 kunne de aller fleste banker i Norge tilby betalingsordninger over internett. Antall PC/Internett-transaksjoner i 1998 var 3,2 millioner mens omsetningen var på vel 7 milliarder kroner. Bruken av slike tjenester forventes å øke betraktelig i tiden framover.

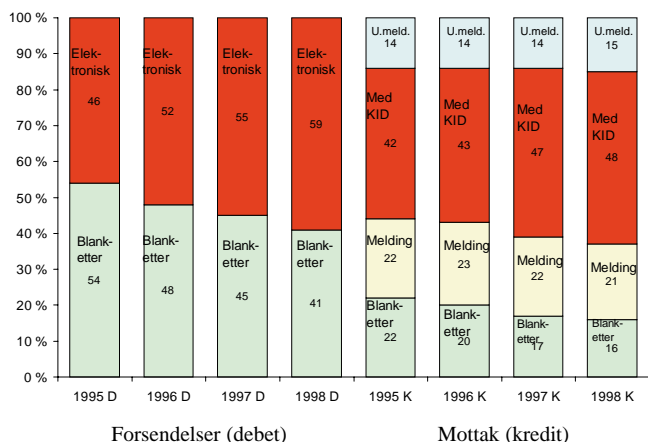
Også direkte debiteringer og elektronisk baserte betalinger ved bruk av terminaler (hovedsakelig direkte remittering og bedriftsterminalgiro) viste klar vekst i 1998. De direkte debiteringstjenestene blir imidlertid fortsatt relativt lite brukt og har en svakere vekst enn de andre hovedgruppene av elektroniske girotjenester. I 1998 ble det foretatt 7 betalinger med bruk av blankettgiro for hver transaksjon som ble initiert med utgangspunkt i en avtale om direkte debitering.

Av de elektroniske girotjenestene har bruken av terminaler klart størst omfang målt i totalt beløp. Dette skyldes bl.a. at det overføres forholdsvis store beløp per transaksjon (i gjennomsnitt ca 23600 kroner). Terminalgiro utgjør 95 prosent av det totale beløpet overført med bruk av elektronisk giro de tre siste årene. Andelen for terminalgiro over Internett er foreløpig ubetydelig. Direkte debiteringer er om lag 4 prosent av det totale beløpet i 1997 og 1998, mens telefoniske overførslar fortsatt utgjør bare 1 prosent.

Inn- og utbetalinger fordelt på gireringsmetode

Figur 4.2.3 viser fordelingen av blankett- og elektronisk initierte innbetalinger (forsendelser). Figuren viser også hvordan betalingen ble mottatt (mottak). Betalinger mottatt på papir vil si at de ble mottatt som *blankett* eller *melding* (i posten). Betalinger mottatt elektronisk vil si at de ble mottatt *uten melding* eller med *kundeidentifikasjon (KID)*. Andelen elektronisk initierte innbetaling er har økt hvert år og var i 1998 på 59 prosent. På mottakersiden økte andelen elektronisk registrerte betalinger fra 56 til 63 prosent fra 1995 til 1998. Det er

Figur 4.2.3 Prosentvis fordeling av inn- og utbetalinger på gireringsmetode 1995-98 ¹⁾

1) Enkelte tall er reviderte. Med forklaringene i figuren menes følgende:
Uten melding: Betalinger som sendes elektronisk og som mottas elektronisk uten melding.

Med KID: Betalinger som sendes elektronisk eller som blankett og som mottas elektronisk med kundeidentifikasjon.

Meldinger: Betalinger som sendes elektronisk og som mottas med papirbasert melding.

Blanketter: Betalinger som sendes og mottas som blankett (hovedsakelig standard bankgiro, utbetalingskort og anvisninger).

Kilde: Norges Bank

i første rekke betalinger som mottas elektronisk med kundeidentifikasjon (KID) som har bidratt til økningen. Andelen betalinger som både sendes og mottas som blankett, blir stadig mindre. I 1998 var den på 16 prosent.

4.3 Betalingskort, sjekk og minibank

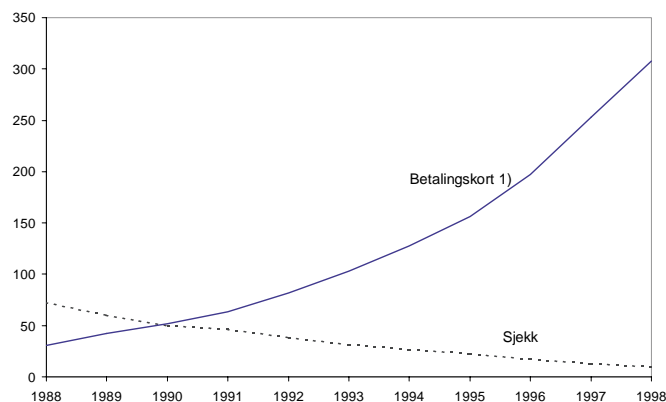
Betalingskort og sjekk

Figur 4.3.1 gir en oversikt over bruken av betalingskort og sjekk. Bruken av betalingskort har økt kraftig siden 1987, mens sjekkbruken har gått kraftig ned. Det skyldes bl.a. økning i utbredelsen av betalingsterminaler og høyere priser på bruk av sjekk. I alt ble det utført 307 millioner transaksjoner med betalingskort (eksklusive minibankuttak) i 1998. Det er over 10 ganger så mange som i 1988. Antall utstedte sjekker er redusert fra 72 millioner i 1988 til 9 millioner i 1998. I 1998 ble det foretatt 33 ganger så mange betalinger med kort som med sjekk.

Selv om sjekkbruken er sterkt redusert de siste årene, blir det fortsatt skrevet ut sjekker for et større beløp enn det handles for med betalingskort. Det skyldes at beløpene overført med sjekk ofte er store. I 1998 ble det utstedt sjekker for 183 milliarder kroner, mens betalingskort ble brukt til kjøp av varer og tjenester (inkludert kontant uttak i betalingsterminal, såkalt cash-back) for i alt 152 milliarder kroner (jf. figur 4.3.2).

Figur 4.3.3 viser antall betalingskort utstedt av bankene, kortselskapene og oljeselskapene. Det har vært en sterk vekst i antall utstedte kort for alle korttyper siden 1991. Veksten har vært størst for internasjonale betalings- og kredittkort. Ved utgangen av 1998 var antallet internasjonale betalings- og kredittkort fire

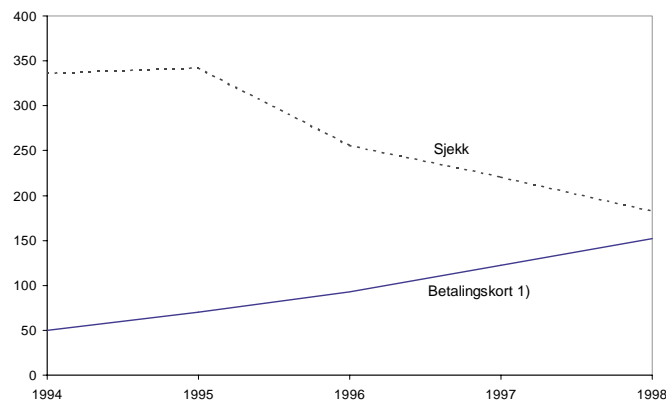
Figur 4.3.1 Samlet bruk av betalingskort og sjekk 1987-98. Antall transaksjoner (millioner)

1) Eksklusive minibankuttak.

Kilde: Norges Bank

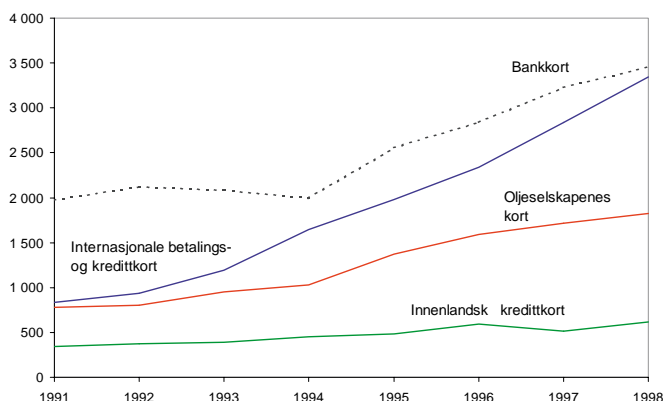
Figur 4.3.2 Samlet bruk av betalingskort og sjekk 1994-98. Totalt beløp (milliarder kroner)

1) Eksklusive minibankuttak.

Kilde: Norges Bank

Figur 4.3.3 Antall betalingskort utstedt per 31.12.1991-98. Tusen

Kilde: Norges Bank

ganger så høyt som i 1991, og det var nesten like mange slike som innenlandske bankkort. Det har også vært en forholdsvis sterk vekst for oljeselskapenes kort. Fra 1997 til 1998 var det imidlertid størst økning i antall innenlandske kredittkort (21 prosent).

Inndelingen i figur 4.3.3 tar ikke hensyn til at mange (fysiske) kort kan være kombinasjoner av de ovennevnte. Kombinerte kort er ikke tatt med i figuren, men det har vært en kraftig vekst i antallet slike kort. Ved utgangen av 1998 var det utstedt til sammen nesten 2,7 millioner kombinerte kort, dvs. nesten 2,5 ganger så mange som ved utgangen av 1994. Et kombinert kort gir adgang til flere betalingssystemer. Utbredelsen av de kombinerte kortene har derfor stor betydning for nordmenns tilgang til kortsystemene. Kombinasjonen av bankkort og internasjonale betalingskort er den klart vanligste.

Det fantes om lag 6,6 millioner (fysiske) betalingskort i Norge ved utgangen av 1998. Det er en økning på over en halv million kort i fra 1997 og en økning på over 2,5 millioner kort i forhold til utgangen av 1994.

Figur 4.3.4 viser at bankkorttransaksjoner har den største andelen av transaksjonene. De utgjorde 75 prosent av alle transaksjoner med betalingskort i Norge (eksklusive minibank). 14 prosent av transaksjoner var med oljeselskapenes kort, mens internasjonale betalings- og kredittkorttransaksjoner var på 11 prosent. De innenlandske kredittkorttransaksjonene har en svært liten andel (0,4 prosent) og er derfor ikke tatt med i figuren. Bankkorttransaksjoner har økt sin andel hvert år siden 1995, mens transaksjoner med oljeselskapenes kort er relativt sett redusert. Andelen transaksjoner som blir registrert av de internasjonale betalings- og kredittkortselskapene, har vært omtrent uendret gjennom perioden. Stadig flere slike kort er imidlertid kombinerte kort som også benyttes som bankkort. I gjennomsnitt ble det foretatt 97 bankkorttransaksjoner (inkludert minibankuttak) per bankkort (inklusive kombinerte kort) i 1998 mot 88 året før. Det gjennomsnittlige antallet transaksjoner per bensinkort i 1998 var 24, mens det gjennomsnittlige antallet transaksjoner for internasjonale betalings- og kredittkort var 12. Tallene gjelder transaksjoner i Norge.

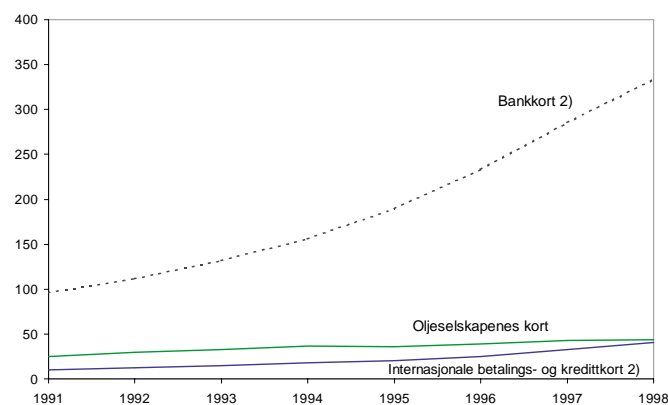
Omsetningen med betalingskort i 1998 er fordelt med om lag 70 prosent fra bruk av bankkort (eksklusive minibank), internasjonale betalings- og kredittkort 22 prosent og bensinkort 8 prosent. Bensinkortene har den laveste andelen av omsetningen, til tross for at det er flere transaksjoner med bensinkort enn internasjonale betalings- og kredittkort. Dette skyldes at bensinkortene blir benyttet til forholdsvis små varekjøp, mens de internasjonale betalings- og kredittkortene oftere blir benyttet til større kontantuttak eller varekjøp.

Hver transaksjon med bankkort i betalingsterminaler (EFTPOS) var i gjennomsnitt på 461 kroner i 1998, mens gjennomsnittsbeløpet ved kjøp av varer og tjenester med internasjonale betalingskort og bensinkort var på henholdsvis 818 og 286 kroner. I gjennomsnitt var minibankuttak med bankkort på 942 kroner mens kontantuttakene med de internasjonale betalingskortene var på 1 551 kroner.

Internasjonale kortselskaper

Det norske markedet for internasjonale betalings- og kredittkort er delt mellom de fire kortselskapene

Figur 4.3.4 Antall transaksjoner for ulike korttyper 1991-98. Millioner ¹⁾

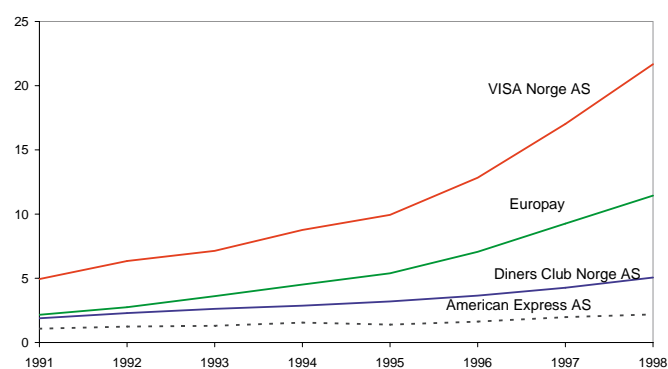

1) Bruk av kombinasjonskort er fordelt på de ulike korttypene etter hvilken del av kombinasjonskortet som er benyttet.

2) Inklusive minibankuttak.

Kilde: Norges Bank

Figur 4.3.5 Utvikling i antall korttransaksjoner for internasjonale kortselskaper 1991-98. Millioner

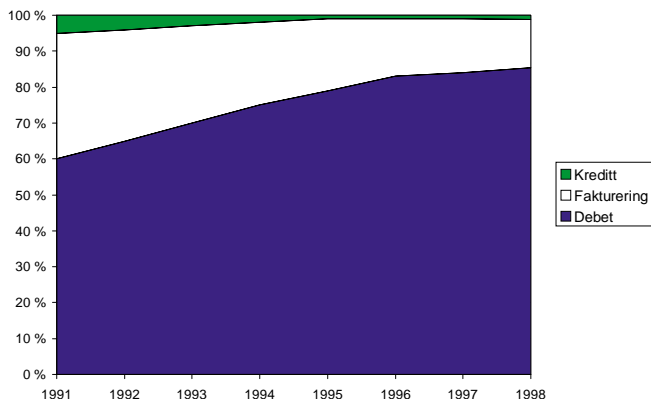
Kilde: Norges Bank

American Express AS, Diners Club Norge AS, Europay Norge AS og VISA Norge AS. Figur 4.3.5 viser at VISAs kort har vært mest benyttet i samtlige år fra 1991. Europays kort har vært nest mest benyttet, etterfulgt av Diners og American Express. Antall transaksjoner har økt i alle fire selskapene gjennom hele perioden. Totalt sett økte antallet transaksjoner med internasjonale betalings- og kredittkort med 24 prosent fra 1997 til 1998. Bruken er om lag firedoblet fra 1991 til 1998. Om lag 17 prosent av transaksjonene og 28 prosent av totalt beløp i 1998 gjaldt kontantuttak. I 1998 ble 25 prosent av transaksjonene med de internasjonale kortene registrert manuelt, mot 24 prosent i 1997.

Innenlandske kredittkort

Markedet for innenlandske kredittkort er i all hovedsak delt mellom GE Capital Bank (som tilbyr Her & Nå, Kjøpekort og X-tra Kapital), DnB Kort AS (Multikort) og Gjensidige Bank AS (Kjøpekort, Reserve Konto, Cresco Card, YS Card, NAF Card og Acceptcard). Det har vært størst omsetning med Gjensidige Banks kre-

Figur 4.3.6 Prosentvis fordeling av korttransaksjoner etter kortets betalingsegenskap 1991-98

Kilde: Norges Bank

dittkort hvert år siden 1994. I 1998 sto Gjensidige Banks kort for 53 prosent av det totale beløpet overført med innenlandske kredittkort, mens GE Kapital Finans og DnB Kort sto for henholdsvis 38 og 9 prosent. Tabell 4.3.4 i vedlegget viser utviklingen til de ulike kortseksjonene. Innenlandske kredittkort behandles fortsatt i relativt stort omfang manuelt. Andelen manuelt behandlede transaksjoner var på 37 prosent i 1998 mot 39 prosent i 1997.

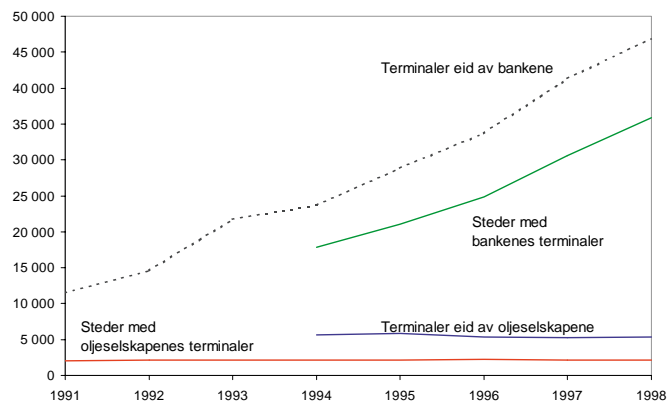
Oljeselskapenes kort

AS Norske Shell, Conoco JET Norge AS, Esso Norge AS, Hydro Texaco AS, Norske Fina AS og Statoil Norge AS utsteder bensinkort for betaling i egne terminaler på bensinstasjonene. Bruken av oljeselskapenes kort har økt hvert år siden 1991, bortsett fra i 1995 da det var en marginal nedgang i antall transaksjoner. Det har også vært en økning målt i kroner gjennom hele perioden, selv om økningen var beskjeden fra 1997 til 1998. I gjennomsnitt ble hvert bensinkort brukt til 24 transaksjoner i 1998, omtrent uendret i forhold til de to foregående årene. Gjennomsnittsbeløpet per korttransaksjon var 287 kroner i 1998, og det har ligget rundt dette nivået de tre siste årene.

Oppgjørsmåte

Figur 4.3.6 viser totalt antall korttransaksjoner inndelt etter betalerens oppgjørsmåte, dvs. etter hvorvidt bankkonto belastes fortløpende (debet), det utstedes faktura som betales etter et visst antall uker, eller om betaleren har adgang til kreditt opp til et visst beløp som eventuelt kan betales ned i rater. Debettransaksjonene har utgjort den klart største andelen av korttransaksjonene gjennom hele perioden. I 1997 utgjorde de 85 prosent av transaksjonene. Kredittransaksjonene (rate) utgjør en liten andel, bare 1 prosent, av transaksjonene.

Figur 4.3.7 Antall betalingsterminaler og antall steder med betalingsterminaler 1991-98.

Kilde: Norges Bank

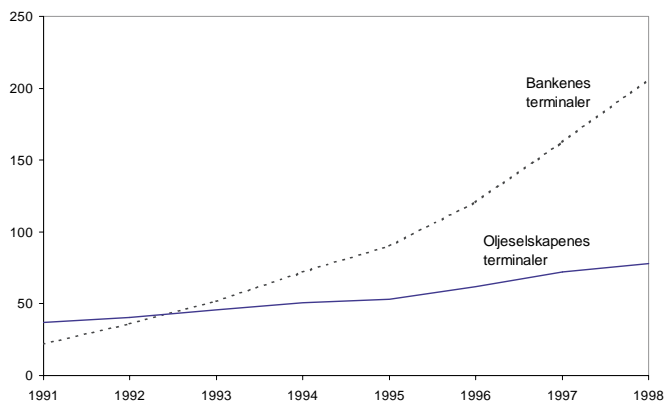
Betalingsterminaler (EFTPOS - Electronic Funds Transfer at Point of Sale)

Forretnings- og sparebankene og Postbanken inngikk i 1995 en avtale om integrering av Postbanken i de øvrige bankenes fellessystemer i betalingsformidlingen. Som en følge av avtalen har Postbankens og de øvrige bankenes kort f.o.m. 9. mai 1996 stort sett kunnet bli benyttet i hverandres minibanker og betalingsterminaler. Bankenes betalingsterminaler befinner seg blant annet i kiosker, butikker, handlesentre og postkontorer, mens oljeselskapenes terminaler er utplassert på bensinstasjoner. Figur 4.3.7 viser utviklingen i antall terminaler eid av bankene og oljeselskapene, og utviklingen i antall steder med bankenes og oljeselskapenes terminaler.

Samlet økte antall betalingsterminaler og brukersteder med henholdsvis 12 og 16 prosent fra 1997 til 1998, en noe svakere vekst enn i året før. Fra 1994 har antall betalingsterminaler og brukersteder økt med henholdsvis 78 og 90 prosent. Ved utgangen av 1998 var det 52 235 betalingsterminaler fordelt på 38 029 brukersteder i Norge. Det er bankene som har stått for den klart største økningen i antall betalingsterminaler de siste årene. Ved utgangen av 1998 var det nesten 47 000 bankede terminaler i Norge. Oljeselskapene var tidligere ute med betalingsterminaler, og den største økningen kom på 1980-tallet. Som følge av rasjonaliseringer er antall terminaler eid av oljeselskapene gått noe ned fra 1995, men antall steder med terminaler har vært relativt stabilt siden 1991. I 1998 var det en liten økning i både antallet brukersteder og terminaler på bensinstasjoner.

Figur 4.3.8 viser at det har vært en sterk vekst i bruken av betalingsterminaler. Antallet transaksjoner i betalingsterminaler er nesten femdoblet fra 1991 til 1998. Det har vært størst vekst i bankenes terminaler, men også bruken av oljeselskapenes terminaler har økt markert. Oljeselskapenes terminaler aksepterer bankkort og internasjonale betalingskort i tillegg til egne kort. Over 56 prosent av transaksjonene i oljeselskapenes terminaler skjedde ved bruk av oljeselskapenes egne kort i 1998.

Figur 4.3.8 Bruk av bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler 1991-98. Antall transaksjoner (millioner)

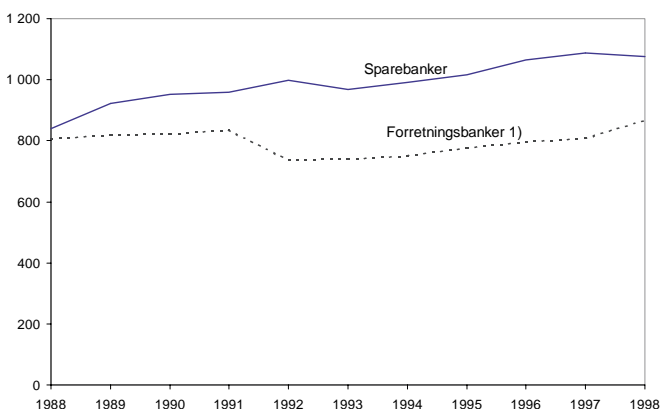
Kilde: Norges Bank

Figur 4.3.9 viser at bankenes og oljeselskapenes terminaler utnyttetes i stadig større grad. I gjennomsnitt ble oljeselskapenes terminaler brukt 39 ganger per dag i 1998 mot 37 ganger i 1997, mens bankenes terminaler ble brukt 16 ganger per dag i 1998 mot 15 ganger i 1997.

Minibank

Den største økningen i antall minibanker fant sted på midten av 1980-tallet. På 1990-tallet har veksten i antall minibanker vært beskjeden. Ved utgangen av 1998 fantes det totalt 1 944 minibanker i Norge. Figur 4.3.10 viser utviklingen i antall minibanker fordelt på forretningsbankene (inklusive Postbanken) og sparebankene. Forretningsbankene hadde like mange minibanker i 1988 som i 1997, men antallet økte med over 7 prosent i 1998. Fra 1988 til 1998 har sparebankene på sin side økt sitt antall med 28 prosent, til tross for en marginal nedgang fra 1997 til 1998. Utviklingen i antall minibanker i denne perioden må ses i sammenheng med strukturelle endringer i banksektoren og framveksten av betalingsterminaler med mulighet for kontantuttak (cash-back).

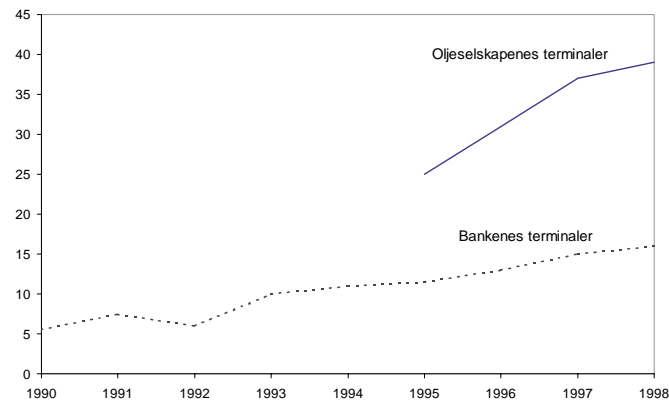
Figur 4.3.10 Antall minibanker 1991-98

1) Inklusive Postbanken.

Kilde: Norges Bank

Figur 4.3.9 Gjennomsnittlig antall transaksjoner per betalingsterminal per dag 1990-98

Kilde: Norges Bank

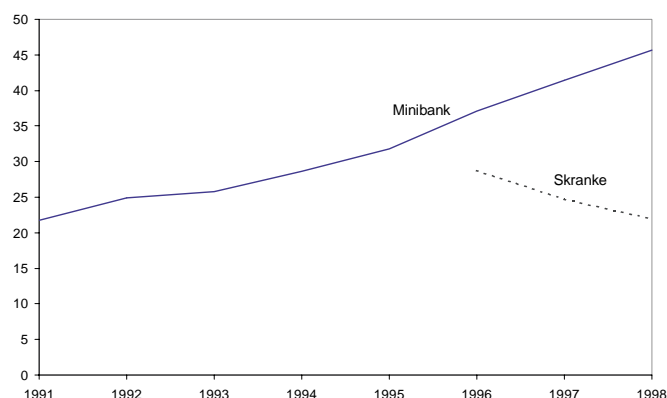
I 1998 ble det foretatt 107 millioner minibankuttak i Norge, en økning på 3 prosent fra 1997 og 62 prosent fra 1991. Antall minibankuttak har økt relativt mer i forretningsbankene enn i sparebankene fra 1991.

Figur 4.3.11 viser antall uttak fra minibank og over skranke i forretningsbankene. I 1998 ble det foretatt 46 millioner uttak fra forretningsbankenes minibanker. Det er en økning på 5 prosent i forhold til 1997. Til sammenligning ble det foretatt 22 millioner kontantuttak over skranke i forretningsbankene i 1998, noe som utgjør en reduksjon på 11 prosent fra 1997.

I alt ble det tatt ut over 102 milliarder kroner fra minibankene i 1998. Det er en økning på 8 prosent fra 1997 og nesten en fordobling i fra 1991. Relativt sett har økningen gjennomgående vært større i forretningsbankene enn i sparebankene. Hvert minibankuttak var i gjennomsnitt på 910 kroner i 1998, mot 954 kroner i 1997. I 1991 var hvert uttak på 781 kroner. Figur 4.3.12 viser utviklingen i utnyttelsen av minibankene på 1990-tallet. Sparebankenes minibanker har gjennomgående vært noe mer brukt enn forretningsbankenes. I 1998 ble det i gjennomsnitt foretatt 157 uttak per dag i sparebankenes minibanker mot 146 uttak per dag i forretningsbankenes.

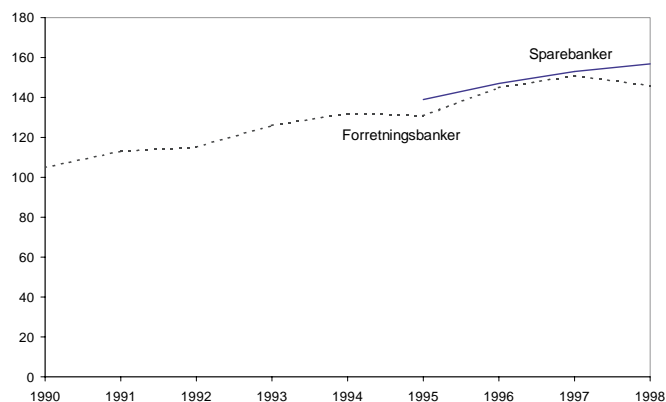
Bankenes minibanker aksepterer både bankkort, internasjonale betalings- og kredittkort og innenlandske kre-

Figur 4.3.11 Antall kontantuttak i minibank og skranke i forretningsbankene 1991-98. Millioner

Kilde: Norges Bank

Figur 4.3.12 Gjennomsnittlig antall uttak per minibank per dag 1990-98

Kilde: Norges Bank

dittkort. De aller fleste minibankuttakene blir foretatt med bankkort. Bankkort kan også brukes til kontantuttak i betalingsterminaler (cash-back). Grunnet ulike registreringsrutiner i betalingsterminalene, har det vist seg vanskelig å få tall for antall kontantuttak i betalingsterminaler. Det er imidlertid grunn til å anta at antall kontantuttak i betalingsterminaler har økt sterkt de siste årene. Opplysninger om et utvalg av kontantuttakene i betalingsterminaler indikerer at gjennomsnittlig uttaksbeløp er 370 kroner.

4.4 Sedler og mynt

Norges Bank utsteder sedler og mynt i det omfang som etterspørres av bankene og posten. Sedler og mynt etterspørres for å gjennomføre betalingstransaksjoner og til oppbevaring av formue.

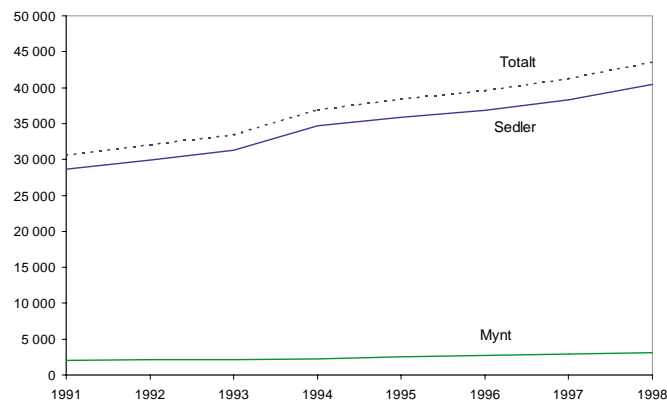
Det er i første rekke husholdningene som benytter kontanter som betalingsmiddel. Det er rimelig å anta at veksten i både den transaksjons- og formuesrelaterte etterspørselen etter kontanter er positivt korrelert med utviklingen i de makroøkonomiske hovedstørrelsene. Tilgjengelighet og kostnader ved alternative betalingsmidler og endringer i folks holdninger og betalingsvaner er andre viktige faktorer som kan forklare utviklingen i kontantbruken og kontantomløpet.

Kontantomløpet

Verdien av utestående seddel- og myntbeholdninger har økt omtrent i takt med privat konsum siden 1990. Dette kan synes overraskende, tatt i betraktning den sterke veksten i elektronisk betalingsformidling og kortbruk. En forklaring kan være at økt spesialisering i økonomien har bidratt til en økning i antall transaksjoner. En annen forklaring kan være at det lave rentenivået de siste årene har redusert kostnadene med å holde kontanter. Den relativt sterke veksten i myntomløpet forklares ved utbredelsen av bompenggeordninger, spill og myntautomater etc. I tillegg har 20-kronemynten fra 1994 bidratt til at verdien av myntomløpet har økt.

Kontantomløpet varierer betydelig gjennom året, med spesielt store beholdninger ute blant publikum i sommermånedene og ved juletider. Årsgjennomsnittet for

Figur 4.4.1 Kontantomløpet 1991- 98. Årsgjennomsnitt i millioner kroner

Kilde: Norges Bank

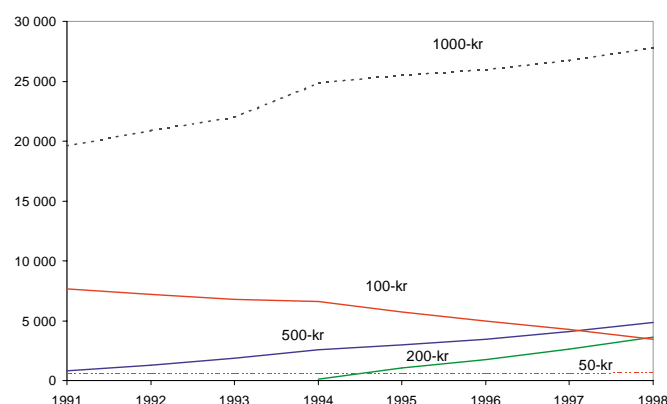
kontantomløpet økte fra 30,6 milliarder kroner i 1991 til 43,6 milliarder kroner i 1998, en økning på 42,5 prosent. Både seddel- og myntomløpet har økt gjennom hele perioden.

Sedler

Sedler i omløp økte i 1998 med 2 204 millioner kroner til 40 487,3 millioner kroner (gjennomsnittsverdier). Dette er en økning på 5,8 prosent i forhold til 1997. I 1998 var verdien av kontantomløpet fordelt med 93 prosent på sedler og 7 prosent på mynt.

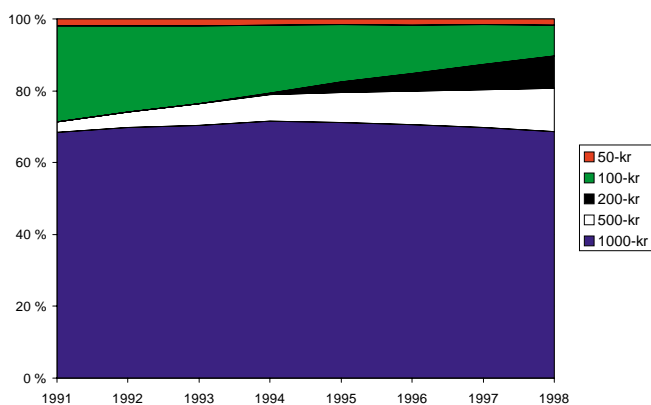
Figur 4.4.2 viser utviklingen for de ulike seddelvalørene. Verdien av utestående 1000-kronesedler er klart størst, mens 500-kroneseddelen er nest størst. 69 prosent av utestående seddelomløp er 1000-kronesedler, og de har gjennomgående lav omløpshastighet. Det indikerer at denne seddelen i stor grad brukes til formuesplassering. 200-kroneseddelen har nå passert 100-kroneseddelen i verdi. 200-kroneseddelen ble introdusert i 1994, og ved utgangen av 1998 var verdien av 200-kronesedler i omløp 3 991 millioner kroner. Verdien av 500-kronesedler i omløp har økt fra 828 millioner kroner i 1991 til 5 503 millioner kroner ved utgangen av 1998. Målt i verdi var 100-kroneseddelen nummer to i 1997, men falt til nummer fire i 1998.

Figur 4.4.2 Seddelomløpets sammensetning 1991-1998. Årsgjennomsnittet i millioner kroner

Kilde: Norges Bank

Figur 4.4.3 Seddelomløpets sammensetning 1991-1998. Årsgjennomsnittet i prosent av verdi.

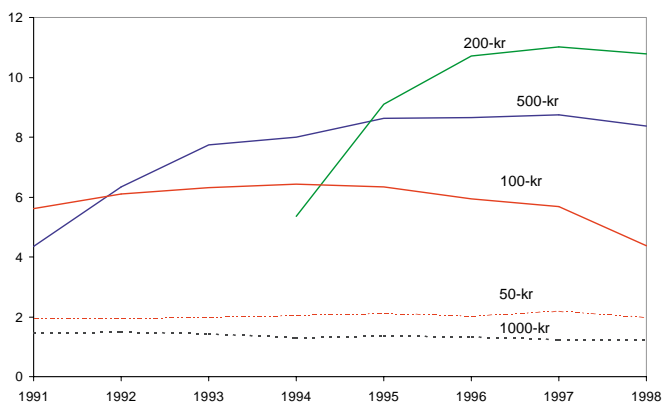
Kilde: Norges Bank

Figur 4.4.3 viser at verdien av årsgjennomsnittet for 1000-kroneseddelen har utgjort rundt 70 prosent av det totale seddelomløpet på hele 1990-tallet. Figuren viser også at 100-kroneseddelen andel av seddelomløpet er synkende og var 7,8 prosent ved utgangen av 1998. 100-kroneseddelen andel er i stor grad tatt over av 200- og 500-kronesedler. 50-kroneseddelen utgjør en liten, men stabil andel av seddelomløpet. Ved utgangen av 1998 var den 1,7 prosent av seddelomløpet.

Omløpshastigheten for sedler (definert som antall ganger sedlene passerer gjennom Norges Bank per år) har holdt seg forholdsvis stabil de senere årene, men har sunket noe i 1998 (figur 4.4.4). Omløpshastigheten var 4,71 i 1998 mot 5,17 i 1997. Den forholdsvis høye omløpshastigheten på 200- og 500-kronesedler skyldes i vesentlig grad at disse valørene i stor grad har erstattet 100-kronesedler i minibanker og publikums bruk av minibanker som en hovedkilde for uttak av kontanter.

Helautomatiske seddelsorteringssystemer ved Norges Banks distriktsavdelinger teller, ekthetskontrollerer og kvalitetssorterer brukte sedler som kommer inn fra banker og postkontor. I samme prosess destrueres sedler

Figur 4.4.4 Sedlenes omløpshastighet 1991-1998 1)

1) Antall ganger sedlene i gjennomsnitt passerer Norges Bank per år.

Kilde: Norges Bank

som ikke lenger er av sirkulasjonskvalitet. Bankene og posten leverte i 1998 inn 494 millioner sedler til Norges Bank for sortering og ekthetskontroll. I forhold til 1997 representerer dette en nedgang på 4,5 prosent. Denne nedgangen bryter en forholdsvis stabil og økende trend for inngangen av sedler til Norges Bank de siste årene. Nedgangen skyldes i vesentlig grad en overgang fra 100-kronesedler til høyere valører i minibanker. Regnet i kroner økte inngangen av sedler til Norges Bank med 6,9 prosent. Antall destruerte sedler i 1998 er påvirket av Norges Banks beslutning om ikke å makulere sedler for å bygge opp en ekstra reserve fram mot årtusenskiftet.

Mynt

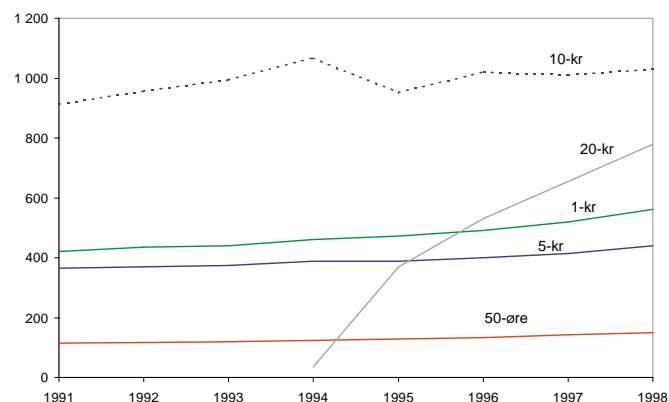
Verdien av skillemynt i omløp var på vel 3 milliarder i 1998, etter at omløpet av 25-øremynter og kobbermynt ble tatt ut av myntomløpet i 1998 og utestående beholdning ble avskrevet og dermed inntektsført. Når en ser bort fra 25-øre- og kobbermynter er det en økning på 7,6 prosent.

Figur 4.4.5 viser skillemyntomløpets sammensetning. 10-kronemynten er fortsatt størst målt i verdi, men 20-kronemynten reduserer stadig forspranget. I 1998 var verdien for årsgjennomsnittet for 10-kronemynt 1 030 millioner kroner, mens verdien for 20-kronemynt var steget til 779 millioner kroner. Verdien for 1-kronemynt i omløp steg med 43 millioner kroner i 1998.

De andre myntvalørenes andeler av myntomløpet er blitt redusert siden lanseringen av 20-kronemynten, dette gjelder spesielt 10-kronemynten. Dette er illustrert i figur 4.4.6.

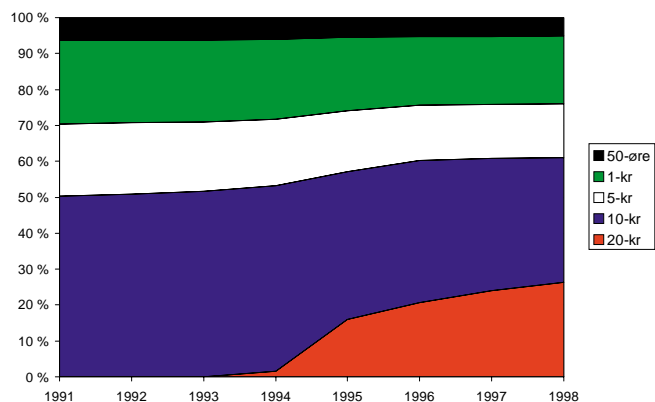
Figur 4.4.7 viser at omløpshastigheten til de ulike myntvalørene har vært forholdsvis stabil de siste årene. Omløpshastigheten er størst for de største myntvalørene. Bruk av mynt i automater i forbindelse med bl.a. bomveier, parkering, spill og telefon, fører til en fortsatt økning i myntomløpet og i inngangen av mynt til Norges Bank. I 1998 var den totale inngangen av mynt til Norges Bank 887 millioner mynt, en økning på 5,8 prosent i forhold til 1997.

Figur 4.4.5 Skillemyntomløpets sammensetning 1991-1998. Årsgjennomsnitt i millioner kroner

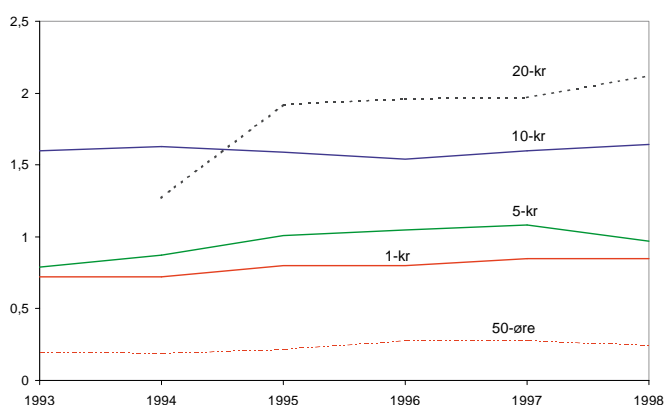
Kilde: Norges Bank

Figur 4.4.6 Skillemyntomløpets sammensetning 1991-1998. Årsgjennomsnitt i prosent av verdi.

Kilde: Norges Bank

Figur 4.4.7 Skillemyntenenes omløpshastighet 1) 1993-98

1) Antall ganger myntene i gjennomsnitt passerer Norges Bank per år.

Kilde: Norges Bank

4.5 Internasjonal betalingsformidling

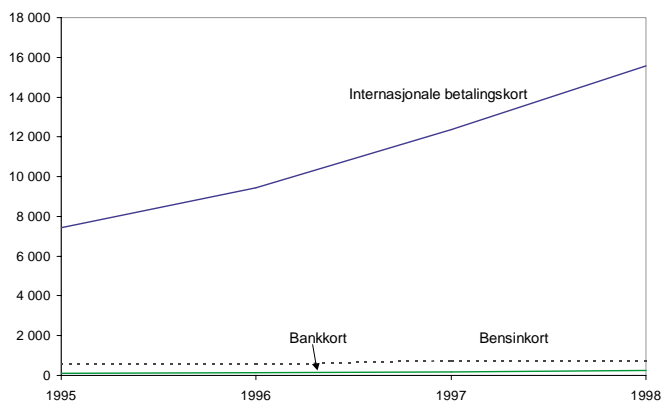
Internasjonal kortbruk

Nordmenns betalinger i utlandet skjer i stadig økende grad med kort. Figur 4.5.1 viser nordmenns bruk av kort i utlandet målt i antall transaksjoner. Den dominerende andelen av betalinger med kort i utlandet har gjennom hele perioden blitt foretatt med de internasjonale betalingskortene. I 1998 ble de internasjonale betalings- og kredittkortene brukt i mer enn 95 prosent av tilfellene, og bensinkortene i underkant av 5 prosent av tilfellene. Nordmenns bruk av internasjonale betalings- og kredittkort har økt hvert år fra 1991, målt i både antall transaksjoner og i totalt beløp.

Europeiske sparebanker har opprettet et internasjonalt minibanknettverk kalt Eufiserv. Nettverket har vært operativt siden 1991, og kan benyttes av samtlige sparebanker i Norge. I 1998 ble det foretatt 230 000 transaksjoner i utenlandske minibanker knyttet opp mot Eufiserv med norske betalingskort, en økning på 32 prosent fra 1997. Det ble registrert 293 000 transaksjoner i norske minibanker med utenlandske kort via Eufiserv i 1998.

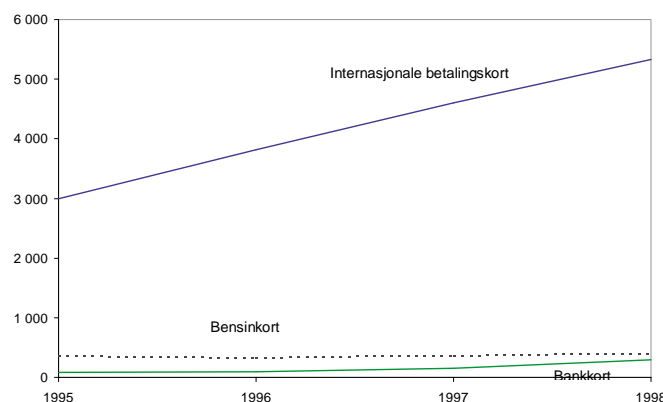
Bensinkort har vært benyttet over landegrensene siden begynnelsen av 1980-tallet. Hovedregelen er at selskapenes kort bare aksepteres av utenlandske søsterselska-

Figur 4.5.1 Nordmenns bruk av kort i utlandet 1995-98. Antall transaksjoner (tusen)

Kilde: Norges Bank

Figur 4.5.2 Utlendingers bruk av kort i Norge 1995-98. Antall transaksjoner (tusen)

Kilde: Norges Bank

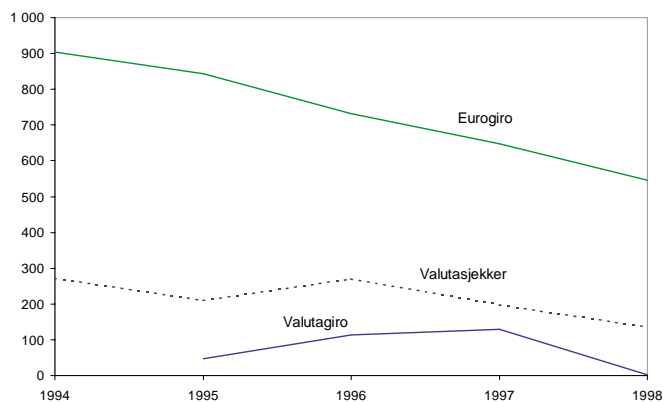
per, men enkelte oljeselskaper aksepterer også andre selskapers kort. Nordmenns bruk av bensinkort i utlandet økte kraftig fra 1996 til 1997, men i 1998 har antall transaksjoner med bensinkort i utlandet bare økt marginalt i forhold til 1997.

Figur 4.5.2 viser at den dominerende andelen av utlendingers kortbruk i Norge skjer ved bruk av internasjonale betalings- og kredittkort mens 7 prosent av kortbruken gjaldt bruk av kort på bensinstasjoner.

Overførslar fra Norge til utlandet

Figur 4.5.3 viser antall overførslar fra Norge til utlandet ved bruk av valutasekker og tjenestene Valutagirot og Eurogiro (tilbys bare av Postbanken). Det har vært en markert nedgang både i bruken av valutasekker og giro siden 1994. Fram til 1997 skyldtes nedgangen i antallet girooverførslar en reduksjon i antall Eurogirooverførslar. Tjenesten "Valutagirot" økte en del etter at den ble introdusert av BBS i 1995, men tjenestens andel av de totale overførselene til utlandet var forholdsvis lav, og den ble tatt av markedet i 1998.

Figur 4.5.3 Overførsler fra Norge til utlandet 1994-98. Antall transaksjoner (tusen)

Kilde: Norges Bank

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications)

SWIFT-systemet er et elektronisk nettverksystem for overføring av meldinger. Systemet har en sentral rolle i den internasjonale betalingsformidlingen og brukes til det vesentligste av de overføringene som foretas

både mellom norske institusjoner og mot utlandet. Ved utgangen av 1998 var det over 3000 medlemmer av systemet, som har over 6500 brukere i 178 land. Det er 21 norske medlemmer av SWIFT (inklusive Norges Bank). I tillegg kommer BBS som er registrert som bruker, og utenlandseide banker med kontorer i Norge som har selvstendig tilknytning til SWIFT.

Antall meldinger formidlet i dette systemet er stadig økende. På verdensbasis ble det i 1998 sendt 937 millioner meldinger, en økning på 15 prosent fra 1997. Det samlede antall norske meldinger utgjorde i 1998 rundt 8 millioner meldinger mot om lag 7 millioner meldinger i 1997. Antall SWIFT-meldinger kan ikke benyttes som direkte mål på antall transaksjoner som sendes over nettet. Det er ikke uvanlig at det for en enkelt transaksjon sendes 2-3 meldinger. I tillegg kommer en rekke andre typer meldinger, som for eksempel bekreftelser på handler, saldoutskrifter og systemmeldinger. Bankene kan også avtale seg imellom å sende flere transaksjoner på samme melding. Endringer i handelsmønster og -systemer vil dermed kunne påvirke antallet meldinger, selv om antall transaksjoner er uendret.

5. PRISER I BETALINGSFORMIDLINGEN

Fra 1989 til og med 1995 samlet Norges Bank inn statistikk om prisutviklingen i betalingsformidlingen hvert halvår. Etter 1995 har statistikken blitt gitt ut årlig. I år ble den først publisert i et eget hefte om priser i betalingsformidlingen. De samme dataene er brukt i denne rapporten. Rapporten omfatter 9 forretningsbanker (inkludert Postbanken) og 18 sparebanker. De utgjør henholdsvis 89 og 69 prosent av bankgruppens markedsandeler målt etter innskudd på anfordring. Prisene i rapporten er innhentet ved årsskiftet mellom hvert år. Prisene for 1999 er innhentet 1. januar 1999.

De to bankgruppens gjennomsnittspriser er beregnet ved å veie pris per transaksjon i den enkelte bank med den enkelte banks andel av innskudd på anfordring. I disse vektingene er Postbanken holdt utenom. Den er deretter vektet inn med markedsandeler målt etter antall transaksjoner. Gjennomsnittsprisene for alle bankene i undersøkelsen er beregnet ved å veie de to bankgruppens priser med bankgruppens faktiske markedsandeler målt etter antall transaksjoner i løpet av 1998.

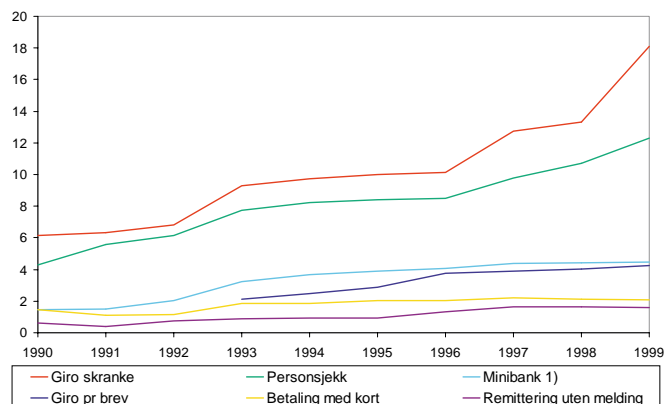
Alle bankene i undersøkelsen opererer med reduserte priser eller prisfritak for spesielle konto- eller kundegrupper på tjenester som i utgangspunktet er prisbelagt. Den vanligste kundegruppen med reduserte priser eller prisfritak, er honnørkontokunder. Det er ikke tatt hensyn til slike "rabatter" for spesielle kunder/konti i beregningen av gjennomsnittsprisene. De reelle gjennomsnittsprisene for disse tjenestene er derfor noe lavere enn i figurene og tabellene.

5.1 Innenlandsk betalingsformidling

Prisene på de fleste typer betalingstjenester har økt gjennom 1990-årene. Det er rimelig å se dette i sammenheng med reduksjonen av rentemarginen i samme periode. Prisene gjenspeiler trolig i større grad enn tidligere de reelle kostnadene bankene har i forbindelse med betalingsformidlingen.

Figur 5.1.1 viser gjennomsnittsprisene på noen av de vanligste betalingstjenestene. For perioden sett under ett har prisene økt mest for kostnadsstunge tjenester, som giro levert i skranke og personsjekk. Det er fordi bankene forsøker å vri etterspørselen over til mer kost-

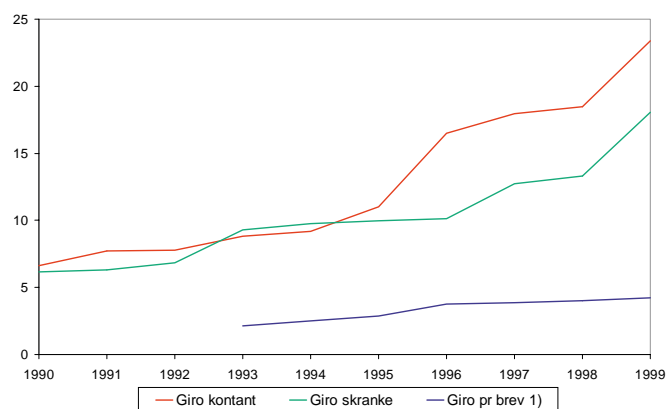
Figur 5.1.1 Priser på sentrale betalingstjenester og minibankuttak 1990-99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)

1) Uttak i andre bankers minibank utenom åpningstid.

Kilde: Norges Bank

Figur 5.1.2 Priser på blankettbaserte girotjenester 1990-99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)

1) Eksklusive porto per forsendelse.

Kilde: Norges Bank

nadseffektive tjenester, som f.eks. elektronisk giro, brevgiro og betalingskort, gjennom sin prispolitikk. For de fleste elektronisk baserte girotjenestene (i figuren representert ved remittering uten melding og telegiro) og korttjenestene har det vært små økninger i prisene på 1990-tallet. Gjennomsnittsprisen på minibankuttak har økt jevnt gjennom hele perioden. Prisen på de elektroniske betalingstjenestene er gjennomgående betydelig lavere enn prisen på de blankettbaserte tjenestene. Det bør imidlertid bemerkes at det også er faste gebyr for brukerne for flere av de elektroniske betalingstjenestene. De er ikke tatt med i denne undersøkelsen.

Blankettbaserte girotjenester

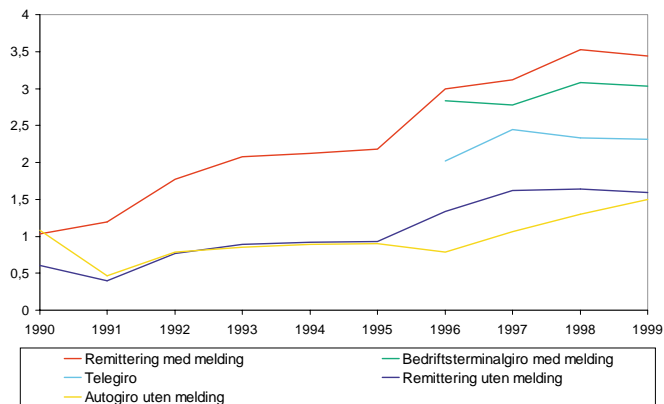
Figur 5.1.2 viser prisutviklingen for blankettbaserte girotjenester. Gjennom 1998 var det en markert prisoppgang på giro betalt kontant og giro levert i skranke. Begge disse tjenestene er kostnadstunge og krever stor grad av manuell behandling. For giro innsendt per brev har det vært en svak prisoppgang. Denne tjenesten er mer kostnadseffektiv enn de øvrige blankettbaserte tjenestene. Giro innsendt per brev antas likevel å være dyrere for bankene å produsere enn elektroniske girotjenester, som f.eks. betaling via telefon eller Internett (se figur 5.1.3).

Elektroniske girotjenester

Figur 5.1.3 viser gjennomsnittsprisene på noen av de mest brukte elektroniske girotjenestene.

Prisendringene på elektroniske girotjenester har vært små sammenlignet med blankettbaserte tjenester. Elektroniske tjenester har i utgangspunktet vært mer "kostnadsriktig" priset. Selv om gjennomsnittsprisen på de ulike elektroniske girotjenestene har økt svakt gjennom perioden sett under ett, var det fra i fjor til i år en marginal nedgang i prisene på mange av de elektroniske tjenestene. Prisen på autogiro uten melding har økt mest, og prisen var ved inngangen til 1999 1,50 kroner. Prisen på telegiro var på samme tidspunkt på 2,33 kroner. Det er betydelig lavere enn "konkurrenten" giro innsendt per brev, der prisen er 4,25 kroner (se figur

Figur 5.1.3 Priser på elektroniske girotjenester 1990-99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)

Kilde: Norges Bank

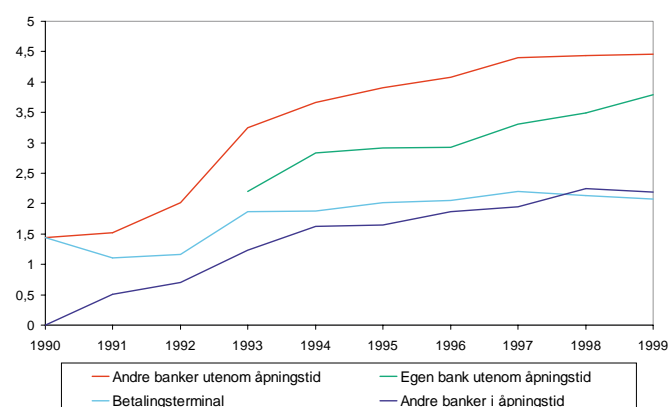
5.1.2). Gjennomsnittsprisen på betaling via PC/Internett var ved inngangen til 1999 på 2,03 kroner, dvs. omtrent på samme nivå som året før. Prisen på en sentral tjeneste som remittering med melding (f.eks. lønnsutbetaling til konto med melding til mottaker) har gått marginalt ned og var 1. januar 1999 på 3,44 kroner.

Minibank og betalingsterminal

I de fleste av bankene i undersøkelsen avhenger prisen på minibankuttak av om uttaket skjer i eller utenom bankenes åpningstid og om uttaket foretas i egen eller andre bankers minibank. Med uttak i andre bankers minibank menes uttak fra minibanker som ikke eies av den banken hvor kunden har konto.

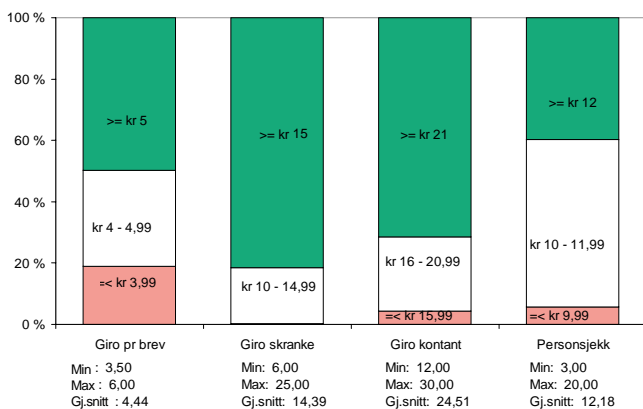
Figur 5.1.4 viser at gjennomsnittsprisene på ulike typer minibankuttak har økt gjennom 1990-årene. I gjennomsnitt kostet det mest å ta ut kontanter i andre bankers minibank utenom åpningstid. Ved inngangen til 1999 kostet et slikt uttak kr 4,46. Uttak i egen banks minibank utenom åpningstid kostet 3,79 kroner (en økning fra 3,49), mens uttak i andre bankers minibank i åpningstiden kostet 2,19 kroner. Uttak i egen banks minibank i åpningstiden er fortsatt gratis i de fleste bankene og derfor ikke tatt med i figuren. Gjennomsnittsprisen på bruk av kort i betalingsterminal

Figur 5.1.4 Priser på bruk av kort i minibank og betalingsterminal 1990-99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)

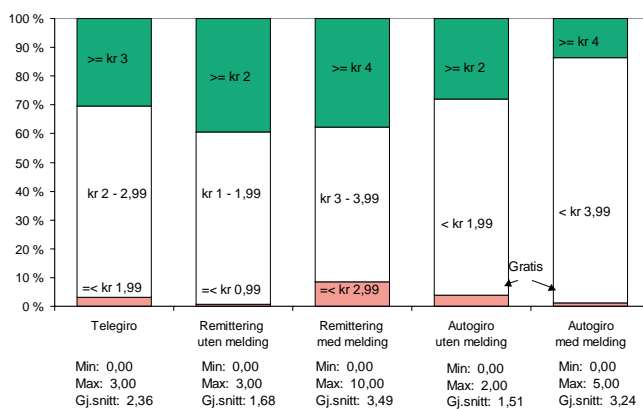
Kilde: Norges Bank

Figur 5.1.5 Prosentvis antall banker innenfor ulike prisintervaller per 1.1.99. Blankettbaserte girotjenester

Kilde: Norges Bank

Figur 5.1.6 Prosentvis antall banker innenfor ulike prisintervaller per 1.1.99. Elektroniske girotjenester

Kilde: Norges Bank

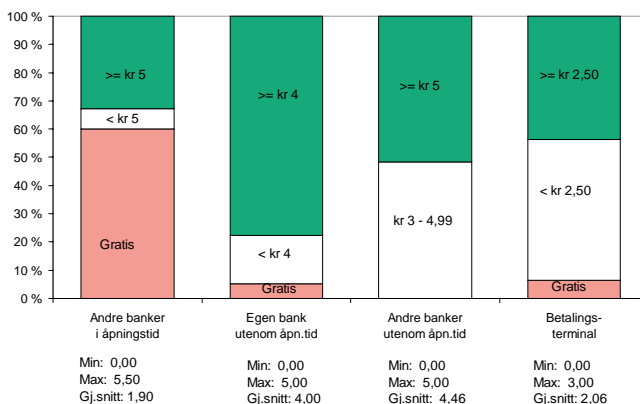
er relativt stabil, noe den har vært gjennom hele 1990-tallet. Ved inngangen til 1999 kostet en betaling i gjennomsnitt 2,07 kroner. Det er ikke særskilt betaling for kontantuttak i betalingsterminal i forbindelse med varekjøp.

Forretningsbankene og sparebankene

Tabell 5.1.2 og 5.1.3 i vedlegget viser at det var relativt små forskjeller i gjennomsnittsprisene til forretnings- og sparebankene ved inngangen til 1999. Størst forskjell i prisene på de blankettbaserte tjenestene var det på bruk av personsjekk, giro levert i skranke og giro betalt kontant. Forretningsbankene var i gjennomsnitt dyrere enn sparebankene på personsjekk og giro betalt kontant, mens sparebankene i gjennomsnitt var dyrere enn forretningsbankene på giro levert i skranke. Forretningsbankene hadde ved inngangen til 1999 marginalt lavere gjennomsnittspriser enn sparebankene på bruk av betalingsterminaler (EFTPOS), avtalegiro og brevgiro. Sparebankene hadde på sin side marginalt lavere gjennomsnittspriser enn forretningsbankene på giro via PC/internett, remittering med kundeidentifikasjon (KID) og melding, og på minibanktjenester – både i og utenfor åpningstid.

Det var også relativt små forskjeller i prisene til de to bankgruppene for perioden sett under ett. Forretnings-

Figur 5.1.7 Prosentvis antall banker innenfor ulike prisintervaller per 1.1.99. Minibankuttak og bruk av kort i betalingsterminal

Kilde: Norges Bank

bankene hadde de høyeste gjennomsnittsprisene gjennom hele perioden det er opplysninger for på uttak i egen og andre bankers minibank utenom åpningstid og på alle bedriftsterminalgirotjenestene. Sparebankene har stort sett hatt de høyeste gjennomsnittsprisene på brevgiro og avtalegiro. For de øvrige tjenestene har det variert fra år til år hvem som har hatt de høyeste gjennomsnittsprisene.

Spredning i prisene

Figurene 5.1.5 - 5.1.7 viser spredningen i bankenes priser på ulike betalingstjenester. Bankene er her veid etter størrelse, dvs etter innskudd på anfordring. Figurene viser også veide gjennomsnittspriser og minimums- og maksimumspriser. Prisintervallene i figurene er bestemt etter skjønn for å illustrere spredningen i prisene med utgangspunkt i de veide gjennomsnittsprisene.

Det er fortsatt relativt stor spredning i enkeltbankenes priser på mange av tjenestene. Målt i kroner er spredningen størst for de blankettbaserte tjenestene. Laveste pris på giro betalt kontant er 12 kroner, mens høyeste pris er 30 kroner. Om lag 4 prosent av bankene i undersøkelsen ("bankene" skal her forstås som andel av bankenes samlede innskudd på anfordring) har en pris på 12 til 16 kroner på denne tjenesten, mens 24 prosent har en pris på 16 til 21 kroner. Prisen på giro levert i skranke varierer fra 6 til 25 kroner. Spredningen er mye mindre for giro innsendt per brev. 31 prosent av bankene har en pris på 4 til 5 kroner på giro innsendt per brev, mens 55 prosent har en pris på 10 til 12 kroner på personsjekk. Laveste pris på personsjekk er på 3 kroner. Ingen banker i undersøkelsen tilbyr noen av disse tjenestene gratis.

Målt i kroner er spredningen i prisene på de elektroniske girotjenestene mindre enn på de blankettbaserte tjenestene. Det er likevel relativt stor variasjon i prisene. Bare 1 prosent av bankene tilbyr autogiro med melding gratis, mens 14 prosent tar fra 4 til 5 kroner. For autogiro uten melding har 28 prosent av bankene en pris på 2 til 3 kroner, mens bare 4 prosent av bankene tilbyr tjenesten gratis. Prisene på telegiro varierer fra 0 til 3 kroner. To tredjedeler av bankene har en pris på 2 til 3 kroner.

Kontantuttak i andre bankers minibank i åpningstiden er gratis i 60 prosent av bankene, mens 33 prosent av bankene tar mellom 5 og 5,50 kroner for slike uttak. Spredningen er noe mindre for uttak i egen banks minibank utenom åpningstid. For uttak i andre bankers minibank utenom åpningstid har 52 prosent av bankene en pris på mellom kr 5 og 5,50, mens bare én bank (som utgjør en ubetydelig del av innskudd på anfordring) tilbyr denne tjenesten gratis. Det er relativt liten spredning i prisene på bruk av kort i betalingsterminal. Tjenesten er gratis i 6 prosent av bankene, mens de resterende 94 prosent av bankene har en pris på 3 kroner eller mindre.

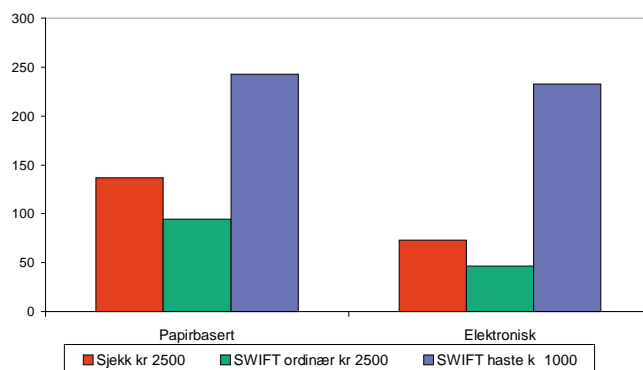
5.2 Overførslar til utlandet

Figur 5.2.1 viser bankenes gjennomsnittspriser ved inngangen til 1999 på overførslar til utlandet. Papirbaserte betalingsoppdrag til utlandet koster gjennomgående noe mer enn elektroniske tjenester. Prisforskjellen er minst på SWIFT-hasteoverførslar.

Prisene på overførslar til utlandet avhenger av størrelsen på beløpet som overføres. De fleste bankene i

undersøkelsen opererer i tillegg med pristillegg ved forsendelser av bekreftelser til betalingsmottaker. I en rekke banker belastes også kundene for kontante innbetalinger og omvekslinger i tredjelands valuta. Kundenes reelle overførselskostnader kan derfor være høyere enn de prisene som er oppgitt i figur 5.2.1.

Figur 5.2.1 Priser på overførslar til utlandet per 1.1.99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)

Kilde: Norges Bank

6. NORGES BANKS OPPGAVER I BETALINGSFORMIDLINGEN

6.1 Ansvar og oppgaver i betalingsformidlingen

Norges Banks oppgaver i betalingsformidlingen kan deles i følgende kategorier:

- effektiviteten i betalingssystemene
- avregning og oppgjør mellom bankene
- produksjon og distribusjon av sedler og mynt

Norges Bank er delt i områder etter oppgave. Område II har ansvaret for de politikkrettede oppgavene forbundet med å fremme effektiviteten i betalings- og oppgjørssystemene, og for de operative sidene ved oppgjørfunksjonen. Område III har ansvaret for de operative sidene ved produksjon, distribusjon og destruksjon av sedler og mynt. Betalingsformidlingsstatistikken blir innhentet og bearbeidet av Statistikkavdelingen i Område I.

Statens konsernkonto

Norges Banks rolle i statens konsernkontosystem er definert i avtale med Finansdepartementet. Avtalen ble reforhandlet i 1998 og inneholder krav på områdene kontohold, tilsyn, informasjonsutveksling og effektivisering av statlig betalingsformidling.

Betalingsformidlingen under konsernkontoordningen har i 1998 blitt utført av Postbanken, Den norske Bank,

Kreditkassen og Sparebanken NOR, som er ny kontofører fra 1998. Norges Bank skal holde tilsyn med at betalingsformidlingen hos disse kontoførerne foretas i samsvar med de avtalene som er inngått med Finansdepartementet. Det er nå ca. 1000 statlige oppgjørskonti for inn- eller utbetalinger i Norges Bank. De fleste etatene vil i løpet av 1. halvår 1999 være under konsernkontoordningen, men det vil fortsatt være etater som har fått utsettelse med å gå over til ordningen.

Bankenes oppgjør i Norges Bank

Norges Bank startet i 1992 et prosjekt for å få et nytt og bedre system for endelig oppgjør av betalingstransaksjoner. Det nye systemet ble satt i drift i november 1997, men først i mars 1999 ble systemet et fullverdig sann-tids bruttooppgjørssystem. Hovedsiktemålet med systemet (Norges Banks oppgjørssystem - NBO) er å redusere risikoen i betalingsoppgjøret. Utviklingen av NBO er omtalt i tidligere års rapporter og i kapittel 2.1 i årets rapport.

Produksjon og distribusjon av sedler og mynt

Norges Bank har ansvar for å utstede sedler og mynt, og å fremme et effektivt betalingssystem i Norge og overfor utlandet. Som et ledd i dette arbeidet tilbyr banken ulike tjenester og produkter på området kontante betalingsmidler.

Norges Bank har videre ansvaret for produksjon, utstedelse, behandling og resirkulering av norske sedler og mynt. Seddelproduksjonen skjer i Norges Banks Seddeltrykkeri ved hovedkontoret i Oslo, og myntproduksjonen foregår ved Den Kongelige Mynt på Kongsberg. Begge produksjonsbedriftene er en del av Norges Bank. De øvrige tjenestene utføres ved Norges Banks 13 distriktsavdelinger og ett kassekontor.

Avdelingene utfører tjenester for post og bank, basert på et prinsipp om full kostnadsdekning. Dette gjelder bl.a. telling og oppgjør av nattsafe, pakking av sedler og mynt direkte til bankfilialer og postkontor, oppgjør og fylling av minibankkassetter, myntsortering og automatoppgjør for bl.a. Telenor, kollektivtrafikk, bomstasjoner og parkering.

Norges Banks engasjement i pengebehandlingen gir grunnlag for utvikling av systemer som sikrer kostnadseffektiv produksjon, distribusjon og behandling av sedler og mynt. Norges Bank har bidratt til effektivitet og sikkerhet også i bankenes kontanthåndtering. Norges Banks egen virksomhet på kontantområdet er preget av strenge krav til sikkerhet, prosedyrer, regler, instruksjoner og rutiner. Kravene til kompetanse og produktivitet på området øker i takt med økt utnyttelse av tilgjengelig teknologi i planlegging og i det daglige arbeidet.

I kapittel 2.2.4 omtales endringer i seddel- og myntrekken i 1998, mens kapittel 4.4 gir en oversikt over

utviklingen i seddel- og myntomløpet, omløpshastigheten for og inngangen av sedler og mynt de siste årene.

6.2 Kontaktorganer

Kontaktutvalget for betalingsformidling

Utvalget ble etablert i januar 1986. Bakgrunnen for etableringen var det ansvaret Norges Bank fikk for å fremme et effektivt betalingssystem i den nye sentralbankloven. Det ble ikke avholdt møter i 1998.

Forum for pengekort

Formålet med Forum for pengekort er å bidra til samordning av tiltak knyttet til framtidige pengekortsystem i Norge ut fra hensynet til effektivitet, standardisering og trygghet. Forumet ble etablert i 1995 med medlemmer fra samferdselssektoren og de to bankforeningene. Forumet ledes av Norges Bank. Det ble avholdt ett møte i 1998.

Fellesforum for elektronisk handel

Nærings- og handelsdepartementet har sammen med Norsk EDIPRO opprettet et fellesforum for elektronisk handel. Forumet inngår i departementets arbeid med en Stortingsmelding om elektronisk handel som kommer i første halvår 1999. Norges Bank har deltatt på møter i fellesforumet. Det er særlig problemstillinger knyttet til betalingsløsninger for elektronisk handel som er av interesse for Norges Bank.

Vedlegg 1

Rundskriv nr. 2/5. mai 1998

Til finansinstitusjonene mv

Norges Banks oppgjørssystem (NBO), tilpasning av vilkår

1. Bakgrunn

Norges Bank iverksatte 24. november 1997 innføringen av et nytt system for bankenes oppgjør i Norges Bank. Det ble da blant annet innført kontinuerlig oppgjør, og bankene fikk intradag låneadgang i Norges Bank. Vilårene for NBO er basert på bestemmelsene i låneforskriften og oppgjørsavtaler mellom Norges Bank og den enkelte bank.

Oppgjørsdeltakerene ble også informert om retningslinjene for oppgjøret i Norges Banks notat «Vilkår for Norges Banks oppgjørssystem, NBO», av 5. juni 1997.

Norges Banks rundskriv nr. 5/17. november 1997 gjengir de vilkår som har vært gjeldende fra innføringsperiodens start. Norges Bank vil nå endre enkelte av de gjeldende vilkår, slik at de nærmer seg de endelige vilkår. I tillegg vil tidsfrister for justering og inndekning av båndlegging for NICS-masseavregningen og tidspunktene for oppgjør av bankenes utenlandstransaksjoner justeres. Det innføres et også et nytt oppgjør, DvP/Kredittsikringsoppgjøret.

2. Oppgjørsvilkår

2.1 D-lån gjennom dagen

De endelige vilkår for NBO fastsetter at bankene skal stille full sikkerhet for D-lån gjennom dagen. Fra innføringsperiodens start har en bank kunnet låne 2 ganger verdien av det den har pantsatt til fordel for Norges Bank. Kravet til sikkerhet vil nå bli justert opp slik at en bank vil kunne låne 1,5 ganger verdien av det den har pantsatt.

2.2 E-lån

De endelige vilkår for NBO fastsetter at E-lån skal medføre gebyr tilsvarende den rente en bank blir belastet ved overskridelse av bankens D-lånsramme over natten. I henhold til dette innføres det gebyr for E-lån, på p.t. 0,02 prosent av lånebeløpet. Dette er halve satsen av de endelige vilkår. Ved gjentatte opptak av E-lån kan Norges Bank pålegge banken å øke sine sikkerheter, redusere eksponeringen i særskilte betalingsoppgjør eller bestemme at banken ikke gis adgang til å delta i bestemte oppgjør. Inntil videre opprettholdes gjeldende E-lånsramme.

2.3 Båndlegging NICS-masseavregning

Etter en vurdering av erfaringene utsettes tidspunkt for revidering og inndekning av innmeldt båndlegging for NICS-masseavregningen med 15 minutter. De nye fristene er kl. 1315 for revidering av innmeldt båndlegging, og kl. 1345 for inndekning.

2.4 DvP/ Kredittsikringsoppgjøret

For enklere å oppnå kredittsikring og levering mot betaling

(DvP) ved verdipapirhandel vil det bli etablert et DvP/Kredittsikringsoppgjør. NOS-oppgjørene i Norges Bank utvides da med et separat oppgjør for pengedelen av verdipapirhandelen i dette oppgjøret. Avregningen tas til oppgjør etter det ordinære verdipapiroppgjøret. Banker som deltar i DvP/ Kredittsikringsoppgjøret skal melde og båndlegge midler sammen med Opsjons- og Futuresoppgjøret. Prioriteringsrekkefølgen for båndlegging til disse oppgjørene er først DvP/ Kredittsikringsoppgjøret, så Futuresoppgjøret og deretter Opsjonsoppgjøret.

2.5 Utenlandsk betalingsformidling

Etter en vurdering av dagens driftsmønster for godskrivning av bankenes foliokonto i Norges Bank fra utenlandsk betalingsformidling fremskyndes to av tidspunktene en time. Tidspunktene blir etter dette kl. 1100, kl. 1400 og kl. 1600.

3. Tidspunkt for iverksettelse

De nye kravene til sikkerhetsstillelse for D-lån gjennom dagen, endrede frister for båndlegging i forbindelse med NICS-masseavregningen, samt nye tidspunkt for oppgjør av utenlandstransaksjoner innføres 8. juni 1998. Gebyr for E-lån innføres 22. juni 1998.

DvP/Kredittsikringsoppgjøret innføres så snart de nødvendige avtaler med deltakere er på plass.

Tidspunkt for videre tilpasninger til endelige vilkår avhenger av erfaringene man gjør med disse tiltakene.

4. Driftsmønster gjeldende fra 8. juni 1998

Før kl. 0745:

- Renter på D-lån og folioinnskudd forfaller og tas til oppgjør natten mellom 3. og 4. virkedag etter utløpet av en låneperiode.
- Filer fra VPS og NOS blir sendt Norges Bank.
- Båndleggingsbehovet i bankene skal være meldt Norges Bank dagen før oppgjørsmorgen. Båndleggingsbehovet til VPO og NOS kan revideres av bankene før kl 0730 på oppgjørsmorgen.

Kl. 0745: NBO åpner for postering

- Nye F-lån fra venteregister tas til oppgjør.
- Norges Banks valutatransaksjoner tas til oppgjør.
- Eventuelle forfall F-lån. Renter på F-lån blir bokført på oppgjørskonto samtidig med forfall.
- Båndleggingen iverksettes straks etter dette er gjennomført.
- Resterende transaksjoner fra NBOs venteregister, herunder kontanter tas til oppgjør etter dekningskontroll. Kontanter bokføres og utleveres.

Etter kl. 0745:

- Øvrige transaksjoner (bruttotransaksjoner, SWIFT-netto etc.) dekningskontrolleres og tas til oppgjør fortløpende, eventuelt kjøps dersom det ikke er dekning.
- Nye F-innskudd og forfall/gjenkjøp av F-innskudd (utføres i løpet av dagen mellom 0745-1500).

Kl. 0800 - 1030:

- Pengeoppgjøret av verdipapir- og derivatoppgjørene kjøres i følgende rekkefølge og senest kl 1030:
 - Verdipapiroppgjøret (VPO)
 - DvP/ Kredittsikringsoppgjøret (NOS)
 - Futuresoppgjøret (NOS)
 - Opsjonsoppgjøret (NOS)

Oppgjørstidspunkt avhenger av inndekning mht båndleggingsbehov.

Eventuelle E-lån ytes først kl 1030.

Kl. 0930:

- Frist for inndekning av båndleggingsbehov. (NICS-masseavregning, VPO og NOS)

Kl. 1100, 1400 og 1600:

- Utenlandsk betalingsformidling med godskrift banker.

Kl. 1315:

- Frist for revidering av båndleggingsbehov til NICS-masse-

avregning.

Kl. 1345:

- Frist for inndekning av revidert båndleggingsbehov til NICS-masseavregning.

Kl. 1315 - 1400:

- Oppgjør av NICS-masseavregning. Eventuelle E-lån ytes først kl 1400.

Kl. 1500 : Siste frist for transaksjonsmottak fra banker

- Straks Norges Bank er ferdig med registreringsarbeidet, varsles bankene via informasjonssystemet slik at rydding av kø kan igangsettes.
- Det er gitt et tidsvindu på 30 minutter etter at registreringene er avsluttet der bankene har mulighet til å rydde i sine køer.
- Transaksjoner initiert av bankene som fortsatt ligger i kø ved dagens slutt, legges over i et venteregister til neste dags oppgjør, dersom bankene ikke har kansellert dem.

Vedlegg 2

Rundskriv nr. 6/9. november 1998

Til finansinstitusjonene mv

Norges Banks oppgjørssystem (NBO), tilpasning av vilkår**1. Bakgrunn**

Norges Bank iverksatte 24. november 1997 et nytt system for oppgjør i Norges Bank (NBO). Vilårene for NBO er nedfelt i låneforskriften og oppgjørsavtaler mellom Norges Bank og den enkelte bank, samt driftsmønster for NBO.

Norges Banks rundskriv nr. 5/17. november 1997 og nr. 2/5. mai 1998 gjengir vilårene som hittil har vært gjeldende. Norges Bank endrer nå enkelte av de gjeldende vilkår, slik at de nærmer seg de endelige vilkår.

2. Oppgjørsvilkår**2.1 D-lån gjennom dagen**

De endelige vilkår for NBO fastsetter at bankene skal stille full sikkerhet for D-lån gjennom dagen. Fra 8. juni 1998 har bankene kunnet låne 1,5 ganger verdien av det de har pantsatt.

Norges Bank innfører nå krav om full sikkerhet for lån gjennom dagen.

2.2 E-lån

De endelige vilkår for NBO fastsetter at det påløper gebyr for opptak av E-lån tilsvarende den rente en bank blir belastet ved overskridelse av bankens D-lånsramme over natten. Fra 22.

juni 1998 ble gebyret satt til halv sats av de endelige vilkår.

Gebyret justeres opp til full sats, p.t. 0,05 % av lånoptak. Inntil videre opprettholdes gjeldende E-lånsramme. Vi viser i denne sammenheng til rundskriv 5/1997.

2.3. Manglende inndekning av båndlegging

I vilårene for NBO fastsettes det at bankene skal ha dekket inn sitt båndleggingsbehov til VPO, NOS og NICS-masseavregning kl. 09.30 og eventuelt revidert båndleggingsbehov til NICS-masseavregning kl. 13.45. Det har inntil nå ikke vært ilagt gebyr for manglende inndekning av båndleggingen.

Norges Bank innfører nå fullt gebyr for manglende inndekning av båndleggingen. Gebyret settes til kr 2.500,- for de mindre bankene (forvaltningskapital opp til 10 milliarder kroner), kr 5.000,- for de mellomstore bankene (forvaltningskapital mellom 10 og 50 milliarder kroner) og kr. 10.000,- for de største bankene (forvaltningskapital over 50 milliarder kroner).

2.4. Utsatt oppgjør av NICS-masseavregning

Vilkåret for oppgjør av NICS-masseavregning er fortsatt at de banker som er i netto debetposisjon dels skal ha båndlagt tilstrekkelig og dels skal ha dekning innenfor gjeldende ramme for E-lån (jf rundskriv 5/97).

De endelige vilkår fastsetter at Norges Bank vil avvise avregningsresultatet om betingelsene ikke er oppfylt. Inntil videre har Norges Bank imidlertid valgt å utsette oppgjøret inntil betingelsene er oppfylt eller inntil dagens slutt (jf. rundskriv 5/97).

Utsatt oppgjør av NICS-masseavregning har hittil ikke medført gebyr. Norges Bank innfører nå fullt gebyr til bank som forårsaker utsettelse (senere enn kl. 14.00) av oppgjør av NICS-masseavregning. Gebyret vil være på kr 50.000. Øvrige

vilkår for oppgjør av NICS-masseavregning opprettholdes.

3. Tidspunkt for iverksettelse

Endringene gjøres gjeldende fra 8. desember 1998.

Vedlegg 3

Oversikt over aktuell litteratur

Flatraaker, D.I. og G. Bruflot (1997): "Det norske oppgjørssystem for verdipapirhandel". Penger og Kreditt 1997/2, 245-253.

Grønvik, G. og E. Vedel (1999): "Oppgjørssystemer i et internasjonalt perspektiv". Norges Banks skriftserie, nr. 28, 72-89.

Grønvik, G. og L. Veggum (1999): "Pengeflytting før og nå". Norges Banks skriftserie, nr. 28, 90-100.

Holvik, E. og D.I. Flatraaker (1997): "Norges Banks nye oppgjørssystem - NBO". Penger og Kreditt 1997/3, 379-386.

Larsen, K. og S.W. Skagemo (1997): "Kontanters rolle som betalingsmiddel". Penger og Kreditt 1997/4, 533-539.

NOU 1994:19: Finansavtaler og finansoppdrag. Delutredning nr. 1 fra Banklovkommissjonen. Oslo: Statens forvaltningstjeneste.

NOU 1996:24: Betalingssystemer mv. Utredning nr. 3 fra Banklovkommissjonen. Oslo: Statens forvaltningstjeneste.

Robinson, P.E. og D.I. Flatraaker (1995): "Kostnader i betalingsformidlingen". Penger og Kreditt 1995/1, 11-20.

Robinson, P.E. og D.I. Flatraaker (1995): "Inntekter, kostnader og prissetting i betalingsformidlingen". Penger og Kreditt 1995/2, 96-107.

Storvik, K. (1996): "Utfordringer i betalingsformidlingen mot år 2000". Penger og Kreditt 1996/4, B251-B257.

Tabellregister

Tabell	Side
Omsetning i NBO	
2.1.1	Gjennomsnittlig daglig omsetning i NBO des. 1997 - april 1999 (milliarder kroner)..... 38
2.1.2	Daglig omsetning i NBO i april 1999 (milliarder kroner)..... 39
Hovedtrekkene i utviklingen	
4.1.1	Antall transaksjoner i hovedgrupper betalinger 1988-98 (millioner) 40
4.1.2	Totalt beløp i betalingsformidlingen 1988-98 (milliarder kroner)..... 41
Giro	
4.2.1	Giro tjenester 1994-98. Antall transaksjoner (millioner) 42
4.2.2	Giro tjenester 1994-98. Totalt beløp (milliarder kroner) 43
Sjekk, kort og minibank	
4.3.1	Sjekk 1984-98. Antall transaksjoner (millioner)..... 44
4.3.2	Sjekk 1988-98. Totalt beløp (milliarder kroner) 44
4.3.3	Betalings- og kredittkort 1991-98. Antall transaksjoner (millioner) 45
4.3.4	Betalings- og kredittkort 1991-98. Totalt beløp (milliarder kroner)..... 46
4.3.5	Antall betalingskort utstedt av bankene, kortselskapene og oljeselskapene 1991-98 (tusen) 47
4.3.6	Antall betalingsterminaler og antall steder med betalingsterminaler 1991-98 48
4.3.7	Bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler (EFTPOS) 1991-98. Antall transaksjoner (millioner) 49
4.3.8	Bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler (EFTPOS) 1991-98. Totalt beløp (milliarder kroner)..... 50
4.3.9	Kontantuttak i minibank 1991-98. Antall transaksjoner (millioner)..... 51
4.3.10	Kontantuttak i minibank 1991-98. Totalt beløp (milliarder kroner) 52
4.3.11	Antall minibanker 1991-98. 53
4.3.12	Kontantuttak i skranke i forretningsbanker 1996-98. Antall transaksjoner (millioner)..... 53
4.3.13	Kontantuttak i skranke i forretningsbanker 1996-98. Totalt beløp (milliarder kroner)..... 53
Sedler og mynt	
4.4.1	Kontantomløpet 1991-98. Årsgjennomsnittet i millioner kroner 54
4.4.2	Seddelomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnittet i millioner kroner 54
4.4.3	Seddelomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnittet i prosent av verdi 54
4.4.4	Sedlenes omløpshastighet 1991-98 54
4.4.5	Seddelinngang 1991-98. Antall sedler (millioner)..... 55
4.4.6	Tilintetgjorte sedler 1991-98. Verdi i millioner kroner 55
4.4.7	Levetid for sedler 1991-98. Antall år 55
4.4.8	Skillemyntomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnittet i millioner kroner 55
4.4.9	Skillemyntomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnittet i prosent av verdi 56
4.4.10	Skillemyntenenes omløpshastighet 1993-98..... 56
4.4.11	Skillemyntinngang 1993-98. Antall mynter (millioner) 56
Internasjonal betalingsformidling	
4.5.1	Nordmenns bruk av kort i utlandet 1988-98. Antall transaksjoner (tusen) 57
4.5.2	Nordmenns bruk av kort i utlandet 1988-98. Totalt beløp (millioner kroner)..... 58
4.5.3	Utlendingers bruk av kort i Norge 1988-98. Antall transaksjoner (tusen) 58
4.5.4	Utlendingers bruk av kort i Norge 1988-98. Totalt beløp (millioner kroner)..... 59
4.5.5	Valutasjekk og giro overførslers fra Norge til utlandet 1994-98. Antall transaksjoner (tusen) 59
4.5.6	Eurogiro overførslers fra utlandet til Norge 1994-98. Antall transaksjoner (tusen) 60
Priser i betalingsformidlingen innenlands	
5.1.1	Priser på betalingstransaksjoner 1990-99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)..... 61
5.1.2	Priser på betalingstransaksjoner 1990-99. Gjennomsnitt for forretningsbanker (kroner) 62
5.1.3	Priser på betalingstransaksjoner 1990-99. Gjennomsnitt for sparebanker (kroner) 63
Priser på overførslers til utlandet	
5.2.1	Priser på overførslers til utlandet 1.1.98-1.1.99. Gjennomsnitt for alle banker (kroner)..... 65

List of tables

Table	Page
Turnover in NBO	
2.1.1	Average daily turnover in NBO Dec. 1997 - April 1999 (NOKbn) 38
2.1.2	Daily turnover in NBO in April 1999 (NOKbn)..... 39
Main development trends	
4.1.1	No. of transactions in main groups of payments 1988-98 (millions) 40
4.1.2	Total amount in the payment system 1988-98. (NOKbn)..... 41
Giro	
4.2.1	Giro services 1994-98. No. of transactions (millions)..... 42
4.2.2	Giro services 1994-98. Total amount (NOKbn) 43
Cheques and cards	
4.3.1	Cheques 1984-98. No. of transactions (millions) 44
4.3.2	Cheques 1988-98. Total amount (NOKbn) 44
4.3.3	Payment cards 1991-98. No. of transactions (millions)..... 45
4.3.4	Payment cards 1991-98. Total amount (NOKbn) 46
4.3.5	No. of payment cards issued by banks, card companies and oil companies 1991-98 (thousands)..... 47
4.3.6	No. of payment terminals and no. of locations with payment terminals 1991-98 (thousands)..... 48
4.3.7	Bank and oil company payment terminals (EFTPOS) 1991-98. No. of transactions (millions)..... 49
4.3.8	Bank and oil company payment terminals (EFTPOS) 1991-98. Total amount (NOKbn) 50
4.3.9	Cash withdrawals from ATMs 1991-98. No. of transactions (millions)..... 51
4.3.10	Cash withdrawals from ATMs 1991-98. Total amount (NOKbn) 52
4.3.11	No. of ATMs 1991-98. 53
4.3.12	Cash withdrawals at counter 1996-98. No. of transactions (millions) 53
4.3.13	Cash withdrawals at counter 1996-98. Total amount (NOKbn) 53
Notes and coins	
4.4.1	Cash in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm 54
4.4.2	Denominations of notes in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm..... 54
4.4.3	Denominations of notes in circulation 1991-98. Annual average in per cent of value 54
4.4.4	The rate of note circulation 1991-98..... 54
4.4.5	Inflow of notes 1991-98. No. of notes (millions) 55
4.4.6	Cancelled notes 1991-98. Value in NOKm..... 55
4.4.7	Average life of notes 1991-98. No. of years..... 55
4.4.8	Denominations of coin in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm 55
4.4.9	Denominations of coin in circulation 1991-98. Annual average in per cent of value..... 56
4.4.10	The rate of coin circulation 1993-98..... 56
4.4.11	Inflow of coins 1993-98. No. of coins (millions) 56
International payment services	
4.5.1	Norwegians' use of cards abroad 1988-98. No. of transactions (thousands) 57
4.5.2	Norwegians' use of cards abroad 1988-98. Total amount (NOKm)..... 58
4.5.3	Non-residents' use of cards in Norway 1988-98. No. of transactions (thousands)..... 58
4.5.4	Non-residents' use of cards in Norway 1988-98. Total amount (NOKm) 59
4.5.5	Foreign currency cheques and giro transfers from Norway to abroad 1994-98. 59 No. of transactions (thousands)..... 59
4.5.6	Eurogiro transfers from abroad to Norway 1994-98. No. of transactions (thousands) 60
Prices for domestic payment services	
5.1.1	Prices in NOK for payment transactions 1990-99. Averages for all banks 61
5.1.2	Prices in NOK for payment transactions 1990-99. Averages for commercial banks 62
5.1.3	Prices in NOK for payment transactions 1990-99. Averages for savings banks 63
Prices for transfers abroad	
5.2.1	Prices in NOK for transfers abroad 1.1.98-1.1.99. Averages for all banks 65

Tabell 2.1.1 Gjennomsnittlig daglig omsetning i NBO des.1997 - april 1999. Milliarder ¹⁾
Table 2.1.1 Average daily turnover in NBO Dec. 1997 - April 1999. NOKbn ¹⁾

	des 97	jan 98	feb	mar	apr	mai	jun	jul	aug
Brutto	30,4	22,6	20,4	23,4	24,0	21,4	22,4	15,1	15,0
<i>Gross settlement</i>									
NICS-SWIFT	18,6	17,6	18,2	18,9	16,7	15,3	16,0	15,4	18,8
<i>Net settlement - large value payments</i>									
NB/Stat	6,9	7,8	7,9	17,4	9,9	12,3	9,2	10,0	6,7
<i>Central Bank/government</i>									
VPS/ NOS	5,3	5,2	6,2	5,2	5,9	6,8	5,7	5,2	5,3
<i>Securities settlement</i>									
NICS-masse	5,1	4,3	4,0	5,7	4,6	5,7	5,3	4,0	3,7
<i>Net settlement - retail payments</i>									
Kontanter	1,4	0,9	0,9	0,9	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
<i>Notes and coins</i>									
TOTALT	67,6	58,2	57,6	71,5	62,2	62,4	59,6	50,8	50,4

	sept	okt	nov	des	jan 99	feb	mar	apr
Brutto	18,6	18,4	11,9	14,4	21,5	17,3	68,5	162,6
<i>Gross settlement</i>								
NICS-SWIFT	19,7	18,2	19,9	24,5	27,3	22,5	17,3	4,8
<i>Net settlement - large value payments</i>								
NB/Stat	12,2	13,0	18,6	15,2	11,5	8,1	9,9	9,5
<i>Central Bank/government</i>								
VPS/ NOS	5,4	3,5	5,2	4,7	6,4	5,4	5,1	5,1
<i>Securities settlement</i>								
NICS-masse	5,1	4,3	5,6	5,2	5,1	5,4	4,8	5,2
<i>Net settlement - retail payments</i>								
Kontanter	1,0	0,9	1,1	1,3	0,9	0,9	0,9	0,9
<i>Notes and coins</i>								
TOTALT	61,9	58,3	62,3	65,3	72,6	59,7	106,5	188,0

Kilde/Source: Norges Bank

1) For en mer detaljert beskrivelse, se årets rapport kapittel 2.1.1

1) For more information on NBO, see the article "Norges Bank's new settlement system"-NBO" in Norges Bank's Economic Bulletin no. 3/1997.

Tabell 2.1.2 Daglig omsetning i NBO i april 1999. Milliarder ¹⁾
Table 2.1.2 Daily turnover in NBO in April 1999 (NOKbn) ¹⁾

	6.4.98	7.4.98	8.4.98	9.4.98	12.4.98	13.4.98	14.4.98	15.4.98	16.4.98	19.4.98
Brutto	221,0	49,4	157,7	160,4	186,1	153,9	155,4	154,4	157,2	200,4
<i>Gross settlement</i>										
NICS-SWIFT	4,0	2,6	4,6	2,6	4,4	2,6	3,0	3,7	3,5	9,5
<i>Net settlement - large value payments</i>										
NB/Stat	9,5	17,5	11,6	12,3	14,6	8,5	9,7	9,8	7,9	3,4
<i>Central Bank/government</i>										
VPS/NOS	8,4	2,5	2,7	9,5	3,5	3,4	9,4	10,2	3,5	3,6
<i>Securities settlement</i>										
NICS-masse	5,2	8,8	5,0	6,2	7,9	7,7	6,0	6,1	5,3	3,3
<i>Net settlement - retail payments</i>										
Kontanter	1,3	1,3	1,3	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,2	1,4
<i>Notes and coins</i>										
TOTALT	249,4	82,0	182,9	192,2	217,6	177,2	184,5	185,1	178,6	221,5

	20.4.98	21.4.98	22.4.98	23.4.98	26.4.98	27.4.98	28.4.98	29.4.98	30.4.98
Brutto	145,5	142,1	158,3	175,7	186,7	169,4	162,5	161,8	192,3
<i>Gross settlement</i>									
NICS-SWIFT	20,7	3,1	3,8	5,4	3,7	3,2	2,7	3,5	4,1
<i>Net settlement - large value payments</i>									
NB/Stat	15,6	3,0	8,9	1,1	9,0	5,7	10,3	10,0	11,3
<i>Central Bank/government</i>									
VPS/NOS	3,9	2,9	4,7	3,4	3,2	4,8	3,7	5,2	7,4
<i>Securities settlement</i>									
NICS-masse	8,9	3,7	3,9	2,8	2,9	3,3	3,1	3,1	5,7
<i>Net settlement - retail payments</i>									
Kontanter	1,2	1,0	1,1	1,0	1,1	1,2	1,0	0,8	0,5
<i>Notes and coins</i>									
TOTALT	195,9	155,8	180,7	189,3	206,6	187,6	183,2	184,4	221,1

Kilde/Source: Norges Bank

1) For en mer detaljert beskrivelse, se årets rapport kapittel 2.1.1.

1) For more information on NBO, see the article "Norges Bank's new settlement system"-NBO" in Norges Bank's Economic Bulletin no. 3/1997.

Tabell 4.1.1 Antall transaksjoner i hovedgrupper betalinger 1988-98. Millioner ¹⁾
Table 4.1.1 No. of transactions in main groups of payments 1988-98. (millions) ¹⁾

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	413,7	433,4	444,2	462,8	485,8	491,3	548,0	590,2	646,8	714,0	784,6
<i>Total</i>											
Giro totalt ²⁾	268,7	279,0	282,4	287,0	295,7	282,2	313,5	324,5	335,2	343,9	360,7
<i>Total giros ²⁾</i>											
Blankettbasert giro ³⁾	233,7	231,2	229,2	223,0	219,6	202,5	226,7	222,9	210,1	197,4	186,3
<i>Form-based giro ³⁾</i>											
Elektronisk giro ⁴⁾	35,0	47,8	53,2	64,0	76,1	79,7	86,7	101,7	125,1	146,5	174,4
<i>Electronic giro ⁴⁾</i>											
Betalingskort totalt	72,8	94,1	111,8	129,6	152,0	177,5	208,2	243,3	294,5	357,2	414,5
<i>Total payment cards</i>											
Elektronisk kortbruk ⁵⁾	68,8	87,6	107,3	125,1	146,7	172,0	203,4	237,0	289,2	350,1	405,4
<i>Payment cards - electronic use ⁵⁾</i>											
Herav minibank	42,4	51,9	60,2	66,1	70,1	74,6	80,3	87,4	97,6	103,9	107,1
<i>Of which ATMs</i>											
Manuell kortbruk ⁶⁾	4,0	6,5	4,5	4,5	5,3	5,5	4,8	6,3	5,4	7,1	9,1
<i>Payment cards - manual use ⁶⁾</i>											
Sjekk	72,2	60,3	50,0	46,2	38,1	31,6	26,3	22,4	17,1	12,9	9,4
<i>Cheque</i>											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingsentral (BBS), forretningsbankene inkl. Postbanken, sparebankene, kortselskapene og oljeselskapene.

- 1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere rapporter. Grunnet forbedret datamateriale fra Postbanken og bortfall av transaksjoner som tidligere har vært dobbelttelt, er tall i år blitt endret for giro pr. brev (blankettgiro) i 1994 og 1995, giro pr. terminal (elektronisk giro) 1994-1997 og bruk av butikktterminaler (elektronisk kortbruk) i 1997.
 - 2) Tall t.o.m. 1994 inneholder dobbelttelling av overføringer mellom BBS og Postbanken og er eksklusive giro registrert av andre enn BBS og Postbanken. F.o.m. 1995 er dobbelttellingene luket ut mens giro registrert i andre datasentraler er med.
 - 3) Betalingsjeneste der betaleren og/eller betalingsmottakeren sender/mottar en blankett.
 - 4) Blankettløse (elektroniske) betalinger med eller uten melding til mottaker.
 - 5) Elektronisk kortbruk t.o.m. 1994 omfatter bruk av minibanker og bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler. Tall f.o.m. 1995 gjelder også elektronisk kortbruk i andre betalingsterminaler enn de som eies av bankene og oljeselskapene.
 - 6) Tall for manuell kortbruk t.o.m. 1993 er delvis anslag fra Norges Bank og beheftet med usikkerhet.
- 1) Some figures revised in relation to those in previous reports. As a result of improved data from Postbanken and the elimination of transactions that used to be double-counted, this year's figures have been revised for giros submitted by mail (form-based giros) in 1994 and 1995, giros submitted via a terminal (electronic giros) 1994-1998 and use of point-of-sale terminals (electronic use of cards) in 1997.
 - 2) Figures up to and including 1994 contain double-counting of transfers between BBS and Postbanken and exclude giros recorded by others than BBS and Postbanken. From 1995 onwards double-counting has been eliminated, while giros registered elsewhere are included.
 - 3) Payment service where the payer and/or payee sends/receives a form.
 - 4) Notified or unnotified paperless (electronic) payment to the payee.
 - 5) Use of electronic cards up to 1994 includes use of ATMs and the banks' and oil companies' payment terminals. Figures up to 1995 also include electronic use of cards in payment terminals other than those owned by banks and oil companies.
 - 6) Figures for manual use of cards up to 1993 are partly estimates by Norges Bank and are uncertain.

Tabell 4.1.2 Totalt beløp i betalingsformidlingen 1988-98. Milliarder kroner ¹⁾
Table 4.1.2 Total amount in the payment system 1988-98. (NOKbn) ¹⁾

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	:	:	:	:	:	:	2312,6	2562,2	4354,7	4796,3	4894,9
<i>Total</i>											
Giro totalt ²⁾	1074,2	1074,4	1176,2	1808,9	1789,5	1543,3	1859,4	2074,8	3921,5	4358,9	4457,9
<i>Total giro ²⁾</i>											
Blankettbasert giro ³⁾	830,0	709,9	696,7	626,1	564,0	543,6	737,5	765,5	1480,9	1423,3	1233,6
<i>Form-based giro ³⁾</i>											
Elektronisk giro ⁴⁾	244,2	364,5	479,5	1182,8	1225,5	999,7	1121,9	1309,3	2440,6	2935,6	3224,3
<i>Electronic giro ⁴⁾</i>											
Betalingskort totalt	:	:	:	:	:	:	117,3	145,4	177,6	216,9	254,4
<i>Total payment cards</i>											
Elektronisk kortbruk ⁵⁾	33,0	44,0	57,0	67,8	78,6	91,8	110,2	137,4	169,1	207,4	243,1
<i>Payment cards - electronic use ⁵⁾</i>											
Herav minibank	27,7	36,2	45,9	51,6	56,2	60,2	67,2	74,9	84,6	94,5	102,1
<i>Of which ATMs</i>											
Manuell kortbruk ⁶⁾	:	:	:	:	:	:	7,1	8,0	8,5	9,5	11,2
<i>Payment cards - manual use ⁶⁾</i>											
Sjekk	:	:	501,5	474,2	415,8	317,2	335,8	342,0	255,5	220,5	182,7
<i>Cheque</i>											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingsentral (BBS), forretningsbankene inkl. Postbanken, sparebankene, kortselskapene og oljeselskapene.

- 1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Tall for giro pr. terminal (elektronisk giro) i 1994 - 1997 og kortbruk i betalingsterminaler (elektronisk kortbruk) i 1997 inneholdt dobbelttelling som nå er luket ut.
 - 2) Postbankens tall t.o.m. 1995 er beheftet med stor usikkerhet og er derfor ikke tatt med for disse årene. Tall i kursiv inkluderer ikke Postbankens tall. Tall t.o.m. 1994 gjelder kun giro registrert av BBS mens tall f.o.m. 1995 gjelder giro registrert av både BBS, Postbanken (f.o.m. 1996) og andre datasentraler.
 - 3) Betalingstjeneste der betaleren og/eller betalingsmottakeren sender/mottar en blankett.
 - 4) Blankettløse (elektroniske) betalinger med eller uten melding til mottaker.
 - 5) Elektronisk kortbruk t.o.m. 1994 omfatter bruk av minibanker og bankenes og oljeselskaperes betalingsterminaler. Tall f.o.m. 1995 gjelder også elektronisk kortbruk i andre betalingsterminaler enn de som eies av bankene og oljeselskapene.
 - 6) Tall for manuell kortbruk t.o.m. 1993 er delvis anslag fra Norges Bank og beheftet med usikkerhet.
- 1) Some figures revised in relation to those in previous years' reports. Figures for giro per terminal (electronic giro) in 1994-1997 and use of cards in payment terminals (electronic use of cards) in 1997 contain double-counts which have now been eliminated.
 - 2) There is great uncertainty attached to Postbanken's figures up to and including 1995, and these figures have therefore been excluded from the figures shown in italics. Figures up to and including 1994 apply only to giro recorded by BBS, while figures from 1995 onwards include figures registered by BBS, Postbanken (from 1996) and others.
 - 3) Payment service where the payer and/or payee sends/receives a form.
 - 4) Notified or unnotified paperless (electronic) payment to the payee.
 - 5) Use of electronic cards up to 1994 includes the use of ATMs and banks' and oil companies' payment terminals. Figures up to 1995 also include electronic use of cards in payment terminals other than those owned by banks and oil companies.
 - 6) Figures for manual use of cards up to 1993 are to some extent estimates by Norges Bank, and are uncertain.

Tabell 4.2.1 Giro tjenester 1994-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.2.1 Giro services 1994-98. No. of transactions (millions) ¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998
Giro totalt	313,5	324,5	335,2	343,9	360,7
<i>Total giros</i>					
Blankettbasert giro totalt ²⁾	226,7	222,9	210,1	197,4	186,3
<i>Total form-based giros ²⁾</i>					
Giro innsendt pr brev ³⁾	88,6	96,9	101,1	104,3	106,9
<i>Giros sent by post ³⁾</i>					
Giro innlevert på ekspedisjonssted totalt	116,0	106,5	91,5	78,8	65,8
<i>Total giros delivered at counter</i>					
Herav					
<i>Of which</i>					
Kontante innbetalinger ⁴⁾	72,0	62,5	46,3	37,1	27,9
<i>Incoming cash payments ⁴⁾</i>					
Kontobelastninger ⁴⁾	25,0	25,0	27,1	27,4	24,8
<i>Account debits ⁴⁾</i>					
Diverse giro registrert i bank ⁵⁾	19,1	19,1	18,1	14,2	13,0
<i>Various giros registered in banks ⁵⁾</i>					
Betalinger med anvisninger ved bruk av terminal ⁶⁾	22,1	19,5	17,5	14,3	13,7
<i>Payments with instructions using terminals ⁶⁾</i>					
Elektronisk giro totalt ⁷⁾	86,7	101,7	125,1	146,5	174,4
<i>Total electronic giros ⁷⁾</i>					
Telefoniske overførslar ⁸⁾	0,9	1,3	6,7	13,4	18,8
<i>Total transfers by telephone ⁸⁾</i>					
Betalinger ved bruk av terminal ⁶⁾	70,6	83,0	97,8	109,1	129,3
<i>Total payments using terminals ⁶⁾</i>					
Herav:					
<i>Of which:</i>					
PC/Internett ⁹⁾	-	-	:	:	3,2
<i>PC/Internett ⁹⁾</i>					
Direkte debiteringer ¹⁰⁾	15,3	17,4	20,6	24,0	26,3
<i>Direct debits ¹⁰⁾</i>					

Kilde/Source: Norges bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingssentral (BBS), Postbanken, Fellesdata, NOVIT, DnB og Kreditkassen

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Det foreligger i år nye tall t.o.m. 1995 fra Postbanken for giro pr. brev og betalinger med terminal. Tidligere tall for bruk av terminal inneholdt dobbelttelling av transaksjoner som nå er luket ut.

2) Betalingstjenester der betaleren og/eller betalingsmottakeren sender/mottar en blankett.

3) Brevgiro og Konvoluttgiro.

4) Blankettgiro innlevert i bank som registreres i BBS eller Postbanken.

5) Giro (kontante innbetalinger og kontobelastninger) registrert i andre datasentraler enn Postbanken og BBS.

6) Bruk av Postbankens remitteringstjeneste DataGiro, BBS sin remitteringstjeneste Direkte Remittering og diverse bedriftsterminaltjenester som tilbys av bankene. Tallene for 1996-97 omfatter også bruk av hjemmebanktjenester via Internett (PC/Internett). Antallet PC/Internett transaksjoner antas å ha vært på mellom 0,3 - 0,5 millioner i 1997.

7) Blankettløse (elektroniske) betalinger med eller uten melding til mottaker.

8) Diverse betalinger ved bruk av telefon, herunder bruk av "TeleGiro", "Telebank", "Telefonservice" og "Telefonbanken".

9) Hjemmebanktjenester via Internett.

10) Autogiro, Avtalegiro og Direkte trekk.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous years' reports. Figures for giro per terminal (electronic giros) in 1994-1997 and use of cards in payment terminals (electronic use of cards) in 1997 contain double-counts which have now been eliminated.

2) Payment service where the payer and/or payee sends/receives a form.

3) Postbanken and bank postal giros.

4) Paper-based giro delivered in banks and registered in BBS or Postbanken.

5) Giro (incoming cash payments and account debits) registered in data centres other than BBS and Postbanken.

6) Use of Postbanken's remittance service Data Giro, BBS's remittance service Direkte Remittering, and various company terminal giros offered by banks. The figures for 1996-97 also cover use of home banking services via the Internet (PC/Internet). The number of PC/Internet transactions is estimated to have been 0.3-0.5m in 1997.

7) Notified or unnotified paperless (electronic) payment to the payee.

8) Miscellaneous payments over the telephone, including use of "TeleGiro", "Telebank", "Telefonservice" and "Telefonbanken".

9) "Home banking" via the internet.

10) Autogiro, agreement-based giro and direct withdrawals.

Tabell 4.2.2 Girotjenester 1994-98. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.2.2 Giro services 1994-98. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998
Giro totalt	1859,4	2074,8	3921,5	4358,9	4457,9
<i>Total giros</i>					
Blankettbasert giro totalt ²⁾	737,5	765,5	1480,9	1423,3	1233,6
<i>Total form-based giros ²⁾</i>					
Giro innsendt pr brev ³⁾	181,0	214,9	858,0	830,2	644,5
<i>Giros sent by post ³⁾</i>					
Giro innlevert på ekspedisjonssted totalt	549,0	544,5	569,7	557,3	560,6
<i>Total giros delivered at counter</i>					
Herav					
<i>Of which</i>					
Kontante innbetalinger ⁴⁾	183,4	175,4	188,4	179,1	126,0
<i>Incoming cash payments ⁴⁾</i>					
Kontobelastninger ⁴⁾	175,3	175,2	206,5	247,8	308,5
<i>Account debits ⁴⁾</i>					
Diverse giro registrert i bank ⁵⁾	190,3	194,0	174,8	130,3	126,0
<i>Various giros registered in banks ⁵⁾</i>					
Betalinger med anvisninger ved bruk av terminal ⁶⁾	7,5	6,1	53,2	35,8	28,6
<i>Payments with instructions using terminals ⁶⁾</i>					
Elektronisk giro totalt ⁷⁾	1121,9	1309,3	2440,6	2935,6	3224,3
<i>Total electronic giros ⁷⁾</i>					
Telefoniske overførsler ⁸⁾	1,5	2,1	11,3	22,8	32,3
<i>Total transfers by telephone ⁸⁾</i>					
Betalinger ved bruk av terminal ⁶⁾	1051,7	1233,6	2310,6	2779,2	3048,4
<i>Total payments using terminals ⁶⁾</i>					
Herav:					
<i>Of which:</i>					
PC/Internett ⁹⁾	-	-	:	:	7,3
<i>PC/Internett ⁹⁾</i>					
Direkte debiteringer ¹⁰⁾	68,7	73,6	118,7	133,6	143,6
<i>Direct debits ¹⁰⁾</i>					

Kilde/Source: Norges bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingssentral (BBS), Postbanken, Fellesdata, NOVIT, DnB og Kreditkassen

- 1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Det foreligger i år nye tall t.o.m. 1995 fra Postbanken for giro pr. brev og betalinger med terminal. Tidligere tall for bruk av terminal inneholdt dobbelttelling av transaksjoner som nå er lukket ut.
- 2) Betalingstjenester der betaleren og/eller betalingsmottakeren sender/mottar en blankett.
- 3) Brevgiro og Konvoluttgiro.
- 4) Blankettgiro innlevert i bank som registreres i BBS eller Postbanken.
- 5) Giro (kontante innbetalinger og kontobelastninger) registrert i andre datasentraler enn Postbanken og BBS.
- 6) Bruk av Postbankens remitteringstjeneste DataGiro, BBS sin remitteringstjeneste Direkte Remittering og diverse bedriftsterminaltjenester som tilbys av bankene. Tallene for 1996-97 omfatter også bruk av hjemmebanktjenester via Internett (PC/Internett). Antallet PC/Internett transaksjoner antas å ha vært på mellom 0,3 - 0,5 millioner i 1997.
- 7) Blankettløse (elektroniske) betalinger med eller uten melding til mottaker.
- 8) Diverse betalinger ved bruk av telefon, herunder bruk av "TeleGiro", "Telebank", "Telefonservice" og "Telefonbanken". Tallene er anslag som er usikre.
- 9) Hjemmebanktjenester via Internett.
- 10) Autogiro, Avtalegiro og Direkte trekk.

- 1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Figures for giro per terminal (electronic giros) in 1994-1997 and use of cards in payment terminals (electronic use of cards) in 1997 contain double-counts which have now been eliminated.
- 2) Payment service where the payer and/or payee sends/receives a form.
- 3) Postbanken and bank postal giros.
- 4) Paper-based giro delivered in banks and registered in BBS or Postbanken.
- 5) Giro (incoming cash payments and account debits) registered in data centres other than BBS and Postbanken.
- 6) Use of Postbanken's remittance service Data Giro, BBS's remittance service Direkte Remittering, and various company terminal giros offered by banks. The figures for 1996-97 also cover use of home banking services via the Internet (PC/Internet). The number of PC/Internet transactions is estimated to have been 0.3-0.5m in 1997.
- 7) Notified or unnotified paperless (electronic) payment to the payee.
- 8) Miscellaneous payments over the telephone, including use of "TeleGiro", "Telebank", "Telefonservice" and "Telefonbanken". The figures are estimates.
- 9) "Home banking" via the internet.
- 10) Autogiro, agreement-based giro and direct withdrawals.

Tabell 4.3.1 Sjekk 1984-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.3.1 Cheques 1984-98. No. of transactions (millions) ¹⁾

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Total sjekkbruk	101,0	86,0	70,0	76,0	72,2	60,3	50,0	46,2	38,1	31,6	26,3	22,4	17,1	12,9	9,4
<i>Total use of cheques</i>															
Sparebanker	:	:	:	:	34,7	29,6	27,2	24,9	20,0	16,3	13,7	12,8	9,8	7,4	5,6
<i>Savings banks</i>															
Forretningsbanker 2)	:	:	:	:	37,5	30,7	22,8	21,3	18,1	15,3	12,6	9,6	7,3	5,5	3,8
<i>Commercial banks 2)</i>															

Kilde: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankene gjennom bankforeningene (t.o.m 1994) og Fellesdata, NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen Nordlandsbanken, Romsdals Fellesbank, Voss Veksel- og Landmandsbank og Vår Bank

1) Tall t.o.m. 1994 er beheftet med usikkerhet.

2) Sjekker trukket på kunder i Postbanken (tidligere Postsparebanken) er ikke inkludert i tallene t.o.m. 1989. Postbanken har tilbudt sjekker siden 1987. Andelen sjekker trukket på kunder i Postbanken før 1990 var forholdsvis lav (mindre enn 4 prosent av det totale antallet).

1) Figures up to 1994 are uncertain.

2) Cheques drawn on customers in Postbanken (previously known as Postsparebanken) are not included in the figures up to 1989. Postbanken has offered cheque services since 1987. The share of cheques drawn on customers in Postbanken before 1990 was relatively low (less than 4 per cent of the total number).

Tabell 4.3.2 Sjekk 1984-98. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.3.2 Cheques 1984-98. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Total sjekkbruk	:	:	501,5	474,2	415,8	317,2	335,8	342,0	255,5	220,5	182,7
<i>Total use of cheques</i>											
Sparebanker	140,0	114,0	109,0	103,9	81,5	90,3	110,5	159,4	103,9	87,8	72,6
<i>Savings banks</i>											
Forretningsbanker 2)	:	:	392,5	370,3	334,3	226,9	225,3	182,6	151,6	132,7	110,1
<i>Commercial banks 2)</i>											

Kilde: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankene gjennom bankforeningene (t.o.m 1994) og Fellesdata, NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen Nordlandsbanken, Romsdals Fellesbank, Voss Veksel- og Landmandsbank og Vår Bank

1) Tall t.o.m. 1994 er beheftet med usikkerhet.

2) Sjekker trukket på kunder i Postbanken (tidligere Postsparebanken) er ikke inkludert i tallene t.o.m. 1989. Postbanken har tilbudt sjekker siden 1987. Andelen sjekker trukket på kunder i Postbanken før 1990 var forholdsvis lav (mindre enn 4 prosent av det totale antallet).

1) Figures up to 1994 are uncertain.

2) Cheques drawn on customers in Postbanken (previously known as Postsparebanken) are not included in the figures up to 1989. Postbanken has offered cheque services since 1987. The share of cheques drawn on customers in Postbanken before 1990 was relatively low (less than 4 per cent of the total number).

Tabell 4.3.3 Bruk av betalings- og kredittkort 1991 - 1998. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.3.3 Use of payment and credit cards 1991 - 1998. No. transactions (millions) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Total kortbruk ²⁾ <i>Total use of cards ²⁾</i>	129,6	152,0	177,5	208,2	243,3	294,5	357,2	414,5
Bankkort total ³⁾ <i>Total bank cards ³⁾</i>	95,7	111,5	132,1	156,2	189,7	232,8	285,1	333,9
Kontantuttak (minibank) <i>Cash withdrawals (ATMs)</i>	:	:	:	:	85,9	95,2	100,9	103,5
Betalingsterminaler (EFTPOS) <i>Payment terminals (EFTPOS)</i>	:	:	:	:	103,8	137,6	184,2	230,4
Innenlandske kredittkort total ⁴⁾ <i>Total domestic credit cards ⁴⁾</i>	0,6	0,6	0,7	0,8	1,1	1,2	1,4	1,7
Kontantuttak ⁵⁾ <i>Cash withdrawals ⁵⁾</i>	:	:	:	:	0,6	0,8	0,9	1,0
Betalingsterminaler <i>Payment terminals</i>	:	:	:	:	0,4	0,5	0,4	0,6
GE Kapital Finans AS	:	:	:	:	:	:	:	:
DnB Kort AS	:	:	:	:	:	:	:	:
Gjensidige Bank AS	:	:	:	:	:	:	:	:
Internasjonale betalings- og kredittkort <i>Total international payment cards</i>	10,1	12,6	14,7	17,7	19,9	25,2	32,5	40,4
Kontantuttak ⁵⁾ <i>Cash withdrawals ⁵⁾</i>	:	:	:	2,4	2,9	3,9	5,4	6,9
Betalingsterminaler <i>Payment terminals</i>	:	:	:	15,3	17,1	21,3	27,1	33,5
American Express AS	1,1	1,2	1,3	1,6	1,4	1,6	2,0	2,2
Diners Club Norge AS	1,9	2,3	2,6	2,9	3,2	3,7	4,3	5,1
Europay Norge AS	2,2	2,8	3,6	4,5	5,4	7,1	9,3	11,4
VISA Norge AS	4,9	6,3	7,1	8,8	9,9	12,8	17,0	21,7
Utlendingers bruk av internasjonale betalingskort i Norge <i>Use of international payment cards in Norway by non-residents</i>	1,6	2,0	2,4	3,0	3,0	3,8	4,6	5,3
Bruk av internasjonale betalingskort utstedt i Norge <i>Use of international payment cards issued in Norway</i>	8,5	10,6	12,3	14,7	16,9	21,4	27,9	35,0
Oljeselskapenes kort ⁶⁾ <i>Oil company cards ⁶⁾</i>	24,8	29,3	32,5	36,6	35,6	39,2	42,8	43,8

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankforeningen, Sparebankforeningen, Bankenes Betalingsentral (BBS), Postbanken, kortelskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Tall i fjorårets rapport for bruk av bankkort i betalingsterminaler var inklusive rabatttransaksjoner som nå er lukket ut.

2) Eksklusive utlendingers bruk av internasjonale betalings- og kredittkort i Norge.

3) Tall for bankkort inkluderer bruk av kombinasjonskort som bankkort, dvs. hvor bankkortdelen er benyttet. Annen bruk av kombinasjonskort er inkludert i de andre kortgruppene avhengig av hvilken kortdel som er benyttet.

4) Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard" i Norge og utlandet. Transaksjonstall for enkeltelskaper oppgis ikke da enkelte av kredittkortselskapene ikke ønsker disse offentligjort i sammenheng med omsetningstallene. Bruken av kortene i utlandet har hittil vært ubetydelig (mindre enn 1 prosent av den totale bruken i 1998)

5) Fordelingen på kontantuttak og varekjøp for American Express er anslag fra Norges Bank

6) Bruk i Norge og utlandet av kort (ikke kontantkort) utstedt av Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina og Du Pont Jet. Antall transaksjoner er lik antall ganger kortet er benyttet og ikke antall varelinjer. Andelen utenlandske transaksjoner ca. 1 prosent i 1998.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Figures in last year's report on the use of bank cards in payment terminals included discount transactions, which have now been eliminated.

2) Exclusive non-residents' use of international payment cards in Norway.

3) Figures for bank cards include use of combined cards as bank cards, i.e. where the bank card part is used. Other use of combined cards is included in the other card groups, depending on which part is used.

4) "Kjøpekort", "Reserve konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" and "Acceptcard" in Norway and abroad. The use of these cards abroad has so far been insignificant (less than 1 per cent of the total use in 1997).

5) Distribution by cash withdrawal (ATMs) and purchase of goods for American Express is based on estimates by Norges Bank.

6) Use in Norway and abroad of cards (not cash-cards) issued by Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina and Du Pont Jet. The number of transactions is equal to the number of times the card is used. The share of transactions abroad was less than 1 per cent in 1998.

Tabell 4.3.4 Bruk av betalings- og kredittkort 1991 - 1998. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.3.4 Use of payment cards 1991 - 1998. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Total kortbruk ²⁾ <i>Total use of cards ²⁾</i>	-	-	-	117,3	145,4	177,6	216,9	254,4
Bankkort totalt ³⁾ <i>Total bank cards ³⁾</i>	:	:	:	92,1	116,0	141,5	173,3	203,6
Kontantuttak (minibank) <i>Cash withdrawals (ATMs)</i>	:	:	:	:	73,1	81,5	90,5	97,5
Betalingsterminaler (EFTPOS) <i>Payment terminals (EFTPOS)</i>	:	:	:	:	42,9	60,0	82,8	106,1
Innenlandske kredittkort totalt ⁴⁾ <i>Total domestic credit cards ⁴⁾</i>	1,4	2,1	2,3	2,5	3,2	3,8	4,2	4,5
Kontantuttak ⁵⁾ <i>Cash withdrawals ⁵⁾</i>	:	:	:	1,1	1,4	1,7	2,3	1,9
Betalingsterminaler <i>Payment terminals</i>	:	:	:	1,4	1,8	2,1	1,9	2,7
GE Kapital Finans AS	:	:	:	0,8	1,1	1,4	1,5	1,7
DnB Kort AS	:	:	:	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Gjensidige Bank AS	:	:	:	1,5	1,9	2,1	2,2	2,4
Internasjonale betalings- og kredittkort <i>Total international payment cards</i>	10,2	12,8	14,8	17,1	19,1	24,3	30,9	38,1
Kontantuttak ⁵⁾ <i>Cash withdrawals ⁵⁾</i>	:	:	:	3,4	4,1	5,9	8,3	10,7
Betalingsterminaler <i>Payment terminals</i>	:	:	:	13,7	15,1	18,3	22,6	27,4
American Express AS	1,5	1,6	1,8	1,7	1,9	2,6	3,1	3,5
Diners Club Norge AS	2,5	2,7	3,0	3,4	3,7	4,1	4,8	5,6
Europay Norge AS	2,2	2,7	3,5	4,4	5,2	7,1	9,6	12,1
VISA Norge AS	4,0	5,8	6,5	7,6	8,3	10,5	13,4	16,9
Utlendingers bruk av internasjonale betalingskort i Norge <i>Use of international payment cards in Norway by non-residents</i>	1,4	1,8	2,1	2,5	2,5	3,2	3,8	4,4
Bruk av internasjonale betalingskort utstedt i Norge <i>Use of international payment cards issued in Norway</i>	8,8	11,0	12,8	14,6	16,6	21,1	27,1	33,7
Oljeselskapenes kort ⁶⁾ <i>Oil company cards ⁶⁾</i>	5,1	5,8	6,7	8,2	9,6	11,3	12,3	12,6

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankforeningen, Sparebankforeningen, Bankenes Betalingsentral (BBS), Postbanken, kortselskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Tall i fjorårets rapport for bruk av bankkort i betalingsterminaler var inklusive rabatttransaksjoner som nå er lukket ut.

2) Eksklusive utlendingers bruk av internasjonale betalings- og kredittkort i Norge.

3) Tall for bankkort inkluderer bruk av kombinasjonskort som bankkort, dvs. hvor bankkortdelen er benyttet. Annen bruk av kombinasjonskort er inkludert i de andre kortgruppene avhengig av hvilken kortdel som er benyttet.

4) "Kjøpekort", "Reservekonto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard" i Norge og utlandet. Transaksjonstall for enkeltstående oppgis ikke da enkelte av kredittkortselskapene ikke ønsker disse offentliggjort i sammenheng med omsetningstallene. Bruken av kortene i utlandet har hittil vært ubetydelig (mindre enn 1 prosent av den totale bruken i 1998)

5) Fordelingen på kontantuttak og varekjøp for American Express er anslag fra Norges Bank

6) Bruk i Norge og utlandet av kort (ikke kontantkort) utstedt av Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina og Du Pont Jet. Antall transaksjoner er lik antall ganger kortet er benyttet og ikke antall varelinjer. Andelen av totalt beløp i utlandet var på ca. 4% både i 1997 og 1998.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Figures in last year's report on the use of bank cards in payment terminals included discount transactions, which have now been eliminated.

2) Exclusive non-residents' use of international payment cards in Norway.

3) Figures for bank cards include use of combined cards as bank cards, ie where the bank card part is used. Other use of combined cards is included in the other card groups, depending on which part is used.

4) "Kjøpekort", "Reservekonto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" and "Acceptcard" in Norway and abroad. The use of these cards abroad has so far been insignificant (less than 1 per cent of the total use in 1997).

5) Distribution by cash withdrawal (ATMs) and purchase of goods for American Express is based on estimates by Norges Bank.

6) Use in Norway and abroad of cards (not cash-cards) issued by Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina and Du Pont Jet. The number of transactions is equal to the number of times the card is used. The share of the total amount abroad was about 4 per cent in 1997 and 1998.

Tabell 4.3.5 Antall betalingskort utstedt av bankene, kortselskapene og oljeselskapene 1991- 98. Tusen ¹⁾
Table 4.3.5 Payment cards issued by banks, card companies and oil companies 1991- 98. Thousands ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	3924	4239	4615	5133	6397	7358	8296	9244
<i>Total</i>								
Bankkort	1970	2121	2082	1999	2561	2835	3227	3452
<i>Bank cards</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ²⁾	836	938	1196	1649	1984	2343	2842	3346
<i>International payment cards ²⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ³⁾	342	375	389	452	480	589	514	620
<i>Domestic credit cards ³⁾</i>								
Oljeselskapenes kort ⁴⁾	777	806	948	1033	1372	1592	1713	1827
<i>Oil company cards ⁴⁾</i>								
Kombinererte kort	:	:	:	1092	1614	1900	2309	2674
<i>Combined cards</i>								
Antall kort fratrukket dobbelttelling av kombinasjonskort	:	:	:	4041	4783	5459	5987	6571
<i>No. cards less double-counting of combined cards</i>								

Kilde/Source: Norges Bank

Data Innhentet fra: Sparebank-Kort, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Bergens Skillingsbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank, Vår Bank, Fokus Bank, Gjensidige Bank, kortselskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. En gjennomgang av kortmassen har ført til en omgruppering av kombinerte kort, og dobbelttelling er blitt luket ut (gjelder perioden 1995-1997). T.o.m. 1997 manglet opplysninger om bankkort fra 8% prosent av forretningsbankene målt etter bankenes andel av innskudd på anfordring. Andelen bankkort som ikke var med t.o.m. 1997 er trolig lavere. I 1998 var andelen banker uten opplysninger mindre enn 1%.

2) Kort utstedt av eller i samarbeid med VISA Norge A/S, Europay Norge A/S, Diners Club Norge A/S og American Express A/S.

3) Kort som gir adgang til kreditt opp til et visst beløp og som er utstedt av eller i samarbeid med GE Capital Finans A/S, DnB Kort A/S og Gjensidige Bank. Disse er: "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard".

4) Kort utstedt av Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina og Du Pont Jet.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. A review of cards has resulted in a reclassification of combined cards, and double-counting has been eliminated (concerns the period 1995-97). Information on domestic bank cards up to 1997 is lacking for 8% of commercial banks, measured by these banks' shares of sight deposits. The share of domestic bank cards not included up to 1997 is probably less than 8%.

2) Cards issued by or in cooperation with VISA Norge A/S, Europay Norge A/S, Diners Club Norge A/S and American Express A/S.

3) Cards which provide credit up to a certain limit and which are issued by or in cooperation with GE Capital Finans A/S, DnB Kort A/S and Gjensidige Bank. These cards are: "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" and "Acceptcard".

4) Cards issued by Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina and Du Pont Jet.

Tabell 4.3.6 Antall betalingsterminaler og antall steder med betalingsterminaler 1991-98 ¹⁾
Table 4.3.6 No. of payment terminals and no. of locations with payment terminals 1991-98 ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Betalingsterminaler totalt <i>Total payment terminals</i>	:	:	:	29 321	34 706	39 033	46 592	52 235
Betalingsterminaler eid av banker <i>Owned by banks</i>	11 528	14 595	21 727	23 668	28 897	33 679	41 299	46 849
Betalingsterminaler eid av oljeselskaper <i>Owned by oil companies</i>	:	:	:	5 653	5 809	5 354	5 293	5 386
Steder med betalingsterminaler totalt ²⁾ <i>Locations with payment terminals ²⁾</i>	:	:	:	19 996	23 239	27 048	32 761	38 029
Steder med bankenes betalingsterminaler <i>Locations with bank payment terminals</i>	:	:	:	17 827	21 081	24 841	30 607	35 861
Steder med oljeselskapenes terminaler <i>Locations with oil company payment terminals</i>	2 028	2 137	2 136	2 169	2 158	2 207	2 154	2 168

Kilde/source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingssentral (BBS), Fellesdata, NOVIT, Postbanken og oljeselskaper

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Butikker, postkontorer, bensinstasjoner, etc.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports.

2) Shops, post offices, petrol stations, etc.

Tabell 4.3.7 Bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler (EFTPOS) 1991-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.3.7 Bank and oil company payment terminals (EFTPOS) 1991-98. No. of transactions (millions) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	58,9	76,6	97,4	123,1	143,4	182,5	234,7	284,2
<i>Total</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	103,8	137,6	184,2	230,4
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	3,7	5,3	7,0	9,0
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,2	0,4	0,7	1,0
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								
Oljeselskapenes kort ⁵⁾	24,8	29,3	32,5	36,6	35,6	39,3	42,8	43,8
<i>Oil company cards ⁵⁾</i>								
Bankenes betalingsterminaler totalt	22,1	36,0	51,8	72,3	90,2	120,6	162,7	206,3
<i>Total bank payment terminals</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	86,6	116,5	156,8	198,5
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	3,4	3,8	5,2	6,8
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,2	0,4	0,7	1,0
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								
Oljeselskapenes betalingsterminaler totalt	36,8	40,6	45,6	50,8	53,2	61,9	72,0	77,9
<i>Total oil company payment terminals</i>								
Bankkort ²⁾	12,0	11,3	13,1	14,2	17,2	21,1	27,4	31,9
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	0,4	1,5	1,8	2,2
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								
Oljeselskapenes kort ⁵⁾	24,8	29,3	32,5	36,6	35,6	39,3	42,8	43,8
<i>Oil company cards ⁵⁾</i>								

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingsentral (BBS), Fellesdata, NOVIT, Postbanken og oljeselskaper.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Tall i fjorårets rapport for bruk av bankkort i bankenes betalingsterminaler var inklusive rabatttransaksjoner som nå er luket ut.

2) Gjelder også kombinasjonskort benyttet som bankkort. De andre kortgruppene gjelder betalings-, kreditt- eller bensinkort inklusive kombinasjonskort der henholdsvis betalings-, kreditt- eller bensinkortdelen er brukt.

3) Kort utstedt av eller i samarbeid med American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S og Visa Norge A/S, og andre kort eid av utlendinger.

4) Kort utstedt av eller i samarbeid med DnB Kort A/S, Gjensidige Bank og GE Capital Finans A/S som gir adgang til kreditt opp til et visst beløp. Disse er: "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard".

5) Kort utstedt av Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina og Du Pont Jet. Antall transaksjoner er lik antall ganger kortet er benyttet.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Figures in last year's report on use of domestic bank cards in banks' payment terminals included discount transactions, which have now been eliminated.

2) Also includes combined cards used as bank cards. The other card groups includes payment cards, credit cards or petrol cards inclusive combined cards where the payment card part, credit card part or petrol card part is used.

3) Cards issued by or in cooperation with American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S and Visa Norge A/S and other cards owned by non-residents.

4) Card issued by or in collaboration with DnB Kort A/S, Gjensidige Bank and GE Capital Finans A/S, and which provide access to a specified amount of credit. These are "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-ra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" and "Acceptcard" and "Cresco Card".

5) Cards issued by Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina and Du Pont Jet. The number of transactions is equal to the number of times the card is used.

Tabell 4.3.8 Bankenes og oljeselskapenes betalingsterminaler (EFTPOS) 1991-98. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.3.8 Bank and oil company payment terminals (EFTPOS) 1991-98. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	16,1	22,4	31,7	43,0	55,9	75,4	100,8	126,0
<i>Total</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	42,9	60,0	82,8	106,1
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	3,0	3,7	5,0	6,5
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,4	0,5	0,8	0,8
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								
Oljeselskapenes kort ⁵⁾	5,1	5,8	6,7	8,2	9,6	11,3	12,3	12,6
<i>Oil company cards</i> ⁵⁾								
Bankenes betalingsterminaler totalt	8,4	14,1	21,8	33,2	41,8	58,6	81,0	104,4
<i>Total bank payment terminals</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	38,5	54,6	75,4	97,4
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	2,9	3,4	4,7	6,1
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,4	0,5	0,8	0,8
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								
Oljeselskapenes betalingsterminaler totalt	7,7	8,2	9,8	9,8	14,0	16,9	19,9	21,5
<i>Total oil company payment terminals</i>								
Bankkort ²⁾	2,6	2,5	3,1	1,6	4,3	5,4	7,3	8,6
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	0,1	0,2	0,3	0,3
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	-	-	-	-	:	:	:	:
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								
Oljeselskapenes kort ⁵⁾	5,1	5,8	6,7	8,2	9,6	11,3	12,3	12,6
<i>Oil company cards</i> ⁵⁾								

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Bankenes Betalingsentral (BBS), Fellesdata, NOVIT, Postbanken og oljeselskaper.

- 1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Tall i fjorårets rapport for bruk av bankkort i bankenes betalingsterminaler var inklusive rabatttransaksjoner som nå er lukket ut.
 - 2) Gjelder også kombinasjonskort benyttet som bankkort. De andre kortgruppene gjelder betalings-, kreditt- eller bensinkort inklusive kombinasjonskort der henholdsvis betalings-, kreditt- eller bensinkortdelen er brukt.
 - 3) Kort utstedt av eller i samarbeid med American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S og Visa Norge A/S, og andre kort eid av utlendinger.
 - 4) Kort utstedt av eller i samarbeid med DnB Kort A/S, Gjensidige Bank og GE Capital Finans A/S som gir adgang til kreditt opp til et visst beløp. Disse er: Kjøpekort, "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard".
 - 5) Kort utstedt av Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina og Du Pont Jet. Antall transaksjoner er lik antall ganger kortet er benyttet.
- 1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Figures in last year's report on use of domestic bank cards in banks' payment terminals included discount transactions, which have now been eliminated.
 - 2) Also includes combined cards used as bank cards. The other card groups includes payment cards, credit cards or petrol cards inclusive combined cards where the payment card part, credit card part or petrol card part is used.
 - 3) Cards issued by or in cooperation with American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S and Visa Norge A/S and other cards owned by non-residents.
 - 4) Card issued by or in collaboration with DnB Kort A/S, Gjensidige Bank and GE Capital Finans A/S, and which provide access to a specified amount of credit. These are "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-ra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" and "Acceptcard" and "Cresco Card".
 - 5) Cards issued by Statoil, Hydro, Shell, Esso, Texaco, Fina and Du Pont Jet. The number of transactions is equal to the number of times the card is used.

Tabell 4.3.9 Kontantuttak i minibank 1991-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.3.9 Cash withdrawals from ATMs 1991-98. No. of transactions (millions) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	66,1	70,1	74,6	80,3	87,4	97,6	103,9	107,1
<i>Total</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	85,9	95,2	100,9	103,5
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	1,2	1,9	2,4	:
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,3	0,5	0,6	:
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								
Uttak i egne bankers minibanker ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	50,4	51,2
<i>Withdrawals from own banks' ATMs ⁵⁾</i>								
Uttak i andre bankers minibanker ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	50,5	52,3
<i>Withdrawals from other banks' ATMs ⁵⁾</i>								
Forretningsbankene totalt	27,1	28,8	30,7	33,1	36,6	41,5	44,1	46,3
<i>Total commercial banks</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	35,4	39,7	41,9	43,6
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	0,9	1,3	1,6	2,0
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,3	0,5	0,6	0,7
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								
Sparebankene totalt ⁶⁾	39,0	41,3	43,9	47,2	50,8	56,1	59,8	60,8
<i>Total savings banks ⁶⁾</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	50,6	55,5	59,0	60,0
<i>Bank cards ²⁾</i>								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	0,3	0,6	0,8	:
<i>International payment cards ³⁾</i>								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	:
<i>Domestic credit cards ⁴⁾</i>								

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Forretnings- og sparebanker gjennom Fellesdata og NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank (VVL) og Vår Bank.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Gjelder også kombinasjonskort benyttet som bankkort. De andre kortgruppene gjelder betalings-, kreditt- eller bensinkort inklusive kombinasjonskort der henholdsvis betalings-, kreditt- eller bensinkortdelen er brukt.

3) Kort utstedt av eller i samarbeid med American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S og Visa Norge A/S, og andre kort eid av utlendinger.

4) Kort utstedt av eller i samarbeid med DnB Kort A/S, Gjensidige Bank og GE Capital Finans A/S som gir adgang til kreditt opp til et visst beløp. Disse er: "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard".

5) Fordelingen på egne og andre sparebankers minibanker er anslag fra Norges Bank basert på opplysninger fra rapportører.

6) Fordelingen av antall transaksjoner på korttyper i sparebankene er anslag fra Norges Bank og beheftet med usikkerhet.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports.

2) Also includes combined cards used as bank cards. The other card groups includes payment cards, credit cards or petrol cards inclusive combined cards where the payment card part, credit card part or petrol card part is used.

3) Cards issued by or in cooperation with American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S and Visa Norge A/S and other cards owned by non-residents.

4) Domestic cards which provide credit up to a certain limit. These are: "Kjøpekort", "Reserve konto", "Multikort", "Her & Nå", "X-tra Kapital" and "Cresco Card". The cards are issued by or in cooperation with DnB Kort A/S, Gjensidige Bank and GE Capital Finans A/S.

5) Distribution by own and other savings banks' ATMs are partly estimates by Norges Bank.

6) The breakdown of number of transactions by card type issued by savings banks is based on estimates from Norges Bank, and figures are uncertain.

Tabell 4.3.10 Kontantuttak i minibank 1991-98. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.3.10 Cash withdrawals from ATMs 1991-98. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	51,6	56,2	60,2	67,2	74,9	84,6	94,5	102,1
<i>Total</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	73,1	81,5	90,5	97,5
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	1,5	2,4	3,2	:
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,4	0,6	0,7	:
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								
Uttak i egne bankers minibanker ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	44,5	49,9
<i>Withdrawals from own banks' ATMs</i> ⁵⁾								
Uttak i andre bankers minibanker ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	46,0	47,6
<i>Withdrawals from other banks' ATMs</i> ⁵⁾								
Forretningsbankene totalt	21,7	24,9	25,8	28,7	31,8	37,1	41,4	45,7
<i>Total commercial banks</i>								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	30,3	34,9	38,5	42,2
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	1,1	1,7	2,2	2,6
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	:	:	:	:	0,4	0,6	0,7	0,9
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								
Sparebankene totalt ⁶⁾	29,9	31,3	34,4	38,5	43,1	47,4	53,1	56,4
<i>Total savings banks</i> ⁶⁾								
Bankkort ²⁾	:	:	:	:	42,8	46,7	52,0	55,3
<i>Bank cards</i> ²⁾								
Internasjonale betalings- og kredittkort ³⁾	:	:	:	:	0,3	0,8	1,0	:
<i>International payment cards</i> ³⁾								
Innenlandske kredittkort ⁴⁾	-	-	-	-	-	-	-	:
<i>Domestic credit cards</i> ⁴⁾								

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Forretnings- og sparebanker gjennom Fellesdata og NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank (VVL) og Vår Bank.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Gjelder også kombinasjonskort benyttet som bankkort. De andre kortgruppene gjelder betalings-, kreditt- eller bensinkort inklusive kombinasjonskort der henholdsvis betalings-, kreditt- eller bensinkortdelen er brukt.

3) Kort utstedt av eller i samarbeid med American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S og Visa Norge A/S, og andre kort eid av utlendinger.

4) Kort utstedt av eller i samarbeid med DnB Kort A/S, Gjensidige Bank og GE Capital Finans A/S som gir adgang til kreditt opp til et visst beløp. Disse er: "Kjøpekort", "Reserve Konto", "Multikort", "X-tra Kapital", "Her & Nå", "Cresco Card", "YS Card", "NAF Card" og "Acceptcard".

5) Fordelingen på egne og andre sparebankers minibanker er anslag fra Norges Bank basert på opplysninger fra rapportører.

6) Fordelingen av totalt beløp på korttyper i sparebankene er anslag fra Norges Bank og beheftet med usikkerhet.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports.

2) Also includes combined cards used as bank cards. The other card groups includes payment cards, credit cards or petrol cards inclusive combined cards where the payment card part, credit card part or petrol card part is used.

3) Cards issued by or in cooperation with American Express A/S, Diners Club A/S, Europay Norge A/S and Visa Norge A/S and other cards owned by non-residents.

4) Domestic cards which provide credit up to a certain limit. These are: "Kjøpekort", "Reserve konto", "Multikort", "Her & Nå", "X-tra Kapital" and "Cresco Card". The cards are issued by or in cooperation with DnB Kort A/S, Gjensidige Bank and GE Capital Finans A/S.

5) Distribution by own and other banks' ATMs are partly estimates by Norges Bank.

6) The breakdown of total amount by card type issued by commercial banks is based on estimates from Norges Bank, and figures are uncertain.

Tabell 4.3.11 Antall minibanker 1984-98. ¹⁾
Table 4.3.11 No. of ATMs 1984-98. ¹⁾

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt ²⁾	385	469	802	1280	1645	1742	1775	1794	1735	1707	1741	1792	1861	1896	1944
<i>Total ²⁾</i>															
Forretningsbanker ²⁾	:	:	:	:	805	820	822	836	737	738	750	775	796	808	867
<i>Commercial banks ²⁾</i>															
Sparebanker	:	:	:	:	840	922	953	958	998	969	991	1017	1065	1088	1077
<i>Savings banks</i>															

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Forretnings- og sparebanker gjennom Fellesdata og NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank (VVL) og Vår Bank

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Tall t.o.m. 1989 omfatter ikke Postbankens minibanker. Andelen minibanker eid av Postbanken før 1990 var beskjeden (mindre enn 2 prosent av det totale antallet i 1990).

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports.

2) Figures up to 1989 do not include Postbanken's ATMs. The share of ATMs owned by Postbanken before 1990 was moderate (less than 2 per cent of the total number in 1990).

Tabell 4.3.12 Kontantuttak i skranke i forretningsbanker 1996-98. Antall transaksjoner (millioner) ¹⁾
Table 4.3.12 Cash withdrawals at counter in commercial banks 1996-98. No. of transactions ¹⁾

	1996	1997	1998
Totalt	28,7	24,7	21,9
<i>Total</i>			

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Forretnings- og sparebanker gjennom Fellesdata og NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank (VVL) og Vår Bank

1) Bankene utgjør i underkant av 90 prosent av forretningsbankmarkedet målt etter innskudd på anfordring.

1) Banks constitute almost 90 per cent of the commercial bank sector, measured by the banks' share of sight deposit

Tabell 4.3.13 Kontantuttak i skranke i forretningsbanker 1996-98. Totalt beløp (milliarder kroner) ¹⁾
Table 4.3.13 Cash withdrawals at counter in commercial banks 1996-98. Total amount (NOKbn) ¹⁾

	1996	1997	1998
Totalt	212,0	174,0	148,0
<i>Total</i>			

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Forretnings- og sparebanker gjennom Fellesdata og NOVIT, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Romsdals Fellesbank, Nordlandsbanken, Voss Veksel- og Landmandsbank (VVL) og Vår Bank

1) Bankene utgjør i underkant av 90 prosent av forretningsbankmarkedet målt etter innskudd på anfordring. Av disse er henholdsvis 41 og 38 prosent av totalt beløp i 1996 og 1997 anslag fra Norges Bank, og er usikre.

1) Banks constitute almost 90 per cent of the commercial bank sector, measured by the banks' share of sight deposit. Forty-one and thirty-eight per cent of the total amount in 1996 and 1997 respectively, are estimates by Norges Bank which are uncertain

Tabell 4.4.1 Kontantomløpet 1991-98. Årsgjennomsnitt i millioner kroner
Table 4.4.1 Cash in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	30 649,6	32 028,8	33 407,2	36 952,5	38 359,1	39 588,4	41 220,8	43 577,5
<i>Total</i>								
Sedler	28 608,5	29 918,6	31 263,5	34 675,9	35 851,1	36 812,2	38 283,4	40 487,3
<i>Notes</i>								
Mynt ¹⁾	2 041,1	2 110,2	2 143,7	2 276,6	2 508,0	2 776,2	2 937,4	3 090,2
<i>Coins ¹⁾</i>								

Kilde/Source: Norges Bank

1) Eksklusive 25-øre og kobbermynt i 1998

1) Not including the 25-øre or copper coins in 1998.

Tabell 4.4.2 Seddelomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnitt i millioner kroner
Table 4.4.2 Denominations of notes in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	28 608,5	29 918,6	31 263,5	34 675,9	35 851,1	36 812,2	38 283,4	40 487,3
<i>Total</i>								
1000-kr	19 571,1	20 864,3	22 009,8	24 832,6	25 522,1	25 985,4	26 711,4	27 772,9
500-kr	828,1	1 282,4	1 889,5	2 548,3	2 991,7	3 465,2	4 068,0	4 875,1
200-kr				105,5	1 025,1	1 771,2	2 629,7	3 649,5
100-kr	7 641,5	7 193,0	6 777,5	6 585,8	5 727,5	4 961,6	4 245,8	3 473,3
50-kr	567,8	578,9	586,7	603,7	584,7	628,8	628,6	716,6

Kilde/Source: Norges Bank

Tabell 4.4.3 Seddelomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnitt i prosent av verdi
Table 4.4.3 Denominations of notes in circulation 1991-98. Annual average in per cent of value

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Total</i>								
1000-kr	68,4	69,7	70,4	71,6	71,2	70,6	69,8	68,6
500-kr	2,9	4,3	6,0	7,3	8,3	9,4	10,6	12,0
200-kr	0,0	0,0	0,0	0,3	2,9	4,8	6,9	9,0
100-kr	26,7	24,0	21,7	19,0	16,0	13,5	11,1	8,6
50-kr	2,0	1,9	1,9	1,7	1,6	1,7	1,6	1,8

Kilde/Source: Norges Bank

Tabell 4.4.4 Sedlenes omløpshastighet 1991-98 ¹⁾
Table 4.4.4 The rate of note circulation 1991-98 ¹⁾

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	4,47	4,77	4,87	4,84	4,93	4,90	5,17	4,71
<i>Total</i>								
1000-kr	1,44	1,50	1,43	1,32	1,35	1,33	1,24	1,25
500-kr	4,36	6,35	7,74	8,01	8,63	8,66	8,74	8,38
200-kr				5,35	9,09	10,71	11,02	10,78
100-kr	5,62	6,11	6,32	6,43	6,33	5,93	5,68	4,37
50-kr	1,96	1,97	1,98	2,06	2,13	2,04	2,19	1,99

Kilde/Source: Norges Bank

1) Antall ganger sedlene i gjennomsnitt passerer Norges Bank per år.

1) Average no. of times per year that notes pass through Norges Bank.

Tabell 4.4.5 Seddelinngang 1991-98. Antall sedler (milloner) ¹⁾**Table 4.4.5 Inflow of notes 1991-98. No. of notes (millions) ¹⁾**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	487,2	509,5	512,2	524,2	519,8	509,2	517,5	494,3
<i>Total</i>								
1000-kr	28,2	31,3	31,5	32,7	34,2	34,7	33,0	34,7
500-kr	7,4	16,3	29,2	40,8	51,6	60,0	71,1	82,1
200-kr				2,8	46,5	94,8	144,8	197,3
100-kr	429,3	439,1	428,3	423,0	362,6	294,1	241,0	151,8
50-kr	22,1	22,8	23,2	24,9	24,9	25,6	27,6	28,5

Kilde/Source: Norges Bank

1) Antall sedler innlevert til Norges Bank for sortering og ekthetskontroll

1) No. of notes delivered to Norges Bank for sorting and verification

Tabell 4.4.6 Tilintetgjorte sedler 1991-98. Verdi i millioner kroner**Table 4.4.6 Cancelled notes. Value in NOKm**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998 ¹⁾
Totalt	16 720,8	7 456,7	6 668,8	8 386,8	8 919,7	9 219,2	13 886,0	7 631,2
<i>Total</i>								
1000-kr	9 181,1	1 967,7	2 079,4	2 374,5	2 407,6	2 439,4	2 500,0	985,3
500-kr	1 259,3	318,1	627,0	1 160,0	1 761,8	1 616,2	2 200,0	1 902,1
200-kr				1,5	186,9	573,3	1 160,0	1 437,3
100-kr	5 332,3	4 515,4	3 411,0	4 230,6	3 923,0	3 238,5	6 770,0	2 682,2
50-kr	945,3	653,1	549,9	619,1	639,2	1 350,9	1 255,0	623,4
10-kr	2,8	2,4	1,5	1,1	1,2	0,9	1,0	0,9

Kilde/Source: Norges Bank

1) 1998-tallene reflekterer beslutningen om å redusere makulatur for å øke lagrene av sedler frem mot årtusenskiftet.

1) The figures for 1998 reflect a decision to reduce shredding, in order to increase stocks of notes as the turn of the century approaches.

Tabell 4.4.7 Levetid for sedler 1991-98. Antall år.**Table 4.4.7 Life time of notes 1991-98. No. of years**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
1000-kr	2,1	10,6	10,6	10,5	10,6	10,6	10,7	28,2
500-kr	0,7	4,0	3,0	2,2	1,7	2,1	1,8	2,6
200-kr					5,5	3,1	2,3	2,5
100-kr	1,4	1,6	2,0	1,6	1,5	1,5	0,6	1,3
50-kr	0,6	0,9	1,1	1,0	0,9	0,5	0,5	1,1

Kilde/Source: Norges Bank

Tabell 4.4.8 Skillemyntløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnitt i millioner kroner**Table 4.4.8 Denominations of coin in circulation 1991-98. Annual average value in NOKm**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	2 041,1	2 110,2	2 143,7	2 276,6	2 508,0	2 776,2	2 937,4	3 090,3
<i>Total</i>								
20-kr				34,2	368,6	531,8	655,1	778,7
10-kr	912,1	956,1	995,0	1 067,2	951,6	1 019,5	1 009,5	1 029,5
5-kr	365,2	370,5	374,9	387,5	387,8	400,8	415,2	440,3
1-kr	421,7	434,0	440,2	460,2	471,9	492,0	518,4	561,0
50-øre	113,8	116,5	119,0	124,3	128,1	133,8	142,1	150,3
25-øre ¹⁾	41,4	41,1	40,9	40,6	40,4	40,3	40,3	:
10-øre	161,1	166,3	148,0	136,9	134,0	132,4	131,2	130,5
Kobber ¹⁾	25,8	25,7	25,7	25,7	25,6	25,6	25,6	:

Kilde/Source: Norges Bank

1) 25-øre og kobber er utgått i 1998.

1) 25-øre and copper coins ceased to be redeemable in 1998.

Tabell 4.4.9 Skillemyntomløpets sammensetning 1991-98. Årsgjennomsnitt i prosent av verdi
Table 4.4.9 Denominations of coin in circulation 1991-98. Annual average in per cent of value

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt <i>Total</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
20-kr				1,5	14,7	19,2	22,3	25,2
10-kr	44,7	45,3	46,4	46,9	37,9	36,7	34,4	33,3
5-kr	17,9	17,6	17,5	17,0	15,5	14,4	14,1	14,2
1-kr	20,7	20,6	20,5	20,2	18,8	17,7	17,6	18,2
50-øre	5,6	5,5	5,6	5,5	5,1	4,8	4,8	4,9
25-øre ¹⁾	2,0	1,9	1,9	1,8	1,6	1,5	1,4	:
10-øre	7,9	7,9	6,9	6,0	5,3	4,8	4,5	4,2
Kobber ¹⁾	1,3	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9	0,9	:

Kilde/Source: Norges Bank

1) 25-øre og kobber er utgått i 1998 .

1) 25-øre and copper coins ceased to be redeemable in 1998.

Tabell 4.4.10 Skillemyntenes omløpshastighet 1993-98 ¹⁾
Table 4.4.10 The rate of coin circulation 1993-98 ¹⁾

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt <i>Total</i>	0,68	0,69	0,76	0,78	0,82	0,81
20-kr		1,27	1,92	1,96	1,97	2,12
10-kr	1,60	1,63	1,59	1,54	1,60	1,64
5-kr	0,79	0,87	1,01	1,05	1,08	0,97
1-kr	0,72	0,72	0,80	0,80	0,85	0,85
50-øre	0,20	0,19	0,22	0,28	0,28	0,25

Kilde/Source: Norges Bank

1) Antall ganger myntene i gjennomsnitt passerer Norges Bank per år.

1) Average no. of times per year that notes pass through Norges Bank

Tabell 4.4.11 Skillemyntinngang 1993-98. Antall mynter (millioner) ¹⁾
Table 4.4.11 Inflow of coins 1993-98. No. of coins (millions) ¹⁾

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt <i>Total</i>	580,5	616,9	698,7	759,9	838,1	886,8
20-kr		2,2	35,3	52,1	64,7	82,7
10-kr	158,8	173,2	151,2	156,7	162,0	169,2
5-kr	58,9	66,8	77,9	84,1	89,7	85,4
1-kr	316,5	327,3	377,9	391,2	443,1	474,7
50-øre	46,3	47,4	56,4	75,8	78,6	74,8

Kilde/Source: Norges Bank

1) Antall mynter innlevert til Norges Bank for sortering.

1) No. of coins delivered to Norges Bank for sorting.

Tabell 4.5.1 Nordmenns bruk av kort i utlandet 1988-98. Antall transaksjoner (tusen) ¹⁾
Table 4.5.1 Norwegians' use of cards abroad 1988-98. No. of transactions (thousands) ¹⁾

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	:	:	:	:	:	:	:	8 106	10 121	13 263	16 555
<i>Total</i>											
Bensinkort ²⁾	:	:	:	:	:	:	:	572	548	733	755
<i>Petrol cards ²⁾</i>											
Innenlandske kredittkort ³⁾	-	-	-	-	-	-	-	0	0	1	1
<i>Domestic credit cards ³⁾</i>											
Internasjonale betalingskort ⁴⁾	3 053	3 304	3 993	3 527	4 809	5 283	6 560	7 436	9 439	12 355	15 569
<i>International payment cards ⁴⁾</i>											
Visa Norge AS	1 800	2 006	2 423	1 956	3 024	3 340	4 105	4 782	6 168	8 042	10326
Europay Norge AS	448	443	640	679	825	959	1 176	1 465	1 936	2 747	3500
Diners Club Norge AS	305	355	430	467	560	584	629	669	725	816	899
American Express AS	500	500	500	425	400	400	650	520	610	750	844
Betalinger via Eufiserv ⁵⁾	-	-	-	:	:	:	:	98	134	174	230
<i>Payments via Eufiserv ⁵⁾</i>											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Fellesdata, Postbanken, Sparebankforeningen i Norge, kortselskapene og oljeselskapene.

- 1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.
- 2) Bruk av norske bensinkort i oljeselskapenes egne systemer.
- 3) Multikort som ble åpnet for bruk i utenlandske minibanker via Cirrus-nettet i slutten av 1995.
- 4) Bruk av internasjonale betalingskort registrert av kortutsteder.
- 5) Bruk av kort; herunder også internasjonale betalingskort; registrert via Eufiserv.

- 1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports
- 2) Use of Norwegian petrol cards in the oil companies' own systems
- 3) Multi-use cards, which could be used in ATMs abroad via the Cirrus network at the end of 1995.
- 4) Use of international payment cards recorded by card issuers.
- 5) Use of cards, including international payment cards, recorded via Eufiserv.

Tabell 4.5.2 Nordmenns bruk av kort i utlandet 1988-98. Totalt beløp (millioner kroner) ¹⁾**Table 4.5.2 Norwegians' use of cards abroad 1988-98. Total amount (NOKm) ¹⁾**

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	:	:	:	:	:	:	:	7624	9589	12837	16372
<i>Total</i>											
Bensinkort ²⁾	:	:	:	:	:	:	:	370	320	501	526
<i>Petrol cards</i> ²⁾											
Innenlandske kredittkort ³⁾	0	0	1	1
<i>Domestic credit cards</i> ³⁾											
Internasjonale betalingskort ⁴⁾	3401	3635	4245	3412	4959	5474	6366	7254	9269	12335	15845
<i>International payment cards</i> ⁴⁾											
Visa Norge AS	2010	2177	2545	1583	3000	3306	3931	4473	5824	7788	10182
Europay Norge AS	480	498	620	664	809	957	1174	1436	1958	2794	3725
Diners Club Norge AS	311	360	480	565	600	611	661	708	769	892	1033
American Express AS	600	600	600	600	550	600	600	637	718	861	905
Betalinger via Eufiserv ⁵⁾	-	-	-	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Payments via Eufiserv</i> ⁵⁾											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Fellesdata, Postbanken, Sparebankforeningen i Norge, kortselskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Totalt beløp omfatter ikke betalinger via Eufiserv.

2) Bruk av norske bensinkort i oljeselskapenes egne systemer.

3) Multikort som ble åpnet for bruk i utenlandske minibanker via Cirrus-nettet i slutten av 1995.

4) Bruk av internasjonale betalingskort registrert av kortutsteder.

5) Bruk av kort; herunder også internasjonale betalingskort; registrert via Eufiserv.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Total amount does not include payments through Eufi serv.

2) Use of Norwegian petrol cards in the oil companies' own systems

3) Multi-use cards, which could be used in ATMs abroad via the Cirrus network at the end of 1995.

4) Use of international payment cards recorded by card issuers.

5) Use of cards, including international payment cards, recorded via Eufiserv.

Tabell 4.5.3 Utlendingers bruk av kort i Norge 1988-98. Antall transaksjoner (tusen) ¹⁾**Table 4.5.3 Non-residents' use of cards in Norway 1988-98. No. of transactions (thousands) ¹⁾**

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	:	:	:	:	:	:	:	3421	4234	5109	6020
<i>Total</i>											
Bensinkort ²⁾	:	:	:	:	:	:	:	348	324	359	401
<i>Petrol cards</i> ²⁾											
Internasjonale betalingskort ³⁾	1028	1226	1536	1571	2019	2398	3043	2996	3812	4599	5326
<i>International payment cards</i> ³⁾											
Visa Norge AS	359	475	670	678	938	1120	1440	1501	1872	2359	2798
Europay Norge AS	325	361	459	501	636	837	1050	1130	1508	1730	1983
Diners Club Norge AS	144	90	107	92	130	141	153	156	186	231	256
American Express AS	200	300	300	300	315	300	400	209	246	279	289
Betalinger via Eufiserv ⁴⁾	-	-	-	:	:	:	:	77	98	151	293
<i>Payments via Eufiserv</i> ⁴⁾											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Fellesdata, Postbanken, Sparebankforeningen i Norge, kortselskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Bruk av utenlandske bensinkort i oljeselskapenes egne systemer.

3) Bruk av internasjonale betalingskort registrert av kortutsteder.

4) Bruk av kort; herunder også internasjonale betalingskort; registrert via Eufiserv.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports.

2) Use of foreign petrol cards in the oil companies' own systems

3) Use of international payment cards recorded by card issuers.

4) Use of cards, including international payment cards, recorded via Eufiserv. Some figures are revised from past years' reports.

Tabell 4.5.4 Utlendingers bruk av kort i Norge 1988-98. Totalt beløp (millioner kroner) ¹⁾
Table 4.5.4 Non-residents' use of cards in Norway 1988-98. Total amount (NOKm) ¹⁾

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	:	:	:	:	:	:	:	2 655	3 288	3 916	4 654
<i>Total</i>											
Bensinkort ²⁾	:	:	:	:	:	:	:	112	94	143	206
<i>Petrol cards ²⁾</i>											
Internasjonale betalingskort ³⁾	1153	1236	1401	1435	1792	2059	2496	2543	3194	3773	4448
<i>International payment cards ³⁾</i>											
Visa Norge AS	300	398	501	469	750	896	1122	1141	1390	1703	2086
Europay Norge AS	298	344	400	456	522	646	803	860	1196	1387	1615
Diners Club Norge AS	155	94	100	110	120	117	121	122	141	170	187
American Express AS	400	400	400	400	400	400	450	420	467	513	560
Betalinger via Eufiserv ⁴⁾	-	-	-	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Payments via Eufiserv ⁴⁾</i>											

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: Fellesdata, Postbanken, Sparebankforeningen i Norge, kortselskapene og oljeselskapene.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter. Totalt beløp omfatter ikke betalinger via Eufiserv

2) Bruk av utenlandske bensinkort i oljeselskaperes egne systemer.

3) Bruk av internasjonale betalingskort registrert av kortutsteder.

4) Bruk av kort; herunder også internasjonale betalingskort; registrert via Eufiserv.

1) Some figures have been revised in relation to those in previous reports. Total amount does not include payments through Eufi serv

2) Use of foreign petrol cards in the oil companies' own systems

3) Use of international payment cards recorded by card issuers.

4) Use of cards, including international payment cards, recorded via Eufiserv.

Tabell 4.5.5 Valutasjekk- og girooverførslar fra Norge til utlandet 1994-98. Antall transaksjoner (tusen) ¹⁾
Table 4.5.5 Foreign currency cheques and giro transfers from Norway to abroad 1994-98. No. of transactions ¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998
Valutasjekker ²⁾	272	210	271	198	136
<i>Foreign currency cheques ²⁾</i>					
Giro totalt	905	891	845	778	547
<i>Total giros</i>					
Valutagiro ³⁾	-	48	113	130	1
<i>Foreign currency giro ³⁾</i>					
Eurogiro ⁴⁾	905	843	732	648	546
<i>Eurogiro, total ⁴⁾</i>					
Herav					
<i>Of which</i>					
Gireringer (konto til konto transaksjoner)	541	488	419	341	287
<i>Giro (account-to-account transfers)</i>					
Inn- og utbetalinger					
<i>Incoming and outgoing payments</i>	364	355	313	307	259

Kilde/Source: Norges Bank

Data innhentet fra: BBS, Postbanken, DnB, Kreditkassen, Fokus Bank, Nordlandsbanken, Sparebanken NOR, Sparebanken Vest, Vår Bank, Bergens Skillingsbank, Handelsbanken, Sparebanken Midt-Norge og Romsdals Fellesbank.

1) Enkelte tall er reviderte i forhold til tidligere års rapporter.

2) Post- og valutasjekker i 12 banker, tilsvarende 68 prosent av bankmarkedet målt som innskudd på anfordring. Andelen valutasjekker antas å være større enn andelen innskudd på anfordring.

3) Introdusert av BBS i 1995. Betalinger til utlandet effektivert ved bruk av SWIFT. Nedlagt i 1998.

4) Tilbys av Postbanken.

1) Some figures revised in relation to those in previous reports. Numbers in thousands.

2) Post- and foreign currency cheques in 12 banks, equivalent to 68 per cent of the banking sector measured by the banks' share of sight deposits. The share of foreign currency cheques is probably larger than the banks' share of sight deposits.

3) Introduced by BBS in 1995. The transmission of cross-border payments is done via SWIFT. Discontinued in 1998.

4) Offered by Postbanken

Tabell 4.5.6 Eurogiro-overførsler fra utlandet til Norge 1994-98. Antall transaksjoner (tusen)
Table 4.5.6 Eurogiro-transfers from abroad to Norway 1994-98. No. of transactions (thousands)

	1994	1995	1996	1997	1998
Totalt	303	283	233	206	191
<i>Total</i>					
Gireringer (konto til konto transaksjoner)	178	174	180	136	115
<i>Giro (account-to-account transfers)</i>					
Inn- og utbetalinger	125	109	53	70	76
<i>Incoming and outgoing payments</i>					

Kilde/Source : Norges Bank

Data innhentet fra: Postbanken

Tabell 5.1.1 Priser på betalingstransaksjoner 1990 - 1999. Gjennomsnitt for alle banker (kroner) ¹⁾
Table 5.1.1 Prices in NOK for payment transactions 1990 - 1999. Averages for all banks ¹⁾

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Blankettbaserte tjenester Form-based services										
Giro innsendt pr. brev ²⁾ <i>Postal Giro</i> ²⁾	:	:	:	2,14	2,48	2,88	3,76	3,88	4,04	4,25
Giro kasse <i>Giro collection box</i>	2,37	2,69	2,81	5,43	5,99	5,69	6,31	10,47	10,37	11,12
Giro skranke <i>Giro at counter</i>	6,15	6,31	6,82	9,30	9,74	9,98	10,14	12,73	13,30	18,08
Giro kontant <i>Giro cash payment</i>	6,63	7,70	7,79	8,82	9,20	11,00	16,51	17,95	18,46	23,40
Personsjekk <i>Personal cheque</i>	4,27	5,57	6,17	7,73	8,24	8,40	8,50	9,79	10,72	12,30
Næringssjekk <i>Business cheque</i>	4,34	5,15	6,66	8,37	8,19	9,23	9,28	9,82	10,46	12,44
Remittering med anvisning <i>Remittance with instructions</i>	4,45	6,29	6,96	8,91	9,55	10,77	13,57	22,52	23,12	25,72
Bedriftsterminalgiro med anvisning <i>Company terminal giro with instructions</i>	:	:	:	:	:	:	13,57	22,35	23,41	25,01
OCR - Arkiv ³⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - File</i> ³⁾	:	:	:	:	:	:	0,80	0,82	0,80	0,79
OCR - Retur ⁴⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - Return</i> ⁴⁾	:	:	:	:	:	:	2,15	2,38	2,40	2,12
Elektroniske tjenester Electronic services										
Telegiro <i>Telegiro</i>	:	:	:	:	:	:	2,02	2,45	2,33	2,31
PC/Internett ⁵⁾ <i>PC/Internet</i> ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	:	:	1,98	2,03
Remittering uten melding <i>Unnotified remittance</i>	0,61	0,40	0,77	0,89	0,92	0,93	1,34	1,62	1,64	1,59
Remittering med melding <i>Notified remittance</i>	1,03	1,19	1,77	2,08	2,12	2,18	3,00	3,12	3,53	3,44
Remittering med KID <i>Remittance with customer identification</i>	:	:	:	:	:	:	:	1,09	1,02	0,99
Bedriftsterminalgiro uten melding <i>Unnotified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	1,33	1,20	1,26	1,20
Bedriftsterminalgiro med melding <i>Notified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	2,83	2,78	3,08	3,03
Bedriftsterminalgiro med KID <i>Company terminal giro with customer ident.</i>	:	:	:	:	:	:	:	0,93	0,91	0,92
Egen minibank utenom åpningstid <i>Own ATM outside business hours</i>	:	:	:	2,20	2,83	2,91	2,93	3,31	3,49	3,79
Andre bankers minibank i åpningstid <i>Other banks' ATMs during business hours</i>	0,00	0,51	0,70	1,23	1,63	1,65	1,87	1,95	2,25	2,19
Andre bankers minibank utenom åpningstid <i>Other banks' ATMs outside business hours</i>	1,44	1,52	2,02	3,25	3,66	3,91	4,08	4,40	4,44	4,46
Betalingsterminal (EFTPOS) <i>Payment terminal (EFTPOS)</i>	1,44	1,11	1,16	1,87	1,88	2,02	2,05	2,20	2,13	2,07
Autogiro uten melding ⁶⁾ <i>Unnotified autogiro</i> ⁶⁾	1,08	0,46	0,79	0,85	0,89	0,90	0,79	1,06	1,30	1,50
Autogiro med melding ⁶⁾ <i>Notified autogiro</i> ⁶⁾	2,47	2,27	2,52	2,64	2,59	2,64	2,67	2,65	3,17	3,25
Avtalegiro ⁷⁾ <i>Agreement-based giro</i> ⁷⁾	:	:	:	:	:	:	:	1,52	1,60	1,51

Kilde/Source: Norges Bank

Fotnoter: Etter tabell 5.1.3

Footnotes: After table 5.1.3

Tabell 5.1.2 Priser på betalingstransaksjoner 1990 - 1999. Gjennomsnitt for forretningsbanker banker (kroner) ¹⁾
Table 5.1.2 Prices in NOK for payment transactions 1990 - 1999. Averages for commercial banks ¹⁾

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Blankettbaserte tjenester Form-based services										
Giro innsendt pr. brev ²⁾ <i>Postal Giro</i> ²⁾	:	:	:	2,10	2,37	2,70	3,84	3,88	3,88	4,13
Giro kasse <i>Giro collection box</i>	2,40	2,77	2,81	5,57	6,69	5,96	6,87	12,86	12,36	13,06
Giro skranke <i>Giro at counter</i>	6,78	6,77	7,29	9,76	10,17	10,22	10,30	11,78	12,07	16,05
Giro kontant <i>Giro cash payment</i>	5,9	7,29	7,41	8,22	8,6	9,87	17,11	18,27	18,38	25,52
Personsjekk <i>Personal cheque</i>	4,79	5,41	5,87	6,37	7,38	7,72	8,34	10,31	11,92	15,12
Næringssjekk <i>Business cheque</i>	4,93	5,78	6,96	7,81	7,62	9,72	9,63	10,35	11,25	15,45
Remittering med anvisning <i>Remittance with instructions</i>	4,06	5,90	6,43	8,66	9,20	10,65	14,22	23,46	23,56	26,32
Bedriftsterminalgiro med anvisning <i>Company terminal giro with instructions</i>	:	:	:	:	:	:	14,31	23,24	23,77	25,28
OCR - Arkiv ³⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - File</i> ³⁾	:	:	:	:	:	:	0,80	0,84	0,85	0,67
OCR - Retur ⁴⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - Return</i> ⁴⁾	:	:	:	:	:	:	2,44	2,82	2,83	2,91
Elektroniske tjenester Electronic services										
Telegiro <i>Telegiro</i>	:	:	:	:	:	:	1,96	2,50	2,33	2,30
PC/Internett ⁵⁾ <i>PC/Internet</i> ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	:	:	1,67	2,34
Remittering uten melding <i>Unnotified remittance</i>	0,69	0,49	0,82	0,93	0,97	0,96	1,49	1,73	1,77	1,67
Remittering med melding <i>Notified remittance</i>	1,13	1,18	1,76	2,07	2,09	2,15	3,26	3,49	3,76	3,70
Remittering med KID <i>Remittance with customer identification</i>	:	:	:	:	:	:	:	0,90	1,01	1,01
Bedriftsterminalgiro uten melding <i>Unnotified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	1,59	1,30	1,32	1,22
Bedriftsterminalgiro med melding <i>Notified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	3,17	3,01	3,14	3,13
Bedriftsterminalgiro med KID <i>Company terminal giro with customer ident.</i>	:	:	:	:	:	:	:	0,91	0,93	0,95
Egen minibank utenom åpningstid <i>Own ATM outside business hours</i>	:	:	0,00	2,54	3,83	3,76	3,63	4,01	4,04	4,67
Andre bankers minibank i åpningstid <i>Other banks' ATMs during business hours</i>	0,00	0,11	0,13	1,11	1,88	1,93	2,06	1,79	2,33	2,20
Andre bankers minibank utenom åpningstid <i>Other banks' ATMs outside business hours</i>	2,00	1,97	2,51	3,82	4,74	4,72	4,87	4,72	4,76	4,77
Betalingsterminal (EFTPOS) <i>Payment terminal (EFTPOS)</i>	1,89	1,90	1,91	2,20	2,18	1,98	2,21	2,20	2,07	1,96
Autogiro uten melding ⁶⁾ <i>Unnotified autogiro</i> ⁶⁾	1,22	0,98	0,99	0,96	0,99	0,99	0,61	0,75	1,13	1,53
Autogiro med melding ⁶⁾ <i>Notified autogiro</i> ⁶⁾	2,09	2,00	2,48	2,37	2,32	2,41	2,30	2,01	3,07	3,26
Avtalegiro ⁷⁾ <i>Agreement-based giro</i> ⁷⁾	:	:	:	:	:	:	:	1,35	1,56	1,45

Kilde/Source: Norges Bank

Fotnoter: Etter tabell 5.1.3

Footnotes: After table 5.1.3

Tabell 5.1.3 Priser på betalingstransaksjoner 1990 - 1999. Gjennomsnitt for sparebanker (kroner) ¹⁾
Table 5.1.3 Prices in NOK for payment transactions 1990 - 1999. Averages for savings banks ¹⁾

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Blanketbaserte tjenester Form-based services										
Giro innsendt pr. brev ²⁾ <i>Postal Giro</i> ²⁾	:	:	:	2,99	3,16	3,45	3,58	3,88	4,39	4,48
Giro kasse <i>Giro collection box</i>	2,28	2,50	2,80	5,08	3,92	4,86	5,85	8,52	8,74	9,53
Giro skranke <i>Giro at counter</i>	4,61	5,18	5,62	8,12	8,47	9,26	10,01	13,50	14,30	19,17
Giro kontant <i>Giro cash payment</i>	8,42	8,70	8,77	10,39	11,00	14,44	14,98	17,30	18,66	21,82
Personsjekk <i>Personal cheque</i>	3,80	5,72	6,42	8,96	9,04	9,02	8,60	9,43	9,88	10,39
Næringsjekk <i>Business cheque</i>	3,80	4,58	6,41	8,88	8,73	8,78	8,63	9,45	9,90	10,41
Remittering med anvisning <i>Remittance with instructions</i>	5,64	7,46	8,26	9,58	10,50	11,09	11,72	20,38	22,14	24,41
Bedriftsterminalgiro med anvisning <i>Company terminal giro with instructions</i>	:	:	:	:	:	:	11,45	20,33	22,63	24,40
OCR - Arkiv ³⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - File</i> ³⁾	OCR	:	:	:	:	:	0,82	0,77	0,71	0,89
OCR - Retur ⁴⁾ <i>Optical character recognition (OCR) - Return</i> ⁴⁾	:	:	:	:	:	:	1,43	1,50	1,54	1,53
Elektroniske tjenester Electronic services										
Telegiro <i>Telegiro</i>	:	:	:	:	:	:	2,12	2,32	2,31	2,35
PC/Internett ⁵⁾ <i>PC/Internet</i> ⁵⁾	:	:	:	:	:	:	:	:	2,28	1,36
Remittering uten melding <i>Unnotified remittance</i>	0,34	0,12	0,65	0,76	0,80	0,83	0,93	1,39	1,34	1,44
Remittering med melding <i>Notified remittance</i>	0,74	1,22	1,80	2,11	2,22	2,25	2,28	2,27	3,00	2,90
Remittering med KID <i>Remittance with customer identification</i>	:	:	:	:	:	:	0,84	0,97	1,13	1,15
Bedriftsterminalgiro uten melding <i>Unnotified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	1,59	1,30	1,32	1,22
Bedriftsterminalgiro med melding <i>Notified company terminal giro</i>	:	:	:	:	:	:	2,21	2,26	2,94	2,80
Bedriftsterminalgiro med KID <i>Company terminal giro with customer ident.</i>	:	:	:	:	:	:	:	0,98	0,85	0,86
Egen minibank utenom åpningstid <i>Own ATM outside business hours</i>	:	:	:	1,96	2,14	2,32	2,49	2,82	3,11	3,15
Andre bankers minibank i åpningstid <i>Other banks' ATMs during business hours</i>	0,00	0,79	1,10	1,32	1,46	1,46	1,75	2,08	2,21	2,17
Andre bankers minibank utenom åpningstid <i>Other banks' ATMs outside business hours</i>	1,05	1,21	1,67	2,85	2,90	3,34	3,60	4,18	4,22	4,23
Betalingsterminal (EFTPOS) <i>Payment terminal (EFTPOS)</i>	1,21	0,69	0,68	1,50	1,59	2,06	1,89	2,19	2,20	2,22
Autogiro uten melding ⁶⁾ <i>Unnotified autogiro</i> ⁶⁾	1,01	0,20	0,64	0,78	0,82	0,83	0,95	1,30	1,44	1,47
Autogiro med melding ⁶⁾ <i>Notified autogiro</i> ⁶⁾	2,65	2,40	2,54	2,82	2,78	2,82	3,00	3,12	3,25	3,24
Avtalegiro ⁷⁾ <i>Agreement-based giro</i> ⁷⁾	:	:	:	:	:	:	:	1,66	1,63	1,57

Kilde/Source: Norges Bank

Fotnoter: Se neste side

Footnotes: See next page

Fotnoter til tabell 5.1.1, 5.1.2 og 5.1.3

1. Prisene gjelder pr 31.12.89, 31.12.90, 1.1.92, 1.1.93, 1.1.94, 31.12.94, 1.1.96, 1.1.97, 1.1.98 og 1.1.99. Gjennomsnittsprisene for alle bankene i undersøkelsen er beregnet ved å veie de to bankgruppens priser med bankgruppens faktiske markedsandeler målt etter antall transaksjoner pr 1.1.98. De to bankgruppens gjennomsnittspriser er beregnet ved å veie pris pr transaksjon i den enkelte bank med den enkelte banks andel av innskudd på anfordring, bortsett fra for Postbanken der faktiske markedsandeler målt etter antall transaksjoner er brukt. Forretnings- og sparebankene i undersøkelsen representerte henholdsvis 90 og 72 prosent av bank-gruppens markedsandeler målt etter innskudd på anfordring pr 1.1.98.
2. Gjennomsnittsprisene gjelder pr innsendt giroblankett. I tillegg kommer porto pr innsending hos 95 prosent av bankene i undersøkelsen.
3. Prisene gjelder betalingsmottakeren. OCR-Arkiv betyr at informasjonen beholdes av banken.
4. Prisene gjelder betalingsmottakeren. OCR-Retur betyr at informasjonen sendes i retur til betaler.
5. Prisene gjelder hjemmebanktjenester via Internett. Pr 1.1.99 hadde om lag 96 prosent av bankene i undersøkelsen denne tjenesten. Brukere av nettbank og telebanktjenester betaler ofte et etableringsgebyr og/eller en årsavgift for å benytte disse tjenestene. For nettbank tjenestene var disse kostnadene for privatkundemarkedet på opptil 250 kroner for bankene i vår undersøkelse.
6. Prisene gjelder betalingsmottakeren. I tillegg belastes betaleren for et gebyr.
7. Prisene gjelder betalingsmottakeren. I tillegg belastes betaleren for et gebyr.

Footnotes to tables 5.1.1, 5.1.2 and 5.1.3

1. Prices on 31.12.89, 31.12.90, 1.1.92, 1.1.93, 1.1.94, 31.12.94, 1.1.96, 1.1.97, 1.1.98 and 1.1.99. Average prices for all banks in the survey are calculated by weighting the two bank groups' prices with the bank groups' actual market shares, measured by the number of transactions on 1.1.98. The two bank groups' average prices are calculated by weighting the price per transaction according to each bank's share of sight deposits, except for Postbanken, where the bank's actual market share, measured by number of transactions is used. Commercial and savings banks represented in the survey accounted for 90 and 72 per cent, respectively, of the bank groups' market shares, measured by sight deposits on 1.1.98.
2. Average prices apply to each giro form sent in. Postage per form is included in 72 per cent of the cases.
3. Prices apply to the payee. OCR-File means that the information is retained by the bank.
4. Prices apply to the payee. OCR-Return means that the information is returned to the payer.
5. Prices apply to home-banking via Internet. Approximately 96 per cent of the banks in the survey offered this service on 1.1.99.
6. Prices apply to the payee. The payer is also charged.
7. Prices apply to the payee. The payer is also charged.